

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

6/2019. (III. 20.) AB határozat	a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 37. §-a, valamint a Fővárosi Törvényszék 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzése elleni alkotmányjogi panasz elutasításáról	466
7/2019. (III. 22.) AB határozat	a Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítélete, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2005. november 1-jétől 2009. szeptember 30-ig hatályos 54. § (4)–(6) bekezdései elleni alkotmányjogi panasz elutasításáról, valamint mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról.....	478
3064/2019. (III. 29.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	504
3065/2019. (III. 29.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	509
3066/2019. (III. 29.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	516
3067/2019. (III. 29.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	519
3068/2019. (III. 29.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	523

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 6/2019. (III. 20.) AB HATÁROZATA

a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 37. §-a, valamint a Fővárosi Törvényszék 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzése elleni alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 37. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában egyrészt a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2-törvény) 37. §-a, másrészt a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Kérelmében arra hivatkozik, hogy a végzés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, a DH2-törvény 37. §-a pedig ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az M) cikk (2) bekezdésével és a XV. cikk (1) bekezdésével.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó egy részben forint, részben deviza alapú kölcsönszerződés semmissége iránt indított keresetet. A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) hiánypótlási felhívásában a DH2-törvény 37. §-ában írt teljesítésére hívta fel az indítványozót mint felperest, majd a pert 2.P.90.056/2016/4. számú végzésével megszüntette. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. A bíróság – összhangban az elsőfokú bírósággal – azt állapította meg, hogy a felperes nem tett eleget a DH2-törvény 37. § (1) bekezdésében írt azon feltételnek, amely szerint a „félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összeg-

szerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie”. A bíróság megítélése szerint nem tekinthető ilyennek az, ha a felperes a banki elszámolás becsatolása mellett azt kéri a bíróságtól, hogy állapítsa meg, az alperes milyen összeget követelhet még tőle jogszerűen, illetve ha elszámolás gyanánt a „felvett kölcsön tőkeösszegének és a visszafizetett kölcsön tőkeösszegének a feltüntetésével azok különbözetét jelöli meg”. A felperesnek a felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével, a DH2-törvényben meghatározott „elszámolási szabályok (2014. évi XL. törvény 3-5. §) alkalmazásával tételes számítást kell előterjesztenie és határozott kérelmet kell előterjesztenie”, ennek pedig a felperes nem tett eleget.

- [4] 3. Az indítványozó szerint a támadott végzés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, mert sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványaként garantált indokolt bírói döntéshez való jogot.
- [5] Egyrészt a bíróság az indítványozó szerint megalapozatlanul állítja, hogy nem került sor a jogszabály rendelkezései szerinti elszámolás és azon alapuló határozott kereseti kérelem benyújtására: az indítványozó a „felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével” terjesztette elő a kérelmét, szerinte a banki elszámolás mellett „saját kezűleg” nem is kell másik elszámolást készítenie. Továbbá a számításnak a kamatokra nem kell kiterjednie, mert érvénytelen szerződés esetében nem jár kamat. Végezetül pedig a bíróság nem várhatja el a DH2-törvény 3–5. §-ai szerinti számítás benyújtását, mert egyrészt az a bankokat terhelő kötelezettséget rögzít, másrészt e jogszabályhelyeket az elsőfokú bíróság hiánypótló végzése nem is tartalmazta. Az indítványozó kifejti, hogy ő megjelölte, hogy szerinte pontosan milyen összeggel tartozik még, ennél több nem várható el tőle.
- [6] Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság azt hiányolta, hogy az indítványozó nem jelölte meg, hogy a szerződés hatályossá nyilvánítását milyen tartalommal kéri, de ilyen kötelezettsége az indítványozónak nem is volt, hiszen a hatályossá nyilvánítással a szerződés tartalma nem változik meg. Az elsőfokú bíróságnak tehát „ez az indokolása értelmetlen”, a másodfokú bíróság azonban ezzel a problémával nem is foglalkozott.
- [7] Összefoglalva tehát az indítványozó szerint az alapjogi sérelem azért valósult meg, hogy részben olyan kötelezettség teljesítését várta el tőle a bíróság, amelynek nem volt jogszabályi alapja, továbbá a fellebbezésben hivatkozott érveinek egy részével nem foglalkoztak, valamint a permegszüntető végzésből nem állapítható meg, hogy az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak ténylegesen milyen vonatkozásban nem tett eleget, végezetül pedig a bíróság részben olyan jogszabályi előírásokra hivatkozott a végzésében, amelyek nem az indítványozó számára, hanem az elszámolást végző bankoknak írnak elő kötelezettséget.
- [8] 4. Az indítványozó kifejti továbbá, hogy a per megindításakor hatályban lévő szabályok lehetővé tették, hogy a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérje, hogy egyidejűleg az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását is kérné. A per folyamatban léte alatt hatályba lépő DH2-törvény azonban ezt a lehetőséget megszüntette. A DH2-törvény 37. § (1) bekezdése szerint ugyanis a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében az érvénytelenség megállapítását csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedően lehet kérni. Ez a jogkövetkezmény továbbá nem lehet az eredeti állapot helyreállítására irányuló kérelem, végezetül pedig a jogalkotó – szintén utólag – a keresetlevél elbírálásának feltételül szabta azt is, hogy a felperes egy „közelebbről meg nem határozott elszámolást” is benyújtson. Mindez a keresetlevél benyújtását követően meghozott, a folyamatban lévő perek esetében is alkalmazandó jogszabály az indítványozó szerint hátrányos tartalmú, visszamenőleges hatályú jogalkotásnak minősül, ami sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [9] 5. Az indítványozó végezetül úgy véli, hátrányos és indokolatlan megkülönböztetésnek tekinthető, hogy a DH2-törvény 37. §-a alapján a törvény hatálya alá eső szerződések esetében egyrészt a fogyasztó nem kérheti a szerződés érvénytelenségének a megállapítását az érvénytelenség jogkövetkezményeinek az alkalmazása nélkül; másrészt a fogyasztó az érvénytelenség jogkövetkezményei közül nem kérheti az eredeti állapot helyreállítását; harmadrészt pedig a fogyasztónak a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelme elbírálásának többletfeltétele van: a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelem előterjesztése, egy „matematikai szempontból is rendkívül bonyolult elszámolás” benyújtása. Az indítványozó szerint nincs alkotmányos indoka annak, hogy az említett előírások más, a DH2-törvény hatálya alá nem tartozó szerződések esetében nem érvényesülnek, ezért a szabályozás sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését.

- [10] 6. A támadott szabályok az indítványozó szerint a fogyasztók jogainak a védelmére vonatkozó követelménnyel [Alaptörvény M) cikk (2) bekezdés] is ellentétesek.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„M) cikk (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [12] 2. A DH2-törvény támadott rendelkezése:

„37. § (1) E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (a továbbiakban: részleges érvénytelenség) megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben – eredménytelen hiánypótlási felhívást követően – nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összecszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakra figyelemmel a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 239/A. § (1) bekezdése alapján, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:108. § (2) bekezdése alapján – ha annak e törvényben foglalt feltételei fennállnak – a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indult és folyamatban lévő eljárásokban a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani vagy az eljárásokat meg kell szüntetni. Nincs helye a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának vagy az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn. E szerint kell eljárni a felfüggesztés megszűnését követően folytatott eljárásokban is.

(3) Ha a folyamatban lévő eljárásban a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának már nincs helye, az eljárást meg kell szüntetni, ha a fél a keresetében (vizontkeresetében) a bíróság erre irányuló hiánypótlási felhívásának kézbesítésétől számított 30 napon belül nem kéri az érvénytelen szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének levonását, továbbá nem jelöli meg, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását kéri. Nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn.”

III.

- [13] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az indítványokkal szemben támasztott törvényi követelményeknek, és a következőket állapította meg.

- [14] 1. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzését az indítványozó a becsatolt térítvény tanúsága szerint 2016. december 28-án vette át, alkotmányjogi panasa pedig 2017. február 13-án, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben érkezett az elsőfokú bíróságra.
- [15] 2. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, tartalmazza ugyanis a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 26. § (1) bekezdés, 27. §]; b) az eljárás megindításának indokait (a per megszüntetése „ellehetetleníti”, hogy az indítványozó „ésszerű időben megnyugtató ítélethez jusson” az ügyében), és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét (a bíróság nem indokolta megfelelően a végzést; a jogalkotó pedig visszamenőleges hatállyal és diszkriminatív módon, a fogyasztóvédelem követelményét megsértve változtatta meg a devizaperek szabályait); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést (DH2-törvény 37. §) és bírósági döntést (a Fővárosi Törvényszék 57.Pkf.638.942/2016/3. számú végzése); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés, M) cikk (2) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés és bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott jogszabályi rendelkezés és bírósági döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [16] 3. A permegszüntető végzés a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, az e végzést támadó alkotmányjogi panasz elbírálására az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlata szerint hatáskörrel rendelkezik [pl. 3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, 3027/2017. (II. 17.) AB végzés].
- [17] 4. Az indítványozó rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítve a másodfokú bírósági döntést követően fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [18] 5. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és érintettsége, mivel a perben felperesként részt vett, fennáll.
- [19] 6. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget.
- [20] Nem tekinthető ugyanis Alaptörvényben biztosított jognak az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése [lásd például: 7/2015. (III. 19.) AB határozat: „Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi szakaszok címzettje nem az indítványozó, nem biztosítanak számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre az előírásokra alapítani [Lásd: 3267/2014. (XI. 4.) AB végzés]. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az M) cikk (2) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet – tekintettel arra, hogy a fogyasztóvédelmi rendelkezés nem Alaptörvényben biztosított jog – az Abtv. 64. § d) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította” (Indokolás [29]–[30]). Ehhez hasonlóan a 33/2015. (XII. 3.) AB határozat is úgy ítélte meg, hogy „nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak [...] általánosságban az M) cikk (2) bekezdése {a fogyasztók jogainak védelme, erőfölénnyel való visszaéléssel szembeni védelem, ld. 3267/2014. (XI. 4.) AB végzés, Indokolás [13], 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]}, [...]” (Indokolás [20]).
- [21] Ez azonban a panasz befogadását nem akadályozza, egyebekben ugyanis az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állította.
- [22] Megjegyzendő e körben, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a „jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]} – lehet alapítani” {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [19]}. Jelen ügyben azonban az indítványozó éppen a visszaható hatályú jogalkotás sérelmére hivatkozással kérte a jogbiztonság sérelmének megállapítását. Ennek megfelelően a B) cikk (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz vizsgálatára is lehetőség van.

- [23] Összefoglalva tehát: a támadott végzés tekintetében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, a DH2-törvény 37. §-a mint alkalmazott jogszabályi rendelkezés vonatkozásában pedig az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és a XV. cikk (1) bekezdésének esetleges sérelme vizsgálható. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésére alapított indítványi elem érdemi vizsgálatának nincs helye az ügyben.
- [24] 7. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [25] Jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető az a kérdés, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalma milyen összefüggésben áll a már folyamatban lévő jogérvényesítéssel: lehetősége van-e a jogalkotónak a keresetlevél benyújtását követően megszüntetni a megállapítási kereset indításának a lehetőségét, az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményei közül kizárni az eredeti állapot helyreállítását, illetve a keresetlevél benyújtásakor nem szabályozott többletfeltételhez kötni a kereset elbírálását.
- [26] Szintén alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető az a kérdés, hogy a fennálló szabályozási környezetben alkotmányosan igazolható-e a DH2-törvénnyel bevezetett megkülönböztetés: a keresetlevél érdemi elbírálásának feltételül szabott speciális követelmények és a megállapítási kereset, illetve az eredeti állapot helyreállítására vonatkozó kérelem kizártsága.
- [27] A szabályozás egyben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet is felvet, mivel kifejezetten a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazása vezetett az indítványozó által indított per megszüntetéséhez.
- [28] 8. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt befogadta, tehát annak érdemi elbírálása mellett döntött.

IV.

- [29] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [30] 1. Az Alkotmánybíróság először azt az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott indítványozói hivatkozást vizsgálta meg, miszerint a támadott végzés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, mert sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként garantált indokolt bírói döntéshez való jogot.
- [31] 1.1. Mindenekelőtt jelen ügyben is hangsúlyozandó, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. [...] Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. [...] Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése „egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [32] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság nem bocsátkozhat annak vizsgálatába, hogy jogszerűen került-e sor a per megszüntetésére (megfelelően alkalmazta-e a bíróság a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve megalapozottan jutott-e arra a következtetésre, hogy a felperes indítványozó a hiánypótlási felhívásnak nem tett eleget). E kérdés vizsgálat alá vonása ugyanis nem alkotmányossági szempontú mérlegelést jelentene.
- [33] Az esetleges eljárási szabálysértéseknek kivételes esetben alapjogi vetülete is lehet. Amint arra a 7/2013. (III. 1.) AB határozat rámutatott például, „[a]z indokolt bírói döntéshez fűződő jog [...] az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik” (Indokolás [33]). Az Alkotmánybíróság azonban „a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmaság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését” (Indokolás [33]). Az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az el-

járási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket” (Indokolás [34]).

- [34] 1.2. Az Alkotmánybíróságnak mindezek alapján jelen ügyben az ügy természetére, az ügyben alkalmazandó eljárási szabályok jellegére és tartalmára is tekintettel azt kellett mérlegelnie, hogy az eljáró bíróság döntésének indokairól az Alaptörvényből fakadó *fair trial* követelményének megfelelő módon határozatában számot adott-e.
- [35] Az ügyben hozott bírósági végzések indokolását áttekintve a következők állapíthatók meg.
- [36] Az első fokon eljáró PPKB permegszüntető végzése szerint a felperes (indítványozó) a bíróság felhívása ellenére „nem jelölte meg, hogy a szerződés hatályossá nyilvánítását pontosan milyen tartalommal kéri; az alperes marasztalása iránt nem terjesztett elő kérelmet, és így az elszámolást sem közölte, melyen az általa kért összeg alapul”.
- [37] Az indítványozó a végzés ellen előterjesztett fellebbezésében arra hivatkozott, hogy szerinte mindenben eleget tett a DH2-törvény 37. §-ának: megjelölte, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását – nevezetesen: a szerződés hatályossá nyilvánítását – kérte; marasztalásra irányuló kereseti kérelmet eleve nem is terjesztett elő, csak semmiség megállapítása irántit, tehát az elsőfokú bíróságnak a marasztalási kérelmet hiányoló indokolása „érthetetlen”; végezetül pedig a jogszabályi előírásoknak megfelelően közölte az elszámolást, és ennek alapján terjesztette elő kérelmét.
- [38] A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék végzése szerint a bíróság megállapította egyrészt, hogy a felperes (indítványozó) az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés hatályossá nyilvánítását kérte. Rámutatott továbbá arra, hogy az elsőfokú bíróság alaptalanul hivatkozott a permegszüntetés indokaként arra, hogy a felperes nem terjesztett elő marasztalásra irányuló kérelmet, ugyanis ilyen jogszabályi kötelezettsége nem volt, és a felperes nem is állította, hogy az alperesnek fizetési kötelezettsége állna fenn. A bíróság azonban – összhangban az elsőfokú bírósággal – ennek ellenére úgy ítélte meg, hogy a felperes nem tett eleget a DH2-törvény 37. § (1) bekezdésében írt azon feltételnek, amely szerint a „félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie”. Ugyanis nem tekinthető ilyennek az, ha a felperes a banki elszámolás becsatolása mellett azt kéri a bíróságtól, hogy állapítsa meg, az alperes milyen összeget követelhet még tőle jogszerűen, illetve ha elszámolás gyanánt a „felvett kölcsön tőkeösszegének és a visszafizetett kölcsön tőkeösszegének a feltüntetésével azok különbözetét jelöli meg”. A felperesnek a felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével, a DH2-törvényben meghatározott „elszámolási szabályok (2014. évi XL. törvény 3–5. §) alkalmazásával tételes számítást kell előterjesztenie és határozott kérelmet kell előterjesztenie”, ennek pedig a felperes nem tett eleget.
- [39] A másodfokú bíróság tehát az elsőfokú bíróság indokolását kiegészítette, és annak pontatlanságait, téves megállapításait kijavítva határozott indokát adta annak, hogy a keresetlevél érdemi elbírálására miért nem lát lehetőséget. A másodfokú döntés tartalmazza a tényállást, azokat a jogszabályi rendelkezéseket, amelyekben a bíróság döntése alapult. A bíróság számot adott a döntését alátámasztó érvekről, tehát az alkalmazott jogszabályra történő egyszerű utaláson túlmenően érveléssel, jogi indokolással is alátámasztotta arra vonatkozó döntését, hogy a keresetlevél elbírálására miért nincs lehetőség. „A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” (lásd először: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]). Tehát önmagában az, hogy az indítványozó szubjektíve nem tartja elégségesnek, meggyőzőnek a bíróság érvelését, a tisztességes eljárásból való jog mint processzuális jellegű alapjog korlátozásának megállapítására nem ad lehetőséget.
- [40] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján úgy ítélte meg, hogy a tisztességes bírósági eljárásból való jog részjogosítványát képező indokolt bírói döntéshez való jog jelen ügyben nem szenvedett korlátozást.

- [41] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján eljárva a DH2-törvény támadott 37. §-ával kapcsolatban előterjesztett kérelmet vizsgálta meg. E körben először a vonatkozó jogszabályi környezet áttekintésére került sor.
- [42] Az DH2-törvény megalkotásának közvetlen előzménye a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsön-szerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1-törvény) megalkotása volt. A DH1-törvény a törvény hatálya alá tartozó szerződések esetében kimondta az árfolyamrés semmisségét, illetve felállította az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése tisztességtelenségének a vélelmét. Az érvénytelen szerződési rendelkezések alapján szükségessé váló elszámolás kérdéseit rendezte a jogalkotó a DH2-törvényben. „Az érvénytelen szerződéses kikötések alkalmazása következtében ugyanis a fogyasztók javára túlfizetés keletkezett. A törvény alapján ezeket a múltbeli túlfizetéseket kell a pénzügyi intézményeknek a fogyasztókkal a jelenben elszámolni.” – fogalmazott a törvényjavaslat indokolása. A DH2-törvény 1–21. §-ai tartalmazzák az elszámolásra vonatkozó részletes rendelkezéseket (elvek, általános és speciális szabályok, határidő, kézbesítés stb.), ehhez a 32–45. §-okban számos kiegészítő előírás kapcsolódik (pl. ellenőrzés, a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti perekre vonatkozó szabályok, a felfüggesztett perekre és a végrehajtási eljárásokra vonatkozó szabályok, számviteli szabályok stb.). E törvényeket az egyes fogyasztói kölcsön-szerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény követte, amely – egyebek mellett – a szerződésekből eredő tartozások kötelező forintosítását rendelte el, ezzel kivezette a deviza és deviza alapú szerződéseket.
- [43] Eljárási szempontból lényeges, hogy a DH1-törvény előírta a folyamatban lévő perek hivatalból történő felfüggesztését, a DH2-törvény 38. §-a pedig e pereknek a „felülvizsgált elszámolás bejelentését” követő folytatásáról rendelkezett. A panasz mellékleteként benyújtott elsőfokú végzés szerint jelen ügyben egy, a DH1-törvény alapján felfüggesztett és a DH2-törvény szerinti elszámolást követően folytatódott perről van szó.
- [44] A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 2012. május 26-án hatályba lépett 239/A. § (1) bekezdése és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:108. § (2) bekezdése egyaránt lehetővé tette és teszi azt, hogy a fél a szerződés érvénytelenségének megállapítását a bíróságtól anélkül is kérje, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását kérné.
- [45] A DH2-törvény támadott 37. §-ának jelentősége abban áll, hogy ezt a polgári jog általános szabályai alapján fennálló lehetőséget a hatálya alá tartozó szerződések esetében kizárja: a félnek meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. Továbbá e jogkövetkezmény – holott az általános szabályok ezt kifejezetten nem zárják ki – az eredeti állapot helyreállítása nem, kizárólag a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása lehet. Ha a fél nem kéri konkrétan meghatározott jogkövetkezmény levonását, és nem terjeszt elő az elszámolásra kiterjedő és összességében is megjelölt, határozott kérelmet, a keresetlevél érdemi elbírálására nincs lehetőség. A keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, illetve ha ennek már nincs helye, az eljárást meg kell szüntetni (kivéve, ha az eljárásban az érvénytelenség megállapítása mellett más kereseti kérelmet is előterjesztettek, ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn). E szabály kiterjed mind a folyamatban lévő, mind a jövőben indítandó perekre. A DH2-törvény kifejezetten említi e körben a felfüggesztés megszűnését követően folytatott eljárásokat is [lásd: 37. § (2) bekezdés és 39. §].
- [46] A törvényjavaslatához fűzött indokolás szerint a szabályozás célja az volt, hogy „az érintett fogyasztói kölcsön-szerződéseken alapuló elszámolási viták mielőbb véglegesen lezáruljanak”. Továbbá a 7/2015. (III. 19.) AB határozatot előkészítő eljárásban az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróság megkeresésére úgy nyilatkozott, hogy a DH2-törvény „37. § (1) bekezdése közvetve tartalmaz egy jogalkotói állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsön-szerződések érvénytelensége esetén milyen érvénytelenségi jogkövetkezmények alkalmazására kerülhet sor. A jogalkotó álláspontja szerint ezeknél a szerződéseknél az eredeti állapot helyreállítása fogalmilag kizárt, ehelyett a szerződés érvényessé nyilvánítására, vagy a régi Ptk. szerinti hatályossá nyilvánításra kerülhet csak sor.” (Lásd: [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/cb87090bd63cd003c1257d6b0032088f/\\$FILE/IV_1681_11_2014_Igmin.%C3%A1ll%C3%A1sfogl.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/cb87090bd63cd003c1257d6b0032088f/$FILE/IV_1681_11_2014_Igmin.%C3%A1ll%C3%A1sfogl.pdf))
- [47] Összefoglalva a fentieket: a jogalkotó a DH2-törvény által érintett devizaperek esetében – a már folyamatban lévő perekre is kiterjedően – megszüntette megállapítási kereset indításának a régi Ptk. és a Ptk. alapján fennálló lehetőségét (a fogyasztó nem kérheti a szerződés érvénytelenségének a megállapítását az érvénytelenség jogkövetkezményeinek az alkalmazása nélkül), és kizárta az eredeti állapot helyreállítására vonatkozó kereseti kérelmet. Ezenkívül az érvénytelenségi kereset elbírálásának egy többfeltétele is van: a felek közötti

elszámolásra kiterjedő és összecszerően is megjelölt, határozott kérelem előterjesztése. A már benyújtott kereseteket a jogszabály-módosítás miatt módosítani kellett, ellenkező esetben azok érdemi elbírálására nem kerülhetett sor.

- [48] 3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a DH2-törvény 37. §-a sérti-e a visszaható hatályú jogalkotásnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető tilalmát.
- [49] 3.1. Az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotásra vonatkozó gyakorlatát legutóbb a 10/2018. (VII. 18.) AB határozatban foglalta össze a következőképpen: „Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek, továbbá a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65–66.; 38/2012. AB határozat, Indokolás [84]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Az Alkotmánybíróság szerint valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324–325.; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]}. Ez utóbbi esetben a szabály a hatályba lépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról beszélünk továbbá akkor is, ha az új szabály a hatályba lépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg” (Indokolás [49]-[51]).
- [50] A jelen ügyben támadott jogszabályi rendelkezés nem lépett visszamenőlegesen hatályba, ezért csak az vethető fel, hogy a hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokban idéz elő változást.
- [51] Az Alkotmánybíróság létrejött jogviszonyok alatt általában az anyagi jog alapján létrejött, anyagi jogi jogviszonyokat érti, a szabályozás általában csak abban az esetben visszaható hatályú, amennyiben védelmet élvező anyagi jogi jogviszonyokban kíván kedvezőtlen változást előidézni [lásd összefoglaló jelleggel: 2/2009. (I. 23.) AB határozat, ABH 2009, 51, 57.]. Ezzel összhangban deklarálja törvényi szinten is a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 15. § (1) bekezdése, hogy „[a] jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően a) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint b) megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni.”
- [52] Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének értelmezésekor – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével fennálló tartalmi egyezés, az Alaptörvény egészét illető kontextuális megfelelés és az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele alapján – a 31/2015. (XI. 18.) AB határozatban (Indokolás [46]) az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette a jogbiztonság követelményével kapcsolatos korábbi megállapításait, azok alkalmazásának jelen ügyben sincs akadálya [lásd hasonlóan: 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [46]].
- [53] Következésképpen tehát azt kellett megvizsgálni, hogy az indítványozó által támadott törvényi szabályok – a már folyamatban lévő jogérvényesítés feltételeinek a megváltoztatása – korlátozzák-e a kihirdetést megelőzően keletkezett igények érvényesítésének a jogát.
- [54] 3.2. A kereset valamely – megsértett, vitatott – alanyi jog érvényesítését szolgálja. A keresetlevél benyújtása jogvédelmi igény érvényesítését jelenti, amely nyomán létrejön egy, a felperes és a bíróság közötti közjogi jogviszony. A bírósági jogvédelem abban áll, hogy a keresetlevél megvizsgálása után a bíróság – eleget téve az Alaptörvényből fakadó igazságszolgáltatási kötelezettségének – megteszi a szükséges intézkedéseket. A kereset tehát a polgári per útján érvényesíthető alanyi jog bírósági védelmének elsődleges eszköze. A kereset tárgya az érvényesíteni kívánt jog, tartalma pedig a bíróság döntésére irányuló kérelem.
- [55] A keresetek tartalmuk szerint három csoportba sorolhatók: marasztalási, megállapítási és jogalakítási kereset. Jelen ügy szempontjából az első kettőnek van jelentősége. A marasztalási kereset tárgya a megsértett alanyi

jogból származó követelés, tartalma pedig arra irányul, hogy a bíróság kötelezze az alperest valamilyen tevékenységre vagy az attól való tartózkodásra (nem tevérsre, tőrésre). Ehhez képest a megállapítási kereset [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 122–123. §; a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 172. §] annyiban más, hogy pusztán arra irányul, hogy a bíróság állapítsa meg a felperes jogának és az alperes kötelezettségének fennállását, de nem tartalmaz az alperes marasztalására – jogkövetkezmény megállapítására – vonatkozó kérelmet, következésképpen végrehajtás sem követheti a döntést. A felperes tehát mintegy preventív jelleggel a bíróságtól csak annak kimondását kéri, hogy valamely jog vagy jogviszony fennáll, illetve nem áll fenn. A megállapítási kereset benyújtásának főszabály szerint két konjunktív jogszabályi feltétele van: a jogvédelem szükségessége és a teljesítés követelésének (a marasztalásnak) valamely okból való kizártsága.

- [56] A régi Ptk. 239/A. § (1) bekezdése és a Ptk. 6:108. § (2) bekezdése szerinti megállapítási kereset akár a polgári perrendtartás szerinti negatív megállapítási kereset egy speciális fajtájának is tekinthető. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy *a)* a kereset ebben az esetben kizárólag egy, egyébként létrejött szerződés érvénytelenségének a megállapítására irányulhat; *b)* a keresetet csak a szerződő fél nyújthatja be; és *c)* a perindító mentesül a fentebb említett mindkét jogszabályi feltétel fennállásának igazolása alól (sem a jogmegóvás szükségessége, sem a marasztalási kérelem kizártsága nem feltétel). (Vö. 5/2013. Polgári jogegységi határozat). Valójában tehát egy önálló, *sui generis* megállapítási keresettípusról van szó. Az érvénytelenség megállapítására önállóan indítható kereset lehetőségét a törvény elvileg nyitotta meg, mert ennek alapján a felek adott esetben maguk tudják rendezni a kialakult helyzetet, méghozzá a konkrét eset körülményeinek figyelembevételével.
- [57] Önmagában az, hogy a megállapítási kereset indítását a jogalkotó kizárta, és immár csak az érvénytelenség megállapítását egyébként szintén magában foglaló más típusú kereset benyújtását teszi lehetővé a DH2-törvény hatálya alá tartozó szerződések esetében (lehetőséget adva a folyamatban lévő perekben a kereset módosítására), az anyagi jog alapján létrejött jogviszonyok tekintetében nem jelent változást. Sem ez az előírás, sem pedig a követelésnek az elszámolás figyelembevételével történő összezszerűsítésére vonatkozó követelmény nem érinti a felek között létrejött jogviszonyt, az igényérvényesítés anyagi jogi alapját. Nincs szó sem perindítást akadályozó körülményről, sem pedig jogvesztést eredményező változásról [vö.: 2/2009. (I. 23.) AB határozat, ABH 2009, 51.]. Az anyagi jog bíróság előtti érvényesítése a DH2-törvény hatálybalépését követően is változatlanul biztosított.
- [58] 3.3. A támadott jogszabály nem fűz a hatálybalépését megelőző eseményhez, tényhez, tényálláshoz új, a korábban hatályos szabályhoz képest más, addig nem létező, a régitől eltérő jogkövetkezményt sem.
- [59] Egyrészt a DH2-törvény által említett jogkövetkezmények – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása – eddig is a jogrend részét képezték. A polgári jog általános szabályai és a gyakorlat alapján az eredeti állapot helyreállítása nem az érvénytelenség egyetlen lehetséges, kizárólagos jogkövetkezménye [vö. 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény]. Nem állítható továbbá, hogy egyik vagy másik megoldás eleve hátrányosabb a felek számára.
- [60] Másrészt a régi Ptk. által szabályozott lehetséges jogkövetkezmények között alapvetően nincs hierarchia, az eredeti állapot helyreállítása az általános szabályok szerint nem az érvénytelenség elsődleges jogkövetkezménye. Sőt a 6/2013. számú polgári jogegységi határozat 4. pontja a deviza alapú kölcsönszerződések esetében éppen az érvényessé nyilvánítást preferálja a lehetséges jogkövetkezmények közül. [A 4. pont szerint: „Ha a bíróság a szerződés érvénytelenségét állapítja meg – a jogkövetkezmények alkalmazására irányuló kereset (vizontkereset) esetén, feltéve, hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető, vagy utóbb megszűnt – a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie.”]
- [61] Harmadrészt az érvénytelenség jogkövetkezménye vonatkozásában a bíróság nincs kötve a kereseti kérelemhez: a bíróság – bár nem alkalmazhat olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik – az érvénytelenség jogkövetkezményeiről a fél kérelmétől eltérő módon is rendelkezhet [lásd: 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pont; 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. a) pont; e gyakorlatot emelte törvényi szintre a jogalkotó a Ptk. 6:108. § (3) bekezdésével].
- [62] Nincs tehát szó új, eddig ismeretlen, előre nem látható jogkövetkezmény bevezetéséről.
- [63] Mindez azt jelenti, hogy bár a jogalkotó az érvénytelenségnek a polgári jog általános szabályai szerint létező, potenciális jogkövetkezményei közül a DH2-törvény hatálya alá eső ügyekben egyet megszüntetett, az indítványozónak nem volt alkotmányosan védett igénye – sem a keresetlevél benyújtását megelőzően, sem azt követően – arra, hogy éppen e jogkövetkezmény fűződjön az általa kötött szerződés érvénytelenségéhez. Már

a szerződés megkötésének időpontjában, illetve a keresetlevél benyújtásakor is alappal kellett arra számítani, hogy ha az eredeti állapot helyreállítása akár lehetséges is, a bíróság nem feltétlenül az általa kért jogkövetkezményt fogja alkalmazni. Ebből következően az, hogy a jogalkotó a DH2-törvénnyel érintett ügyekben csak a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását teszi lehetővé, nem jelent visszaható hatályú jogalkotást.

- [64] 3.4. Összefoglalva a fentieket az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a DH2-törvény 37. §-a az Alaptörvény jogbiztonsági klauzulája alapján védelmet élvező anyagi jogi jogviszonyokban nem idézett elő változást, ezért nem tekinthető az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmét okozó, visszaható hatályú szabályozásnak.
- [65] 4. Az Alkotmánybíróság ezután azt vizsgálta meg, hogy a DH2-törvény támadott 37. §-a sérti-e az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében garantált egyenlőségi követelményt.
- [66] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése egy általános egyenlőségi szabályt tartalmaz, és az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint e rendelkezés alapján valamely megkülönböztetés alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – jogalanyok között {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; lásd legutóbb: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [67] Megállapítható mindenekelőtt, hogy az indítványozó által állított különbségtétel valóban fennáll. A régi Ptk. 2012. május 26-án hatályba lépett 239/A. § (1) bekezdése [illetve a Ptk. 6:108. § (2) bekezdése] által szabályozott megállapítási kereset előterjesztésének a lehetősége a DH2-törvény hatálya alá szerződések esetében, tehát az indítványozó számára sem áll rendelkezésre. Ehhez kapcsolódóan továbbá a kereset elbírálásának van egy speciális többletfeltétele is, mégpedig a követelésnek az elszámolás figyelembevételével történő összezszerúsítése. Végezetül a polgári jog általános szabályaitól eltérően az indítványozó a DH2-törvény alapján a szerződés érvénytelenségének a megállapítása esetében nem kérheti az eredeti állapot helyreállítását.
- [68] A DH2-törvény hatálya a DH1-törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződésekre terjed ki. Ezek olyan, 2004. május 1. napja és 2014. július 26. napja között, pénzügyi intézmény és fogyasztó között létrejött deviza, deviza alapú vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződések, pénzügyi lízingszerződések, amelyek általános szerződési feltételként vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként a DH1-törvényben meghatározott kikötést (árfolyamrés, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés) is tartalmaztak. A DH1-törvény tehát a pénzügyi intézményekkel hitel- vagy kölcsönszerződést kötő fogyasztók csoportján belül egy speciális körre vonatkozott, amely kört a szerződéskötés időpontja és egyes szerződési kikötések léte jelölt ki. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a 2004–2014 között szerződést kötő feleknek nincs olyan sajátosságuk, amely őket a más időpontban szerződő felektől alkotmányjogi szempontból elkülöníthetővé tenné. Ehhez hasonlóan a vizsgált ügyben alkotmányjogi szempontból nem csoportképző tényező az sem, hogy a DH1-törvényben – a Kúria jogértelmezését törvényi szintre emelve – maga a jogalkotó rendelkezett kifejezetten egyes szerződési kikötések semmisségéről. A támadott jogi szabályozás a fogyasztói szerződést kötő személyek egy része vonatkozásában, de nem különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket.
- [69] Mivel összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tett különbségtételről van szó, az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy a különbségtétel az észszerűségi teszt alkalmazásával igazolható-e {lásd például: 8/2015. (IV. 17.) AB határozat, [44]–[46]; 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [23]; 3112/2016. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [70] A támadott jogszabályi rendelkezés célja elsősorban az, hogy az érintett fogyasztói kölcsönszerződésekben alapuló elszámolási viták mielőbb véglegesen lezáruljanak. E legitim, alkotmányosan megengedett célnak az elérésére a támadott intézkedés alkalmasnak tekinthető az alábbiak miatt.
- [71] Egyrészt fontos körülmény, hogy a DH1-törvény előírta a folyamatban lévő perek hivatalból történő felfüggesztését, amely a DH2-törvény alapján lefolytatott elszámolás lezárultáig tartott. Ennek következtében e perek befejezése – a jogviták eldöntése – a feleken és a bíróságokon kívül álló ok miatt már eleve jelentős késedelmet szenvedett. A megállapítási kereset kizárása hozzájárulhat ahhoz, hogy a felek közötti jogvita minden aspektusa – tehát nemcsak az érvényesség kérdését érintő vita – mielőbb, végleges jelleggel nyugvópontra jusson: amennyiben a bíróság a szerződés érvénytelenségét állapítja meg, a jogvita teljes, végleges lezárását a jogkövetkezmények levonása jelenti. Az érvénytelenség megállapítására önállóan indítható kereset ugyan lehetőséget ad a felek számára, hogy az érvénytelenség kérdésének bírósági eldöntését követően maguk rendezzék

a kialakult helyzetet. Ha azonban az erre irányuló törekvés sikertelen marad, újabb pert kell indítaniuk. A támadott jogszabály ennek elkerülésére, megelőzésére – tehát a jogviták rendezésének további elhúzódását megakadályozandó – zárja ki az általános szabályok szerinti megállapítási keresetet.

- [72] Másrészt nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a perek felfüggesztése alatt – miután a jogalkotó rendelkezett az árfolyamrés semmisségéről, illetve felállította az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése tisztességtelenségének a véelmét – lezajlott az ún. elszámolás. Ennek lényege a törvényben meghatározott érvénytelen szerződési kikötések alapján teljesített kifizetések rendezése volt. Ez azt jelenti, hogy kifejezett törvényi előírás alapján a perek felfüggesztésének időtartama alatt jogi és pénzügyi szempontból is rendezésre került a felek jogviszonyának egyik vitatott eleme. Mindez alapvetően befolyásolta a jogviszonyt – egymással szemben fennálló jogait és kötelezettségeiket –, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a folytatódó perekben sem. Erre azonban a megállapítási per nem ad megfelelő lehetőséget és keretet. Az, hogy egyes szerződési feltételek érvénytelenségének a jogkövetkezménye időközben már levonásra került, észszerű indokul szolgál annak alátámasztására, hogy ezekben az ügyekben a megállapítási keresetet és az eredeti állapot helyreállítását a jogalkotó kizárja. A kereset elbírálásának a többletfeltétele – a követelésnek az elszámolás figyelembevételével történő összezszerűsítésére vonatkozó követelmény – szintén az időközben lezajlott elszámolás miatt bevezetett, azzal közvetlen kapcsolatban álló kötelezettség. A vázolt szabályozási környezetben, tekintettel az érintett perek sajátos körülményeire ez észszerű követelménynek tekinthető.
- [73] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a DH2-törvény 37. §-a megfelel a különbségtétel észszerűségére vonatkozó követelménynek, tehát nem ütközik az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésébe.
- [74] 5. Mivel alaptörvény-ellenesség megállapítására sem a sérelmezett bírósági döntéssel, sem a támadott jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben nem került sor, az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben írtak szerint elutasította.

V.

- [75] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján, az ügy társadalmi jelentőségére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2019. március 12.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [76] A határozattal egyetértek, az alkotmányjogi panasz elutasítását magam is megszavaztam, ugyanakkor az Abtv. 66. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a határozat indokolásához az alábbi párhuzamos indokolás csatolását tartottam szükségesnek.
- [77] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, az indítványozó által kezdeményezett per megindításakor hatályban lévő jogszabályok lehetővé tették, hogy a fogyasztó (a devizahiteles) pusztán megállapítási keresetet indítson a szerződés teljes vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránt, anélkül, hogy egyidejűleg az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását is kérné.
- [78] A per folyamatban léte – és annak kötelező felfüggesztésének tartama – alatt alkotta meg a jogalkotó a DH2-törvényt, melynek az indítványozó által támadott rendelkezése értelmében, a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a továbbiakban az érvénytelenség megállapítását csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedően lehet kérni (vagyis kizárólag megállapítási kereset már nem indítható); az alkalmazni kért jogkövetkezmény pedig nem lehet az eredeti állapot helyreállítása, végezetül pedig a jogalkotó – szintén utólag – a keresetlevél elbírálásának feltételéül szabta azt is, hogy a fogyasztó egy elszámolást is benyújtson, egész pontosan a fogyasztónak a továbbiakban a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.
- [79] Mindez a keresetlevél benyújtását követően meghozott, a folyamatban lévő perek esetében is alkalmazandó jogszabályi rendelkezés az indítványozó szerint hátrányos tartalmú, visszamenőleges hatályú jogalkotásnak minősül, ami sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvét.
- [80] 2. Nem vitás, hogy a határozat indokolása megfelel az Alkotmánybíróság gyakorlatának.
- [81] Ugyanakkor mégis kiegyensúlyozatlannak tartom a felek közötti erőviszonyokat: álláspontom szerint az erőviszonyokat a perben a jogalkotó az egyébként rendkívül bonyolult elszámolásra vonatkozó határozott kérelem – per megszüntetéssel fenyegető – előírásával a fogyasztók lényegesen nehezebb helyzetbe kerültek.
- [82] Véleményem szerint a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelem olyan közgazdasági, vagy matematikai ismereteket igényel, amely nem várható el minden embertől, sokkal inkább szakértői kérdés. Ennek megfelelően a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelem olyan többletkövetelmény a fogyasztókra nézve, melynek teljesítése majdnem eleve kudarcra van ítélve – különösen a határozott kérelem tartalmi elemeinek törvényi meghatározásának híján. Véleményem szerint az elszámolásra vonatkozóan nincsen olyan előírás, ami a fél helyzetét megkönnyítené, és támogatást nyújtana a tekintetben, hogy az egyébként roppant bonyolult, összegszerűen meghatározott elszámolást hogyan kellene elkészíteni; a nem megfelelően határozott vagy precíz kérelem pontatlanságának terhére így kizárólag a fogyasztó viseli.

Budapest, 2019. március 12.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/671/2017.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2019. évi 47. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 7/2019. (III. 22.) AB HATÁROZATA

a Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítélete, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2005. november 1-jétől 2009. szeptember 30-ig hatályos 54. § (4)–(6) bekezdései elleni alkotmányjogi panasz elutasításáról, valamint mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Pokol Béla, dr. Schanda Balázs és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Schanda Balázs, dr. Stumpf István és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2005. november 1-jétől 2009. szeptember 30-ig hatályos 54. § (4)–(6) bekezdései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe valamint a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütköző mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség áll fenn annak következtében, hogy a jogalkotó nem szabályozta a tanúk zártan kezelt adatainak a különböző eljárási törvények hatálya alá kerülése esetén fennálló védelmének eljárásrendjét.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2019. december 31-ig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (jogi képviselő: Oppenheim Ügyvédi Iroda, 1053 Budapest, Károlyi utca 12.) jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2016. július 21-én alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítélete és a Gazdasági Versenyhivatal Vj/69/2008/538. számú határozata ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet és a közigazgatási határozat ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való joggal. Az indítványozó indítvány-kiegészítésében az Alaptörvény XXIV. cikkének és a B) cikk (1) bekezdésének megsértésére is hivatkozott, továbbá alkotmányjogi panaszja jogalapjaként az Abtv. 26. § (1) bekezdését is megjelölte a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) vele szemben alkalmazott ún. „védett tanúra” vonatkozó szabályozás tekintetében, mert álláspontja szerint a szabályozás az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, a XXIV. cikkbe és a XXVIII. cikkbe ütközik azáltal, hogy nem rendelkezik megfelelő eljárási garanciákról.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2010. október 28-án kelt, Vj/69/2008/538. számú határozatában megállapította, hogy az indítványozó jogelődjei – más eljárás alá vont vállalkozásokkal együtt – 2005 februárja és 2008 áprilisa között – a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 11. §-ába és az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (a továbbiakban: EK Sz.) 81. cikkébe ütköző – a gazdasági verseny

korlátozását célzó egységes, folyamatos és összetett – megállapodás és összehangolt magatartás formájában megnyilvánuló jogsértést valósított meg, amikor az eljárás alá vontak egyeztették egymással egyes malmi búzaőrlemények árát, illetve árának változását, valamint egymás piacának meg nem támadására tett vállalásukkal felosztották egymás között a piacot. A GVH e jogsértés miatt az indítványozó jogelődeivel szemben összesen 1 000 000 000 Ft versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

- [3] A versenyfelügyeleti eljárás megindítását követően a kartellben résztvevő egyik vállalkozás engedékenységi kérelmet nyújtott be, amelyben elismerte a jogsértést és a kartell működésével, a találkozók tárgyával, időpontjával és résztvevőivel kapcsolatban részletes adatokat szolgáltatott a GVH számára, ezért a GVH ezen vállalkozással szemben nem szabott ki bírságot. Az indítványozó és más eljárás alá vontak keresetet nyújtottak be a GVH határozata ellen.
- [4] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 2.K.31.793/2011/90. számú ítéletében az egységes és folyamatos jogsértés időtartamát több felperes, köztük az indítványozó vonatkozásában megváltoztatta, azt rövidebb időtartamban állapította meg, amelyre tekintettel a bírságtételeket is leszállította, valamint az egyik felperes vonatkozásában a kiszabott bírságot hatályon kívül helyezte és a GVH-t új eljárás lefolytatására kötelezte. A másodfokon megismételt eljárásban eljáró Fővárosi Törvényszék 2.Kf.650.018/2015/14. számú ítéletében a GVH fellebbezését részben alaposnak találva az elsőfokú ítéletet akként változtatta meg, hogy több felperes, köztük az indítványozó keresetét is teljes egészében elutasította, egyebekben – így a GVH-t egy felperes vonatkozásában új eljárásra kötelező részében – helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.
- [5] A Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítéletében a másodfokú ítéletet – egy felperesre vonatkozóan a jogsértés időtartamának eltérő meghatározásával, így a bírság ennek megfelelő leszállításával – hatályában fenntartotta. A Kúria ítéletének elvi tartalma az alkotmányjogi panasz tárgya szempontjából a [154] bekezdés szerint „[a] védett tanú vallomásaival kapcsolatban a védelemhez való jogra vonatkozó alapvető elv megsértését nem jelenti az, ha nem biztosított a vállalkozás számára a tanúhoz közvetlenül kérdések intézése, mert az uniós ítélkezési gyakorlat értelmében ez az elv azt követeli meg, hogy az érintett vállalkozásoknak és a vállalkozások társulásainak a közigazgatási eljárástól kezdve arra legyen lehetőségük, hogy kifejtthessék az álláspontjukat a hatóság által állított tényállás, kifogások és körülmények valószerűségéről és jelentőségéről, de ez az elv azt nem követeli meg, hogy e vállalkozásoknak a közigazgatási eljárás során maguknak is lehetősége legyen kérdéseket feltenni a hatóság által meghallgatott tanúk részére.” A Kúria ítéletének [121]–[122] bekezdései szerint „[a] védett tanúk vonatkozásában a Kúria utal arra, hogy a védekezéshez való jog, a tisztességes tárgyaláshoz való jog megsértését nem eredményezi az a körülmény, hogy a »védett tanúkhöz« kérdéseket nem intézhettek, a vallo-másukat tartalmazó jegyzőkönyvet a »védett tanú« védelme érdekében kivonatolt formában ismerhették meg. A Ket.-nek a versenyfelügyeleti eljárás idején hatályos és alkalmazandó 54. § (4) bekezdése lehetővé tette a tanú természetes személyazonosító adatainak zártan kezelését, amely magával vonta, hogy a Ket. 54. § (6) bekezdése folytán az ekként »védett tanú« meghallgatásánál az ügyfelek, illetőleg képviselőik nem lehettek jelen, a »védett tanú« jegyzőkönyvbe foglalt vallomását csak kivonatos formában ismerhették meg a Ket. 73. § (1) bekezdéséből is fakadóan. Utal a Kúria a T-110/07. számú ügyben hozott ítélet {*Siemens AG kontra Európai Bizottság* ügyben 2011. március 3-án hozott ítélet [ECLI:EU:T:2011:68]} 188–189. pontjaiban kifejtettek-re, amely szerint a védelemhez való jogra vonatkozó alapvető elv megsértését nem jelenti az, ha nem biztosított a vállalkozás számára a tanúhoz közvetlenül kérdések intézése, mert az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ez az elv azt követeli meg, hogy az érintett vállalkozásoknak és a vállalkozások társulásainak a közigazgatási eljárástól kezdve arra legyen lehetőségük, hogy kifejtthessék az álláspontjukat a hatóság által állított tényállás, kifogások és körülmények valószerűségéről és jelentőségéről, de ez azt nem követeli meg, hogy e vállalkozásoknak a közigazgatási eljárásban saját maguknak is lehetősége legyen kérdéseket feltenni a hatóság által meghallgatott tanúk részére. Tehát a kérdésfeltevés jogának hiánya nem értékelhető súlyos jogsértésnek és nem ad alapot a védett tanúk vallomásának kirekesztésére sem [...]. [...] [A] hatóság a védett tanúk vallomását egyéb bizonyítékokkal összevetve értékelte, megállapítását nem csak a »védett tanúk« nyilatkozatára alapította, ezért nem volt jelentősége annak, hogy a felperesek azt állították a »védett tanúk« motivációi feltáratlanok maradtak. Minden alapot nélkülöző a II. és a VII. rendű felperesek azon kifogása, hogy a »titokmentesítést« nem ellenőrizhették, ez a védekezési joguk teljes megvonását eredményezte, mert az ilyen értelmű ellenőrzés kizárt, az az intézmény lényegével lenne ellentétes, ha az ügyfelek ellenőrizhetnék a »védett tanú« vallomásának kivonatolását. Hangsúlyozza a Kúria, hogy a felperesek a védekezés lehetőségétől nem voltak elzárva, a védekezéshez való joguk sérelme nem állapítható meg.”

- [6] 2. A Ket. – az alapügyben alkalmazandó, 2009. szeptember 30-ig hatályos, 2009. október 1-jétől a 39/A. §-ában lényegileg hasonló tartalommal szabályozott – 54. § (4) bekezdése alapján a hatóságnak lehetősége van a tanú (a továbbiakban: „védett tanú”) személyes adatainak zárt kezelését elrendelni. Az indítványozó a Kúria döntésének alaptörvény-ellenességét arra alapítja, hogy a Kúria szerint az indítványozó terhére felhasználhatóak a három „védett tanú” GVH előtti meghallgatására vonatkozó jegyzőkönyvek, amelyek a védekezéshez való jogának sérelmével beszerzett bizonyítékok.
- [7] A „védett tanúk” nyilatkozataira a GVH határozat terhelő bizonyítékként hivatkozik a jogsértés érdeme tekintetében, valamint a 3. számú „védett tanú” nyilatkozata alapján minősítették az indítványozó magatartását szervezőnek, amely magasabb összegű bírság kiszabását eredményezte vele szemben, így valószínűsítette, hogy e bizonyítékok kirekesztése a jogsértés megállapítását és a szankció kiszabását is érdemben befolyásolta volna. Az indítványozó utalt az Emberi Jogok Európai Bíróságának azon gyakorlatára, amely szerint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény 6. cikke körében kiterjesztően értelmezte a büntetőjogi vád fogalmát több versenyügyben, így álláspontja szerint a tisztességes eljárás követelménye kapcsán hasonlóan magas szintű védelem illeti meg az indítványozót, mint a büntetőeljárások terheltjeit. Ebben a körben utalt a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 96. §-ában, illetve 97. §-ában szabályozott tanúvédelem különbségeire. A régi Be. 96. §-a alapján a tanú személyes adatainak zárt kezelése esetén a védelemnek lehetősége van a tárgyaláson a tanúhoz kérdéseket intézni, míg a régi Be. 97. §-a szerinti különösen védett tanúnak a személye kezelendő védettként, amelynek az a következménye, hogy a tanúnak nem tehetők fel kérdések nyilvános tárgyaláson, a tanút a büntetőeljárásban a nyomozási bíró hallgatja ki, akinek a régi Be. 213. § (2) bekezdése alapján fel kell tárnia a tanú szavahihetőségét és a vallomásának hitelt érdemlőségét befolyásoló körülményeket. Az indítványozó szerint a Ket. nem tesz a régi Be.-hez hasonló különbséget a különösen védett tanú és a tanú személyes adatainak zárt kezelése között. Az indítványozó szerint az alapügyben a GVH úgy értelmezte és alkalmazta a Ket.-nek a tanú adatai zárt kezelésére vonatkozó szabályait, hogy az ily módon meghallgatott tanú valójában a régi Be.-ben szabályozotthoz hasonló, különösen védett tanúi státust kap, azonban a GVH jogalkalmazásában a régi Be. által biztosított eljárási garanciák – mint a tanú szavahihetőségének pártatlan és elfogulatlan tisztázása, független bírói fórumnak a meghallgatáson való részvétele – nem kapcsolódnak. Az indítványozó az Európa Tanács R (97) 13. számú ajánlására is hivatkozott, amely szerint „[A]z esetlegesen bizonyítékokat szolgáltató személyek számára biztosított anonimitásnak kivételes intézkedésnek kell lennie, amennyiben ilyen lehetőség elérhető a nemzeti jogszabályok alapján. Azokban az esetekben, melyekben e személyek kérelmezték az anonimitást, és/vagy ahol az illetékes hatóságok biztosították azt számukra, a büntetőeljárásról szóló törvénynek rendelkeznie kell a hitelesség ellenőrzéséről, hogy megteremtse az igazságos egyensúlyt a büntetőeljárás szükségletei és a védelemhez való jog között. A védelemnek így lehetősége nyílik arra, hogy kifogásolja a tanú anonimitásának állítólagos szükségességét, ellenőrizze hitelességét és ismereteinek eredetét.” Az indítványozó az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJB) a *Kostovski kontra Hollandia* ügyben hozott (11454/85) ítéletére is hivatkozott, amely szerint a tisztességes tárgyaláshoz való jog erősebb, mint az ügyek hatékony elintézéséhez fűződő érdek.
- [8] Az indítványozó szerint a Kúria ítéletében hivatkozott T-110/07. számú uniós ítélet nem az érintett kérdéskörre vonatkozik, mivel azon ügyben az Európai Bizottság pontosan feltárta M. úr üzleti kapcsolatait, pályafutását és érdekeltségeit és arra a következtetésre jutott, hogy az engedékenységi kérelmezőtől nem tekinthetők függetlennek M. úr nyilatkozatai. Míg a jelen ügyben éppen az képezi az alkotmányjogi jelentőségű kérdés lényegét, hogy elrejthetők-e az indítványozó elől a „védett tanú” érdekeltségére vonatkozó információk és a tanú szavahihetőségének ellenőrzésére vonatkozó jogosultság megvonható-e a versenyjogi váddal érintett vállalkozástól. Az indítványozó előadta, hogy az Európai Bizottság eljárásaiban a meghallgatásokat az ún. „Hearing Officer”, azaz a Meghallgatási Tisztviselő vezeti le, aki független személy.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint az olyan büntetőjogi jellegű eljárásban, mint a versenyfelügyeleti eljárás, a „védett tanúk” meghallgatása és az arról készült jegyzőkönyvek bizonyítékként történő felhasználása sértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, illetve a védelemhez való jogát, mert (a) az indítványozónak semmifajta lehetősége nem volt arra, hogy ellenőrizze, hogy a „védett tanúk” meghallgatása ténylegesen az eljárási alapelveknek megfelelően történt-e; (b) az indítványozó nem tudott közvetlenül kérdéseket feltenni az érintett tanúknak, amellyel szavahihetőségük és nyilatkozataik valóságtartalma ellenőrizhető lehetett volna, e tekintetben azt is kifogásolta, hogy a „védett tanúkhöz” sem a meghallgatásuk során, sem később nem volt lehetősége közvetlenül kérdést intézni és más módon sem tudta ellenőrizni a „védett tanúk” szavahihetőségét,

vallomásuk hitelességét, amely kapcsán utalt arra, hogy következtetni lehetett arra, hogy a védett tanúk maguk is jelen voltak bizonyos megbeszéléseken, azonban nem derül ki a jegyzőkönyvekből, hogy valamilyen anyagi érdek (tulajdonosi, részvényesi előnyök, kinevezés ígérete stb.) áll-e a tanúvallomások hátterében; (c) nem tudott észrevételet tenni az érintett tanúk kikérdezésének metodológiájára és meghallgatásuk esetleges szabálytalanságaira; (d) volt olyan jegyzőkönyv, amelyből nem volt megismerhető, hogy pontosan milyen kérdéseket tett fel a GVH a „védett tanúknak”; (e) a „védett tanúk” által tett nyilatkozatokat nem hallhatta „elsőkézből”, ekként nem ismerhették meg az összes, a „védett tanúk” által adott információt, melyek közül nem feltétlenül minden információ került utóbb jegyzőkönyvbe, amelynek kivonatolását a GVH végezte el, az indítványozó csak a kivonatolt jegyzőkönyveket ismerhette meg; (f) a „védett tanúk” meghallgatásán nem volt biztosított az eljáró hatóságtól független „felügyelet”, ami a meghallgatás jogszerűsége felett őrködött volna.

- [10] Az indítványozó utalt arra, hogy egy vállalkozás vonatkozásában a jogsértés megállapításának és bírság kiszabásának egyéb jelentős következményei is vannak, példának okáért a közbeszerzési eljárásokból történő kizárást is vonhat maga után, így nyilvánvalóan komoly előnyöket jelenthet egy magánszemély számára, ha azon vállalkozás versenytársai, amelyben ő személyesen érdekelt, kizárásra kerül a közbeszerzési eljárásokból, így a közreműködésével érintett vállalkozás anyagi előnyökhöz juthat. Az indítványozó szerint a „védett tanúk” meghallgatásakor meg kellett volna bizonyosodni arról, hogy az érintett személyek vagy közeli hozzátartozóik az eljárás alá vont vállalkozások versenytársainak tisztségviselői, tagjai-e, érdekeltek-e az eljárás alá vontak piac helyzetének elnehezülésében, rendelkeztek-e folyamatos, megélhetésüket biztosító munkabérrrel, jelentősebb hitelekkel, átestek-e súlyos vagyoni krízisen stb. Továbbá indokolt lett volna a tanúk nyilatkoztatása arról, hogy elfogultnak tekintik-e magukat, illetve tisztázni kellett volna, hogy nem vezeti-e a tanúkat személyes bosszú az eljárás alá vontakkal esetlegesen fennállt korábbi munkaviszonyuk megszüntetése miatt. Az indítványozó szerint az a mód, ahogyan a Ket. 39/A. §-át a GVH alkalmazta a „védett tanúk” vonatkozásában, sértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, ekként ezen bizonyítékok kirekesztése szükséges. Mindezekre tekintettel kérte a Kúria ítéletének és a GVH határozatának megsemmisítését, továbbá kérelmezte azt is, hogy az Alkotmánybíróság lássa el a Kúriát a bizonyítékok kirekesztésére vonatkozó alkotmányos követelményekkel.
- [11] Az indítványozó indítvány-kiegészítésében előadta, hogy sosem állította, hogy versenyügyekben büntető eljárásjogi szabályokat kellene alkalmazni, azonban álláspontja szerint a büntető eljárásokban érvényesülő garanciák megfelelően alkalmazandók a versenyfelügyeleti eljárásokban is. Az indítványozó szerint a „védett tanúkra” vonatkozó Ket. szabályozás kizárólag a tanúk személyazonosító adatainak zárt kezelésére, nem pedig azoknak az eljárás alá vontak előli „elrejtésére” ad felhatalmazást a hatóság számára. Az indítványozó szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja a kontradiktórius eljárás követelményét is, amelynek álláspontja szerint nem felelt meg, hogy a Kúriának módjában állt teljes terjedelmükben áttanulmányozni a „védett tanúk” vallomásáról készült jegyzőkönyveket. Az indítványozó szerint a versenyügyekben a kontradiktórius eljárás követelménye a hatékony és teljes körű felülvizsgálat garanciája.
- [12] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete, valamint a Ket. „védett tanúra” vonatkozó szabályozása 2009. szeptember 30-ig az 54. § (4)–(7) bekezdései, 2009. október 1-jétől a 39/A. §-a az Alaptörvény XXVIII. cikkébe, a XXIV. cikkébe és a B) cikk (1) bekezdésébe ütközik. Az indítványozó szerint az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdés c) pontja alapján a „védett tanúra” vonatkozó szabályozás esetében nem állapítható meg a jogi szabályozás Alaptörvényből eredő lényeges tartalma, ezért mulasztás megállapításának van helye.
- [13] 3. Az ügyben az igazságügyi miniszter, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, valamint a GVH észrevételeket terjesztett elő.

II.

- [14] Az Alkotmánybíróság eljárása során az alábbi jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe.
- [15] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk [...] (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükség-

ges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[16] 2. A Ket.-nek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott, 2009. szeptember 30-ig hatályos rendelkezései:

„54. § [...] (4) A tanú erre irányuló indokolt kérelme alapján a hatóság vezetője elrendelheti a tanú természetes személyazonosító adatainak zárt kezelését, ha a tanú valószínűsíti, hogy őt tanúvallomása miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. E rendelkezés megfelelően irányadó arra a természetes személyre is, akinek bejelentése alapján a hatóság az eljárást hivatalból megindította (a továbbiakban: bejelentő).

(5) A (4) bekezdésben meghatározott esetben a tanúnak, a bejelentőnek a természetes személyazonosító adatait az ügy iratai között lezárt és lepecsételt borítékban kell elhelyezni. A boríték felnyitására csak az ügy előadója és a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult.

(6) A tanú meghallgatásán nem lehet jelen az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője, ha a tanú védett adatról tesz vallomást, továbbá ha elrendelték a tanú természetes személyazonosító adatainak zárt kezelését.

(7) A tanú, bejelentő természetes személyazonosító adatainak zártan történő kezelése nem érinti a személyes adatok védelméhez való jog érvényesítéséhez szükséges, külön törvény szerinti adatmegismerési, adatbetekintési jogosultságot.”

[17] 3. A Ket.-nek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott, 2009. október 1-jétől 2017. december 31-ig hatályos rendelkezései:

„39/A. § (1) Erre irányuló indokolt kérelem esetén a hatóság elrendeli a tanú, a tolmács, a szemletárgy birtokosa, a támogató és a hivatalbóli eljárást kezdeményező személy természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha az adatok zárt kezelése iránti kérelmet előterjesztő valószínűsíti, hogy őt az eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. A végzést kizárólag a kérelmet előterjesztővel kell közölni. [...]

(3) A természetes személyazonosító adatokat és a lakcímet a hatóság az ügy iratai között elkülönítve, zártan kezeli. A hatóság biztosítja, hogy a zártan kezelt adatok az eljárási cselekmények során ne váljanak megismerhetővé.

(4) A zártan kezelt adatok megismerésére csak az ügyintéző, a jegyzőkönyvvezető és a leíró, a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv, valamint a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult.

(5) Az iratbetekintési jog biztosítása érdekében a hatóság – a jogszabályban meghatározott tartalmi és formai követelményeknek egyebekben megfelelő – kivonatot készít az eljárás során keletkezett iratról akként, hogy abból az (1) bekezdésben meghatározott személy kilétére vonatkozóan következtetés ne legyen levonható.”

- [18] 4. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) zárt adatkezelésre vonatkozó, 2018. január 1-jétől hatályos rendelkezései:

„28. § [Az adatok zárt kezelése]

(1) Indokolt esetben a hatóság kérelemre vagy hivatalból elrendeli az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha az eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. A végzést a kérelmet előterjesztővel kell közölni.

(2) A szakértő az (1) bekezdésben foglaltak szerint az igazságügyi szakértői névjegyzék nyilvános adatain kívüli természetes személyazonosító adatai és lakcíme zárt kezelését kérheti.

(3) A természetes személyazonosító adatokat és a lakcímet a hatóság az ügy iratai között elkülönítve, zártan kezeli és biztosítja, hogy a zártan kezelt adatok az eljárási cselekmények során ne váljanak megismerhetővé.”

- [19] 5. A Tpv. zárt adatkezelésre vonatkozó, 2018. január 1-jétől hatályos rendelkezései:

„54/A. § (1) Erre irányuló indokolt kérelem esetén a vizsgáló, illetve az eljáró versenytanács elrendeli az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha a kérelmet előterjesztő valószínűsíti, hogy a versenyfelügyeleti eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. A végzést az érintett személlyel kell közölni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak szerint az ügyfél csak a vállalkozási tevékenységére vonatkozó közhiteles nyilvántartás nyilvános adatain kívüli természetes személyazonosító adatai és lakcíme, a szakértő csak az igazságügyi szakértői névjegyzék nyilvános adatain kívüli természetes személyazonosító adatai és lakcíme zárt kezelését kérheti.

(3) A természetes személyazonosító adatokat és a lakcímet a Gazdasági Versenyhivatal az ügy iratai között elkülönítve, zártan kezeli, és biztosítja, hogy a zártan kezelt adatok az eljárási cselekmények során ne váljanak megismerhetővé.

(4) Erre irányuló indokolt kérelem esetén a vizsgáló, illetve az eljáró versenytanács elrendeli az eljárás egyéb résztvevőjeként, illetve adatszolgáltatásra köteleztként megkeresett jogi személy nevének, székhelyének, valamint törvényes képviselője nevének zárt kezelését, ha a kérelmet előterjesztő valószínűsíti, hogy a versenyfelügyeleti eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. A jogi személyt érintő zárt adatkezelésre a természetes személy adatainak zárt kezelésével kapcsolatos szabályokat kell megfelelően alkalmazni.”

III.

- [20] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [21] Az Abtv. 27. §-ának a) és b) pontjai értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panaszszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [22] Az indítványozó a 2016. július 21-én benyújtott alkotmányjogi panaszát 2017. július 11-én és 2018. május 14-én érkezett beadványaival is kiegészítette. A támadott kúriai ítéletben alkalmazott Ket. 54. §-a alaptörvény-ellenességét az indítványozó tartalmilag már a 2016. július 21-én érkezett indítványában is kifogásolta, azonban az Abtv. 26. §-át ezen első beadványában nem jelölte meg. Az Alkotmánybíróság e vonatkozásban az elkésztés megállapítását arra tekintettel nem tartotta indokoltnak, mivel az indítványozó már az első indítványában is kifogásolta a vonatkozó Ket. rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjának hiányát, azonban e tekintetben mindvégig az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerinti mulasztás megállapítását indítványozta, amely tartalmú döntés meghozatalára nem elkésztetten érkező indítvány esetében is kizárólag hivatalból van lehetőség, mulasztás megállapításának indítványozására az Abtv. nem biztosít jogot az alkotmányjogi panasz indítványozóinak. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság vizsgálata a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik, amely nem érinti az Abtv. 28. § (1) bekezdésében illetve a 46. § (1) bekezdésében meghatározott, hivatalból megtehető megállapításokra vonatkozó hatáskörét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy

az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

- [23] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezést, valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseként a B) cikk (1) bekezdését, a XXIV. cikket és a XXVIII. cikket. Az alkotmányjogi panasz a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) és (3) és (7) bekezdései vonatkozásában tartalmaz indokolást, e tekintetben az indítvány megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét, a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kérte annak megsemmisítését.
- [24] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vonatkozásában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését érintően nem látott lehetőséget érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatására. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán hangsúlyozza, hogy „az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére hivatkozása esetén sem értelmezhető az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, ezért e tekintetben érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatására indokolás előterjesztése esetében sem lenne lehetőség {3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [30]}. Ennek oka, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában a visszaható hatályú jogalkotás, illetve a felkészülési idő hiányára való hivatkozás kivételével alkotmányjogi panasz benyújtására nincs lehetőség {3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó határozott kérelme hiányában nem állapítható meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelme.
- [26] 2. Az Abtv. 29. §-a értelmében alapvető feltétel, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [27] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifogásolta a versenyfelügyeleti eljárás megindításakor hatályos Ket. 54. § (4)–(6) bekezdéseiben, majd 2009. október 1-jétől 2017. december 31-ig a Ket. 39/A. §-ában szabályozott „védett tanú” jogintézményének GVH által alkalmazott és az eljáró bíróságok által jóváhagyott, a konkrét ügyben követett jogértelmezését.
- [28] Az alkotmányjogi panasz alapján kikristályosodó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés abban áll, hogy egy közigazgatási ügyben a „védett tanú” jogintézményének alkalmazásakor milyen eljárási garanciáknak kell érvényesülniük az eljárás során, így az Alkotmánybíróság tanácsa 2017. május 2-i tanácsülésén megállapította, hogy az indítvány a befogadási feltételeknek megfelel, ezért azt befogadta.

IV.

- [29] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [30] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére vonatkozó joggyakorlatát tekintette át arra figyelemmel, hogy az indítványozó ügyében alkalmazott Ket. 54. § (4)–(6) bekezdései, nem a bírósági eljárásra vonatkoznak, hanem az indítványozóval szemben folytatott versenyfelügyeleti eljárásban kerültek alkalmazásra. E tekintetben a felülvizsgálatot végző bíróságok szerepe abban állt, hogy az indítványozó által kezdeményezett közigazgatási perben a Ket. 54. § (4)–(6) bekezdéseihez fűzött, a konkrét ügyben hatósági határozatban megtestesülő jogértelmezést felülvizsgálják, ezért a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak alapvetően nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, hanem a XXIV. cikk (1) bekezdése alapján kell a vizsgálatát lefolytatnia. A tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rögzíti, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése „[a] közigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét” {3265/2014. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [23]}.
- [31] „Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére mint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmére – az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján – csupán olyan esetben alapítható alkotmányjogi panasz, ha a sérelmesnek vélt bírósági eljárás közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt zajlott. Az Alkotmánybíróság legutóbb az 5/2017. (III. 10.) AB határozatában semmisítette meg a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe ütközés miatt abból az okból, hogy a bíróság helyben hagyott egy jogszabály-

sértő közigazgatási határozatot, ezzel mintegy »elfogadva« az alaptörvény-ellenességet” {3071/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog érvényesülését tartalmi vizsgálathoz köti, amely során elemzi az alapjog sérelmére vezető jogszabályi környezetet, a szabályozás célját, a konkrét ügy tényállását, illetve az abból levont következtetéseket az adott esetre vonatkozatható alapjogsérelemre {19/2015. (VI. 15.) AB határozat, 17/2015. (VI. 5.) AB határozat, 3174/2014. (VI. 18.) AB határozat}.

- [32] Az Alkotmánybíróság joggyakorlata következetesen kifejezésre juttatja, hogy a közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásaiban sem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálya alatt is alapelveként kezelte a közigazgatás jognak alárendelt tevékenységére vonatkozó jogállami parancsot {5/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [37]; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [20]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [85]}. Ellentétben a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a tartalmával, a testület rendszerszintű, és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmát meghatározó, abszolút jogot eddig gyakorlatában nem azonosított a tisztességes ügyintézéshez való alapjog kapcsán. Ugyanakkor megállapította számos olyan, az alapjog tartalmához tartozó részjogosítvány – korábban törvényben garantált jog – alapjogi jellegét, amelyek az ügyfelet helyezik középpontba, és amelyek érvényesítése, a vizsgálati típusú hatósági eljárás alaki és anyagi hatékonyságát (gyorsaságát, szakszerűségét, törvényességét), összességében jognak alárendeltségét hivatottak szolgálni. E részjogosítványok a korlátozhatóság szempontjából az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti rezsim alá tartoznak. Ilyen, az észszerű határidőben meghozott döntéshez való részjogosítványként tekintett az Alkotmánybíróság a hatóság eljárásának időbeli dimenziójára {3/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [71]–[77]; 17/2015. (VI. 5.) AB határozat Indokolás [108]}. A hatósági eljárás alapjogilag is értékelt elemének minősítette a határozat közlését {6/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [37]–[39]} és a közlés módját {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [109]}, megerősítette: 35/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [27]}. Végül a testület a XXIV. cikk (1) bekezdésének részeként nevezte meg a fegyveregyenlőség jogát is az olyan hatósági eljárásokban, amelyek ellenérdekű ügyfelek részvételével zajlanak {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [61]–[63]}.
- [33] A tisztességes hatósági eljárás követelménye egyetlen hatósági eljárásban sem sérülhet, jóllehet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményrendszer eltérő lehet az egyes szakigazgatási eljárásokban, azok sajátosságaira tekintettel. Az Alaptörvényből levezethető követelményeknek tehát figyelemmel kell lenniük az egyes szakigazgatási eljárások speciális vonásaira {3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [31]–[34]}. Az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint azonosította az ügyfél részvételi jogait a tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog részeként. „Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog alanya [...] az ügyfél [...]. E jog kötelezettje a közigazgatási hatóság [...]. Az alapjog rendeltetése, hogy ügyfélközpontú megközelítésben biztosítsa a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúlyt, az anyagi jog érvényesülését, végső fokon a hatóság jogszerű működését. Tartalmát tekintve a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog magában foglalja azokat a részjogosítványokat, amelyek az ügyfél részvételi jogainak biztosítása megkövetel. Összetevői közé tartozik ezért egyebek mellett a nyilatkozattétel és a szankció-megállapítással végződő közigazgatási eljárásokban a hatékony védekezéshez való jog” {3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [57]}.
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság az EJEB joggyakorlatát is áttekintette.
- [35] A tanúk vonatkozásában a terheltet megillető jogokat az EJEB nem tekinti korlátozhatatlannak, ugyanakkor egy török ügyben elmarasztalta az államot, mert a kérelmezőt három csendőr vallomása alapján ítélték el, azonban sem nyomozati szakban, sem bírósági szakban nem volt lehetősége kérdéseket intézni a tanúkhöz [*Hulki Günes kontra Törökország*, (28490/95), 2003. június 19.].
- [36] Az EJEB elmarasztalta az államot azért is, mert a terhelt azért nem tudott megfelelően kérdéseket intézni a tanúkhöz, mert a hatóságok nem biztosítottak a számára jogi képviselőt [*Kolu kontra Törökország* (35811/97), 2005. augusztus 2.]. Ugyanakkor nem tekintette egyezményesértőnek az EJEB, hogy a nyomozati szakban kihallgatott és szembesített tanút a bírósági eljárásban eltűnése miatt nem lehetett meghallgatni, azonban a védelemnek lehetősége volt a tanú vallomásának hitelt érdemlőségét kétségbe vonni és az ítélet nem kizárólag ezen tanúvallomáson alapult [*Isgró kontra Olaszország* (Series A no. 194-A), 1991. február 19.].
- [37] Az EJEB azért marasztalta el Franciaországot, mert a kérelmezőt a sértett és annak barátnője tanúvallomása alapján ítélték el, egyéb bizonyíték nem állt rendelkezésre, továbbá a bírósági szakban nem került sor a tanúk ismételt kihallgatására [*Delta kontra Franciaország* (Series A no. 191-A), 1990. december 19.].

- [38] Az anonim tanúk vonatkozásában az EJEB egyezményértést állapított meg, mivel a terhelt előtt ismeretlen, nyomozati szakban kihallgatott tanúk vallomását oly módon használták fel a bírósági eljárásban, hogy a védelemnek közvetett módon sem adtak lehetőséget a tanúkhöz kérdések intézésére [*Kostovski kontra Hollandia* (Series A no. 166), 1989. november 20.]. Az EJEB számos ítéletében rögzítette, hogy anonim tanúk esetén a védelem számára lehetőséget kell adni arra, hogy tanúvallomások hitelt érdemlőségét kétségbe vonja [*Windisch kontra Ausztria* (Series A no. 186), 1990. szeptember 27., *Van Mechelen és mások kontra Hollandia* (1997-II, 691), 1997. április 23.]. Az EJEB ugyanakkor nem találta az egyezménybe ütközőnek, amikor a védelem nem jelezte, hogy kérdéseket kíván intézni a tanúhoz, majd több tárgyalással később kifogásolta, hogy nem volt lehetősége a kérdésseltevésre [*Solakov kontra Macedónia* (47023/99), 2011. október 31.].
- [39] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti érdemi vizsgálata során szükségesnek tartotta a „védett tanúra” vonatkozó jogszabályi környezet és a szabályozás céljának bemutatását.
- [40] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. A jelen ügyben a Ket. 54. § (4)–(6) bekezdéseiben, majd később a Ket. 39/A. §-ában lényegileg azonos tartalommal szabályozott „védett tanú” jogintézménye és annak hatósági jogértelmezése, amelyet a felülvizsgálatot végző bíróságok a közigazgatási perben megerősítettek, az indítványozó ügyfél részvételi jogai közül a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jogot érintette, amelybe beletartozik az iratbetekintéshez való jog és a tanúhoz kérdések indítványozásának joga. Az indítványozó ezen alapjogai – amelyeket a Ket. 54. § (4)–(6) bekezdéseiben, majd a Ket. 39/A. §-ában rögzített szabályozás a tanút az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése alapján megillető alapjoga alapján – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti tesztnak megfelelően korlátozhatók {3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [58]}.
- [41] A tanúvédelem kifejezett szabályozására hazánkban elsőként a büntető eljárással összefüggésben került sor, a büntetőeljárásról szóló törvény módosításáról szóló 1994. évi XCII. törvény vezette be a tanú adatainak zárt kezelésének lehetőségét, majd az 1998. évi LXXXVIII. törvény iktatta be a különösen védett tanú jogintézményét a magyar jogrendbe. Ezt követően a 2003. július 1-jén hatályba lépett régi Be. már külön cím alatt, a 95. §–98/A. §-okban szabályozta a tanú védelmét. Annak ellenére, hogy a tanú védelmét a tételes jog csak a 1990-es években kodifikálta, már az 1486. évi XIV. törvénycikk 7. §-a elismerte, hogy a hamis tanúvallomás adott esetben a tanú megfélemlítésére vagy befolyásoltságára vezethető vissza. Werbőczy István Tripartituma (Második rész, 27. cím, 3. §) akként fogalmaz, hogy „[E]lőször (mondám) megkívántató a szabadság, hogy minden tanú szabadon és félelem nélkül önként és nem erőszakos kényszer alatt, hanem csupán törvényes megkérdezésre tegyen bizonytságot a valóságra nézve, nehogy az igazság a fegyver között, elnémulni lássék.” A magyar büntető eljárásjog azonban az 1990-es évekig nem szabályozta a mai értelemben vett tanúvédelem jogintézményét.
- [42] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti érdemi vizsgálata során azt veszi górcső alá, hogy a vizsgált jogszabályi rendelkezések megfelelnek-e a szükségességi-arányossági tesztnak, azaz a jelen ügyben a „védett tanúnak” az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése alapján fennálló személyes adatok védelméhez fűződő jogát érvényre juttató Ket. 54. § (4)–(6) bekezdései, majd a Ket. 39/A. §-a szükséges, illetve arányos mértékben korlátozta-e az indítványozó tisztességes hatósági eljáráshoz és tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [43] A „védett tanú” eredetileg büntetőügyekben alkalmazott bizonyítási eszköz, amely a közigazgatási eljárásokban is átvételre került, azonban nem a büntető eljárásjog szabályozásával azonos tartalommal. Ezen túlmenően a régi és az új polgári perrendtartásban, illetve a szabálysértési törvényben is szerepel a tanú személyes adatainak zártan kezelésére vonatkozó szabályozás, azonban a Ket.-be átültetett rendelkezések a polgári perrendtartásbeli és a szabálysértési szabályozással sem teljesen azonos tartalmúak.
- [44] A Ket. 54. § (4) bekezdése, amely a tanú adatainak zárt kezeléséről rendelkezik 2005. november 1-jén lépett hatályba, majd a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény iktatta be 2009. október 1-jével a 39/A. §-t, amely lényegileg azonos módon szabályozta az ún. „védett tanú” jogintézményét. A 2009. október 1-je előtti és utáni szabályozás közötti legfontosabb különbség, hogy korábban a hatóság vezetője mérlegelhetette, hogy a tanú indokolt kérelmét teljesíti, míg a már 39/A. §-ában testet öltő szabályozás értelmében a hatóságnak nincs mérlegelési joga a tanú azon valószínűsítése esetén, amely szerint őt a tanúvallomásával összefüggésben súlyosan hátrányos következmény érheti, köteles volt a kérelmet teljesíteni. A Ket. – 2009. október 1-je előtt az 54. § (5) bekezdé-

- sében, majd a 39/A. § (3) bekezdésében – mindvégig úgy szabályozta e jogintézményt, hogy a zártan kezelt adatokat tartalmazó iratokat az ügy iratai között elkülönítetten, lepecsételt, lezárt borítékban kellett elhelyezni, valamint az 54. § (6) bekezdése értelmében a „védett tanú” meghallgatásán nem lehet jelen az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője sem, a vallomásról a hatóságnak kivonatot kellett készítenie és az iratbetekintés során kizárólag ezen zártan kezelt adatokat nem tartalmazó kivonatot ismerheti meg az ügyfél. 2009. október 1-je előtt a Ket. 54. § (5) bekezdése értelmében a tanúnak a természetes személyazonosító adatait tartalmazó boríték felnyitására csak az ügy előadója és a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult. 2009. október 1-je után a Ket. 39/A. § (4) bekezdése alapján a zártan kezelt adatok megismerésére csak az ügyintéző, a jegyzőkönyvvezető és a leíró, a hatóság vezetője, a felügyeleti szerv, valamint a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság erre felhatalmazott ügyintézője és vezetője, az illetékes ügyész és a bírósági felülvizsgálat során eljáró bíró jogosult.
- [45] A zártan kezelt adatok megismerésére jogosult személyeket a Ket. taxatívén határozza meg, következőképpen a jogszabályban megjelölt személyeken kívül más személy előtt nem fedhetők fel a „védett tanúk” zártan kezelt adatai. A Ket. 54. §-a, majd a 39/A. §-a alapján elrendelt természetes személyazonosító adatok és lakcím zárt kezelése következtében a tanú anonim marad az eljárásban, amely fizikai anonimitást is jelent. Kiemelendő, hogy a Ket.-ben szabályozott „védett tanú” esetében a fizikai anonimitás biztosítása nem a GVH által meghonosított értelmezés, hiszen a Ket. Szakértői Bizottságának szakmai véleményét tartalmazó 18. számú módszertani állásfoglalása, illetve a Ket. Nagykommentárja is ezen értelmezést tartalmazza. Mindezek alapján jogszabályi felhatalmazás hiányában a hatóság az ügyfelek kérelmére, még a „védett tanú” megnevezése esetén sem fedheti fel a „védett tanú” személyi adatait, erre csak a „védett tanú” nyilatkozata alapján van lehetőség.
- [46] Az Ákr. a 28. §-ban fenntartotta a korábbi Ket. szabályozást, azonban 2018. január 1-jétől már hivatalból is helye van az adatok zárt kezelése elrendelésének. A GVH által folytatott versenyfelügyeleti eljárások esetében az adatok zárt kezelésére vonatkozó szabályozást 2018. január 1-jétől már nem az Ákr., hanem a Tptv. 54/A. §-a tartalmazza, azonban a versenyfelügyeleti eljárásban továbbra sincs lehetőség a tanú természetes személyazonosító adatai zárt kezelésének hivatalból történő elrendelésére.
- [47] A szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 63. §-a értelmében a tanú adatainak zárt kezelése kérelemre vagy hivatalból rendelhető el, azaz a hatóság mérlegelésére bízva a tanú ilyen irányú kérelmének teljesítését, ugyanakkor a (2) bekezdés b) pontja kifejezetten szabályozza, hogy a személyes adatok zárt kezelésének megszüntetésére csak a tanú beleegyezésével kerülhet sor.
- [48] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezései közé a 2008. évi XXX. törvény iktatta be a tanú adatainak zárt kezelésének szabályozását a 91/2007. (XI. 22.) AB határozatban megállapított mulasztásra tekintettel. A régi Pp. 171/A. §-a alapján a peres eljárásokban a bíróság a tanú személyi adatait, különösen indokolt esetben a nevét is zártan kezeli. A régi Pp. a tanúbizonyítást indítványozó félre telepíti annak kötelezettségét, hogy megnyilatkoztassa az idézni indítványozott tanút adatainak zárt kezelése kérdésében, ugyanakkor a személyi adatok zárt kezelését a tanú is kérheti a kihallgatása megkezdése előtt. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 285. §-a fenntartotta a régi Pp. szerinti szabályozást azzal a különbséggel, hogy a tanú személyi adataira vonatkozó bejelentést megsértő felet a tanú 15 napon belül előterjesztett kifogására a bíróság pénzbírsággal sújtja. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. §-a értelmében a Pp. a bizonyításra – így a tanú adatainak zárt kezelésére – vonatkozó szabályait kell alkalmazni a közigazgatási perben.
- [49] A régi Be.-be az 1998. évi LXXXVIII. törvény iktatta be az ún. különösen védett tanú jogintézményét, amely a közvetlenség elvével szakítva lehetővé tette az anonim tanúk vallomástételét. A régi Be. megkülönbözteti egymástól a tanú személyi adatainak zárt kezelését (96. §) és a különösen védett tanú jogintézményét (97. §), mivel csak ezen utóbbi státusz jár a tanú fizikai anonimitásával, hiszen a „csak” zárt adatkezelésben részesülő tanú vallomástételekor a vádlott jelen van a tárgyalóteremben, így a tanú személyi adatait ugyan nem ismerheti meg, azonban a tanút láthatja, vallomásának megtételekor egyidejűleg jelen lehet és kérdések feltevését indítványozhatja. A különösen védett tanú azonban a terhelt előtt fizikailag is anonim marad, mivel a tárgyalásra nem idézhető, illetve tárgyaláson nem hallgatható ki. A különösen védett tanúvá nyilvánítást a szabályozás szigorú feltételekhez köti: (i) vallomása kiemelkedő tárgyi súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozik, (ii) a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható, (iii) személye, tartózkodási helye, illetve azon tény, hogy tanúként kívánják kihallgatni, a terhelt és a védő előtt nem ismert, (iv) a tanú személyének felfedése a tanú vagy hozzátartozója életét, testi épségét vagy személyes szabadságát súlyos fenyegetésnek tenné ki. A tanú különösen védetté nyilvánításáról az ügyész indítványára a nyomozási bíró dönt a régi Be. 210. § (3) bekezdése

alapján, majd a különösen védetté nyilvánított tanút is a nyomozási bíró hallgatja ki, illetve készíti el a tanúkihallgatás jegyzőkönyvi kivonatát. Amennyiben az ügyész a különösen védett tanú vallomását bizonyítékként kívánja felhasználni, a vallomásról készített kivonatot csatolja az iratokhoz, amely a régi Be. 219. § (5) bekezdése alapján az okiratokra vonatkozó szabályok szerint használható fel bizonyítékként. Amennyiben a vádlott, illetve védője a különösen védett tanút megnevezi, illetőleg személyét más kétséget kizáró módon azonosítja, a bíróság megszünteti a tanú különösen védetté nyilvánítását, amelyhez nem szükséges a tanú hozzájárulása. A tanács elnöke ilyen esetben egyidejűleg kezdeményezi a tanú védelmének más formáját. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 90–93. §-ai szabályozzák a különösen védett tanú jogintézményét, amely nem változtatott az elrendelés feltételein, ugyanakkor a Be. alapján a különösen védett tanú vallomása is az ügy iratai között, zártan kerül kezelésre, illetve a kihallgatására technikai eszközzel torzított telekommunikációs úton kerül sor vagy megkeresett bíróság, illetve kiküldött bíró végzi.

- [50] A jogszabályi környezet áttekintését követően megállapítható, hogy a „védett tanúra” vonatkozó Ket.-beli szabályozás, amely az Ákr.-ben és a Tpv.-ben is átvételre került, a tanú indokolt kérelmére, súlyos hátrány valószínűsítése esetén a hatóság kötelezettségévé teszi a tanú személyes adatainak zártan kezelését, amelynek következtében a versenyfelügyeleti eljárás során – és más közigazgatási eljárások során is – a tanú fizikailag anonimá válik, ily módon az ügyfél, illetve képviselője nem lehet jelen a tanú meghallgatásán, hozzá közvetlenül kérdést nem intézhet, azonban az utólagos közvetett kérdésését a jogszabály lehetővé teszi, illetve a tanú vallomását az iratbetekintési jog megnyíltakor a zártan kezelt adatok törlését követően, kivonat formájában az ügyfelek megismerhetik és arra észrevételt tehetnek.
- [51] A Ket. és az Ákr. „védett tanú” szabályozása a közigazgatási eljárástípusból adódó különbségeken túlmenően alapvetően abban különbözik a régi és a Pp., illetve a régi és a Be. szabályozásától, hogy a „védett tanú” ügyfél általi megnevezése esetén jogszabályi felhatalmazás hiányában nincs lehetőség a „védett tanú” kilétének felfedezésére.
- [52] Az Alkotmánybíróság joggyakorlatában mindezidáig csak a büntető eljárás, illetve a polgári peres eljárások vonatkozásában foglalkozott a tanúk adatainak zárt kezelésével.
- [53] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény negyedik módosítása (2013. március 25.), a 22/2012. (V. 11.) AB határozatban és a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglalt felhasznáhatóságát illetően rögzített szempontok – {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]; 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [27]–[34]} – alapján megerősíti, hogy azon korábbi megállapításait, amelyek a tanú adatainak zártan kezelésére vonatkoznak az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikkei alapján is irányadónak tekinti. Az Alkotmánybíróság a 45/2009. (IV. 10.) AB határozatban megállapította, hogy „az a különbség, ami a tanúvédelem szempontjából fennáll a tanúk helyzetében attól függően, hogy a katonai vétség elbírálása a büntetőeljárásban vagy az egyes szervezetek fegyelmi eljárásaiban történik, sérti a diszkrimináció tilalmát” (ABH 2009, 324, 336–337.). Az Alkotmánybíróság a 104/2010. (VI. 10.) AB határozatban rögzítette, hogy „[A]z Alkotmányból nem vezethető le az állam alkotmányos kötelezettsége a tanúvédelmi rendszer szabályozására és működtetésére, sem közvetlenül az élethez és a szabadsághoz való alapvető jogból, sem közvetetten az állam intézményvédelmi kötelezettségéből, illetve a bíróság igazságszolgáltatási feladataiból. [...] [a] tanú törvényben meghatározott személyi adatainak (születési ideje és helye, anyja neve, lakóhelyének és tartózkodási helyének címe, a foglalkozása, a személyazonosító okmány száma, kivételesen a neve) zárt kezelése a tanúvédelmi rendszer első lépcsője. Ennek a védelmi formának az a lényege, hogy bár a tanú a megjelenési kötelezettségének minden esetben, továbbá a vallomástételi kötelezettségének – ha nincs mentessége – köteles eleget tenni, azonban személyi adatait csak a nyomozó hatóság, az ügyész, illetve a bíróság ismerheti meg. A sajátos iratkezelési és másolatadási szabályokkal biztosított védelem csak a tanú beleegyezésével oldható fel, ennek hiányában a zárt kezelés az eljárás jogerős befejezése után is értelemszerűen fennmarad. [...] A büntetőeljárás alá vont személy tisztességes eljáráshoz való joga és a védelemhez való jog szempontjából lényeges, hogy a tanú adatainak zárt kezelése nem korlátozza a terhelt és a védő alapvető eljárási jogainak érvényesülését. A tanú és a védő a tárgyaláson találkoznak, a terhelt és védője hallja a tanú vallomását, a tanúnak közvetlenül kérdéseket tehetnek fel, a vallomásra észrevételt tehetnek, csupán a tanú neve, lakcíme, foglalkozása stb. marad számukra ismeretlen. A terheltnek és a védőnek sem a tisztességes eljáráshoz való jog, sem pedig a védelemhez való jog körében nem merülhet fel olyan, az alkotmányossági megítélés szempontjából releváns érdeke, hogy a tanú személyes adatait megismerjék” (ABH 2010, 5562.). Az Alkotmánybíróság a 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában ismételtelen kifejezésre juttatta, hogy „nincs olyan alkotmányos alapjog, illetve alkotmányos cél, amelynek

védelme, illetve elérése szükségessé tenné a tanú információs önrendelkezési jogának korlátozását, akkor maga vagy az érdekében eljáró ügyvéd az adatok zárt kezelését kéri” (ABH 2011, 545.).

- [54] Az indítványozó XXIV. és XXVIII. cikk szerinti kifogása a Ket. „védett tanú” jogintézményének a GVH és a bíróságok általi értelmezése vonatkozásában alapvetően arra vonatkozott, hogy a jogalkalmazók lényegében a régi Be. szerinti különösen védett tanúi státuszt biztosítanak a közigazgatási eljárásban a tanúk adatainak zártan kezelésével anélkül, hogy a régi Be. szerinti garanciák érvényesülnének. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán utal arra, hogy a közigazgatási eljárások, így a versenyfelügyeleti eljárás sem kontradiktórius jellegű, a bizonyítás felvétele nem nyilvános tárgyaláson történik. Az Alkotmánybíróság visszautal továbbá a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatra, amely szerint „a kartellügyekben lefolytatott hatósági eljárások kimenetele az eljárás alá vont személy számára a büntetőjogi elmarasztaláshoz sok tekintetben hasonló hátrányokkal járhat. Versenyfelügyeleti eljárás alá vállalkozások vonhatók, melyek jellemzően jogi személyek (társaságok). A büntetőjogi elmarasztaláshoz hasonló hátrány e szervezetek tekintetében a bírság, mely – mértékétől függően – a vállalkozás gazdasági megrendüléséhez, akár fizetéképtelenségéhez és emiatt megszűnéséhez is vezethet. Versenyügyekben a GVH azonban nem természetes személyek bűnössége felől dönt, a felelősségre vonással olyan súlyú stigmatizáció, negatív társadalmi előítélet, illetve kifejezett joghátrány, mint a büntetőjogi elítéléssel, nem jár. A versenyellenes magatartáshoz – a büntetőjog *ultima ratio* jellegével összefüggésben álló – súlyos alapjogkorlátozással járó büntetések nem kapcsolódnak. A versenyfelügyeleti eljárás ezért nem tekinthető a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak (*hard core of criminal law*), emiatt ugyanolyan szigorú követelmények, mint a tulajdonképpeni büntetőeljárások tekintetében, az ilyen eljárásokkal szemben nem támaszthatóak. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az államnak az a kötelezettsége fakad, hogy a GVH határozatának bírósági felülvizsgálatát a XXVIII. cikknek megfelelő tisztességes eljárásban biztosítsa. Ebbe beletartozik az is, hogy a »vádról való döntéssel« szemben megfogalmazott követelményeknek megfelelően (azaz a tulajdonképpeni büntetőeljárásokhoz képest korlátozottabb módon ugyan, de) érvényesülniük kell a kartellügyekben is” [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [61]–[62]]. Következésképpen a versenyfelügyeleti eljárások vonatkozásában önmagában nem vet fel alapjogi sérelmet, hogy a büntetőeljárás törvényekben szereplő garanciarendszer nem kerül teljeskörűen adaptálásra.
- [55] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy még a büntetőeljárás egésze vonatkozásában sem áll fenn alkotmányos kötelezettsége a jogalkotónak arra vonatkozólag, hogy a védelemhez való jog „az egyes eljárási szakaszokban azonos tartalommal és egységes részletszabályokkal érvényesüljön” [3206/2016. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [38]]. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán kiemeli, hogy a versenyfelügyeleti eljárás ügyfeleit megillető védelemhez való jog nem korlátozhatatlan alapjog, a tanúk adatainak zártan kezelésével a védelemhez való jog – e vonatkozásban – ugyan korlátozottabban érvényesülhet ezen eljárások során, mivel az ügyfelek a tanúk fizikai anonimitása folytán nem ellenőrizhetik a „védett tanúk” személyazonosságát, egyéb személyi körülményeit, ezáltal a vallomásoknak a tanúk kilétét felfedő részeit sem, azonban ezen korlátozás nem okoz alapjogi sérelmet pusztán azon az alapon, hogy a büntetőeljárások kontradiktórius jellegéből adódóan büntetőügyekben a védett tanúk fizikai anonimitása szűkebb körben érvényesül, hiszen a versenyügyekben – ellentétben a büntetőügyekkel – az elkövetők indítékai, jogsértéssel elért hasznai, valamint a velük szemben alkalmazott szankciók teljes mértékben pénzügyi jellegűek, amelyek ráadásul nem természetes személyekhez, hanem vállalkozásokhoz kötődnek.
- [56] Következésképpen a védelemhez való joggal ütköző közigazgatási tanúvédelemnek nem kell a büntetőeljárásjoggal mindenben egyező, teljes körű garanciákat biztosítani az ügyfelek számára. Az Alkotmánybíróság szerint a védelemhez való jog, illetve az ügyfelet megillető részvételi jogok megfelelően érvényesülnek, ha az ügyfeleknek már a közigazgatási eljárás során módjukban áll a velük szemben megállapítani tervezett tényállással kapcsolatban észrevételeik, kifogásaik előadása, további bizonyítási indítványok tételével, mindez azonban nem követeli meg, hogy az ügyfelek közvetlenül ellenőrizhessék a tanúk adatait, körülményeit. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy ezen adatok, körülmények közvetlen ismeretének hiánya nem gátolja meg az ügyfeleket abban, hogy a tanúk elfogultságának, egyéb motivációinak feltárását indítványozzák, amely bizonyítási indítvány vonatkozásában a hatóságnak indokolási kötelezettsége áll fenn – legkésőbb – érdemi döntésében.
- [57] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy versenyügyekben a „védett tanúként” vallomást tevő személyeknek, vagy hozzátartozóiknak elsősorban nem az élete, testi épsége kerül veszélybe az eljárásban történő közreműködésük miatt, azonban a gazdasági jellegű versenyügyekben a kiemelt jelentőségű pénzügyi szankciókkal fenyegetettség következtében jellemzően egzisztenciális hátránnyal, fenyegetettséggel kell számolniuk, amely szintén súlyos hátránynak minősül. Ennek oka, hogy Magyarország földrajzi adottságaiból adódóan az egyes piacokon

szereplő vállalkozások vezetői, munkavállalói jellemzően ismeretségben állnak egymással, ezért az egyik vállalkozásnál dolgozó munkavállaló terhelő tanúvallomása esetén feltételezhetően nehezebben vagy rosszabb feltételekkel kapna munkát a szektorban, figyelemmel arra, hogy a munkáltatója reputációjának, illetve pénzügyi érdekeinek jelentős sérelmével járó kartell elmarasztalásával záruló ügyben közreműködött.

- [58] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a „védett tanúként” megjelenő eljárás résztvevők személyazonosságának feltárására irányuló ügyfél általi megnevezés nem szükséges és a tanút potenciálisan érő hátrányok miatt nem is arányos eszköze a zárt adatok nyílttá tételének, mivel a közigazgatási hatóságok számára a fizikai anonimitás eljárásbeli biztosításán kívül egyéb tanúvédelmi eszközök, mint pl. rendőri védelem vagy új személyazonosság biztosítása, nem állnak rendelkezésre.
- [59] Mindezek alapján, amennyiben a versenyfelügyeleti eljárás során, illetve azt követően a bírósági felülvizsgálat során az ügyfelek „barkochba-szerű” eljárásvitele következtében a „védett tanú” személye megnevezésre kerülne, a hatóságnak egyrészt nem állna módjában a tanú személyének védelmét biztosítani, másrészt ha a szabályozás adott esetben a későbbiekben a közigazgatási hatóság számára lehetővé is tenné a személyi védelem elrendelését, az egzisztenciális hátrányok, illetve fenyegetettség hatósági eszközökkel nem orvosolható. Megjegyzendő, hogy büntető ügyekben a védett tanúk jellemzően nem egzisztenciális fenyegetettséggel indokolják adataik zárt kezelése iránti kérelmüket és a büntető hatóságok, bíróságok sem rendelkeznek olyan védelmi eszköztárral, amely az egzisztenciális hátrányok vonatkozásában alkalmas lenne a tanúk védelmére.
- [60] Az Alkotmánybíróság szerint a „védett tanúk” ügyfelek általi közvetlen kérdésére a konkrét ügyben hatályos jogszabályi környezet [Ket. 54. § (6) bekezdés] és a későbbi szabályozás [Ket. 54. § (4) bekezdés] sem biztosított lehetőséget abból adódóan, hogy a „védett tanú” meghallgatásán jogszabály tiltja az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevőjének jelenlétét. Mindezek alapján az ügyféli jelenlét hiányában a „védett tanú” közvetlen kérdésének lehetősége fogalmilag kizárt. Az Alkotmánybíróság szerint a szabályozás a „védett tanú” személyes adataihoz fűződő jogát a szükséges és arányos mértékben védi a hatósági eljárás ügyfelét megillető jogokkal szemben. Következésképpen a hatóság és a bíróságok a tanú közvetlen kérdésével kapcsolatos jogértelmezése maradéktalanul összhangban áll az alkalmazott jogszabályi rendelkezések az Alaptörvénynek megfelelő értelmezésével.
- [61] Mindazonáltal a „védett tanú” közvetlen kérdésének kizárása arra tekintettel nem haladja meg az ügyfél nyilatkozattételi joga, illetve védelemhez való joga szükséges és arányos korlátozásának mértékét, mivel a fentebb kifejtettek szerint a versenyfelügyeleti eljárás nem tekinthető szoros értelemben vett büntetőeljárásnak, ezért nem követelmény valamennyi büntetőeljárás garancia érvényesülése.
- [62] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványozó ügyében annak időbeli hatálya folytán alkalmazott Ket. 54. § (4)–(6) bekezdései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése valamint a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdései vonatkozásában elutasítja.
- [63] 4. Az indítványozó a tisztességes eljárás követelményének megsértését nem pusztán arra alapítja, hogy nem volt lehetősége közvetlenül kérdést intézni a „védett tanúhoz”, hanem a „védett tanú” meghallgatásának menetével – személyi körülményeikre, elfoglaltságukra történő nyilatkoztatás, a nekik feltett kérdések megismerhetetlenségének, illetve a GVH-tól független személy kontrolljának hiányával – kapcsolatban is kifogásokat fogalmazott meg.
- [64] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését a szabályozásának a hatóság, valamint a bíróságok által a konkrét versenyügyben követett jogértelmezése vonatkozásában vizsgálja.
- [65] Az Alkotmánybíróság előjáróban leszögezi, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseket kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálja. Következésképpen a bírói döntés ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslással nem támadható bírósági döntés általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]]. Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését [13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]].

- [66] Az indítványozó az ügyében született ítéletek jogértelmezésével összefüggésben kifogásolta, hogy a „védett tanúk” zárt meghallgatása következtében nem tudott meggyőződni a védettség alapjául szolgáló okokról és körülményekről, így e tekintetben védekezéshez való jogát sem gyakorolhatta megfelelően. A versenyfelügyeleti eljárás nem kontradiktórius jellegű, ugyanakkor a versenyhatósági határozatok bírósági felülvizsgálata során az eljáró bíróságoknak módjában állt a „védett tanúk” vallomásáról készült jegyzőkönyveket teljes egészében, valamint a GVH határozatának védettség alapjául szolgáló okokat és körülményeket vizsgáló 2. számú mellékletét megtekinteni.
- [67] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a GVH határozata a „védett tanúk” személyi körülményeit részletesen feltárta, az általuk elmondottakat a rendelkezésre álló, más forrásból származó bizonyítékokkal összevetette. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, az a körülmény, hogy a GVH és a bíróságok nem fedték fel a „védett tanúk” kilétét, nem jelenti azt, hogy a GVH és a bíróságok ne vizsgálták volna meg részleteiben az indítványozónak a „védett tanúk” motivációra vonatkozó kifogásai szempontjából a vallomások hitelességét. A GVH határozatát felülvizsgáló bíróságok a GVH határozatában foglaltakat az iratok tanúsága szerint leellenőrizték, és mindezek alapján tekintették a „védett tanúktól” származó bizonyítékokat hitelesnek, ugyanakkor a GVH és a bíróságok nem kizárólag a „védett tanúk” vallomása alapján tartották megállapíthatónak a jogsértést, hanem számos egyéb, főként okirati, rajtaütésből származó bizonyítékot értékeltek.
- [68] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a versenyfelügyeleti eljárás és a bírósági felülvizsgálat alatt valamennyi „védett tanúk” vallomását tartalmazó jegyzőkönyvről készült kivonat hozzáférhető volt az indítványozó számára. Az Alkotmánybíróság az iratanyag alapján megállapította továbbá, hogy a GVH több alkalommal is meghallgatta a „védett tanúkat” és minden részletkérdésben kikérdezte őket, az általuk elmondottakat szabályosan és részletesen rögzítette a jegyzőkönyvekben. A konkrét ügyben a „védett tanúk” meghallgatására a versenyfelügyeleti eljárás vizsgálati szakaszában a Ket. 39. §-a szerinti, a meghallgatott által elmondottakat összefoglalóan rögzítő, szövegszerkesztő útján készített jegyzőkönyv került felvételre.
- [69] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a közigazgatási per során eljáró bíróságok sem vesznek fel szó szerinti jegyzőkönyvet a tárgyalásokról és a Ket. sem teszi kötelezővé a hatóság számára, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során tartott meghallgatásokról szó szerinti jegyzőkönyvet vegyen fel. Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó által a jegyzőkönyvezés hiányosságaival kapcsolatban előadottak érdemben nem vetik fel az eljárás tisztességességének sérelmét, mivel az indítványozó előadása nem igazolta, hogy a hatóság által felvett jegyzőkönyvek nem tényszerűen rögzítették a meghallgatáson elhangzottakat. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a „védett tanúk” meghallgatása során az ügyfelet megillető, a zártan kezelt adatok sérelmével nem járó részvételi jogok megfelelően érvényesültek, hiszen valamennyi meghallgatásról szabályos jegyzőkönyv készült, amelyek kivonatát az indítványozó megismerhette, arra észrevételt tehetett mind a hatósági eljárás, mind a bírósági eljárás során, sőt közvetetten kérdések feltevését is indítványozhatta. Tekintettel arra, hogy a fentebb kifejtettek szerint a versenyfelügyeleti eljárás nem tekinthető szoros értelemben vett büntetőeljárásnak, ezért nem követelmény a büntetőeljárás garanciák teljes körű érvényesülése, így a konkrét esetben a bíróságok megfelelő jogértelmezést követtek, amikor jóváhagyták a GVH azon gyakorlatát, hogy (i) a „védett tanúk” egyidejű, elkülönített helyiségben folyó, torzított hangon közvetített meghallgatását nem biztosítja, továbbá (ii) a GVH és a bíróságok nem kizárólag a „védett tanúk” vallomására alapították a tényállás megállapítását, valamint (iii) a „védett tanúkhöz” közvetetten kérdések indítványozására mind a versenyfelügyeleti eljárás, mind a bírósági felülvizsgálat során lehetősége volt az indítványozónak, mindamellett, hogy (iv) a „védett tanúk” vallomását tartalmazó kivonatokat is hiánytalanul megismerhette az iratbetekintési joga megnyíltával, és azzal szembeni kifogásait, észrevételeit az eljárások során mindvégig előadhatta. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a régi Pp. szabályai alapján bírósági szakaszban sem nyílt meg a „védett tanúk” ügyfelek általi közvetlen kérdésének lehetősége, mivel a közigazgatási eljárásban zártan kezelt adatok a közigazgatási perben is megőrzik ezen minősítésüket.
- [70] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, az indítványozó által e körben hivatkozott *Kostovski kontra Hollandia* ügyben hozott EJEB ítélet szerint az is jogszerű megoldás, ha az eljárás későbbi szakaszában tehetnek fel kérdéseket a vádlottak az anonim tanúnak, vagyis önmagában még büntetőügyben sem következik abból jogsérelem, ha az anonim tanúnak nem egyidejűleg tehet fel kérdéseket a vádlott.
- [71] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a Ket. vonatkozó rendelkezései – 2009. szeptember 30-ig az 54. § (4)–(6) bekezdései, később a 39/A. §-a – indirekt módon csak a közvetlen kérdésfeltevés lehetőségét zárják ki a „védett tanúk” meghallgatásán való ügyféli jelenlét tilalmazásával, azonban önmagában és általános jelleggel a kérdésfeltevés lehetőségétől – például írásban indítványozott kérdések zárt meghallgatáson történő hatóság általi fel-

tevéseinek lehetőségétől – nem fosztják meg az ügyfeleket. A konkrét ügyben azonban a közigazgatási iratanyag tanúsága szerint nem nyert igazolást, hogy az indítványozó olyan konkrét kérdések feltevését indítványozta volna a „védett tanúkhöz”, amelyeket a hatóság ne tett volna fel a tanúknak, ily módon nem állapítható meg a közvetett kérdésfeltevés jogának, ezáltal a tisztességes eljárás sérelme.

- [72] Az Alkotmánybíróság szerint nem eredményezi a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az sem, hogy a „védett tanúk” hatósági meghallgatását nem nyomozási bíró, vagy az Európai Bizottság eljárásaiban közreműködő Meghallgatási Tisztviselőhöz hasonló funkciót betöltő személy végezte. A Meghallgatási Tisztviselő pozícióját 1982-ben hozta létre az Európai Bizottság annak érdekében, hogy a Bizottság tisztviselőihez képest egy független státuszú személy közreműködjön az eljárások során a meghallgatások lebonyolítása, illetve az iratokhoz való hozzáféréssel kapcsolatban a Bizottság és a felek között kibontakozott viták tisztázása érdekében. A Meghallgatási Tisztviselő az ügyben készült jelentését csatolják a Bizottság határozatához.
- [73] Az Alkotmánybíróság előjáróban rámutat arra, hogy a GVH döntéseit, így a jelen malomkartell ügyben hozott érdemi határozatot az eljáró versenytanács hozta, amelynek tagjai a Tpv. 37. § (1) bekezdése értelmében a döntéshozataluk során függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, döntéseik meghozatalával összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók. Következésképpen az adott ügyben eljáró versenytanács tagjai a GVH szervezetén belül – a törvény értelmében – a döntéshozataluk során függetlenséget élveznek, amelyből adódóan mind az eljárás alá vontaktól, mind a GVH más szervezeti egységeitől, sőt a GVH elnökétől és a Versenytanács elnökétől függetlenül őrökdenek az adott ügyben a jogszabályok betartása, így a meghallgatások szabályszerűsége, valamint az ügyfelet megillető részvételi jogok, különösen az iratbetekintéshez való jog, valamint az észrevételek, kifogások, bizonyítási indítványok megtételéhez való jog megfelelő érvényesülése felett. Ezen túlmenően a GVH határozatának bírósági felülvizsgálatára három fokon van lehetőség, amely bírósági eljárásban a 30/2014. (IX. 30.) AB határozat [66] bekezdésében is megerősített, illetve az EJEB által a Menarini ügyben [*A. Menarini Diagnostics S. R. L. kontra Olaszország* (43509/08, 2011. szeptember 27.)] lefektetett módon a teljes felülvizsgálat követelménye érvényesül. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a GVH szervezetén belüli elkülönített független döntéshozó szerv, az adott ügyben eljáró versenytanács számára – amely a döntéshozatallal összefüggésben egyebekben az ügyfelet megillető részvételi jogok biztosításáért is felelős – a konkrét ügyben és a jelenleg is hatályos Tpv. az Európai Bizottság eljárásában közreműködő Meghallgatási Tisztviselőnél egyrészt szélesebb körű függetlenséget biztosít, másrészt a Tpv. 72. §-ában szabályozott módon további vizsgálatra – pl. további tanúmeghallgatások, vagy a meghallgatások megismétlésének szükségessége esetén – visszaadhatja az ügyet a GVH vizsgálóinak, amelynek hatására az ügy ismételt vizsgálati szakaszba kerül. Mindeközben a Meghallgatási Tisztviselő a Bizottság eljárásával összefüggésben mindösszesen az álláspontját összegezheti a jelentésében, amelynek megfelelően a Bizottság vagy korigálja az eljárásával kapcsolatban megfogalmazott kifogásokat, vagy annak figyelmen kívül hagyásával döntést hoz, ez esetben is a Bizottság döntéséhez kerül csatolásra a jelentés, csakúgy mint a tanácsadó bizottság – amely a tagállamok versenyhatóságainak delegált képviselőiből álló döntéshozatali joggal nem rendelkező véleményező fórum – jelentése. Ezzel szemben a GVH eljáró versenytanácsa az általa feltárt eljárási szabálytalanságok esetén egyrészt döntéshozatalra jogosult, másrészt a feltárt eljárási hibák orvoslásának hiánya esetén ennek megfelelő tartalmú érdemi döntést hoz, míg a Meghallgatási Tisztviselőt az ügy érdemével, sőt az általa adott esetben feltárt eljárási szabálytalanságokkal összefüggésben sem illeti meg döntéshozatali jog.
- [74] Tekintettel arra, hogy a GVH eljárása nem tekinthető a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak, ezért nem áll fenn olyan követelmény, amely a büntetőeljárás szabályaival egyező rendelkezések alkalmazását indokolná, ily módon a konkrét ügyben hatályos és az azt követően hatályba lépett szabályozás sem tette lehetővé a versenyfelügyeleti eljárásban nyomozási bíró közreműködését, valamint a régi Be. szabályainak közigazgatási hatóság, illetve a felülvizsgálatot végző közigazgatási bíróságok általi alkalmazását. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.672/2015/28. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése valamint a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdései vonatkozásában elutasítja.
- [75] 5. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése feljogosítja az Alkotmánybíróságot, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A 46. § (2) bekezdés

c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.

- [76] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a közigazgatási eljárásokban érvényesülő „védett tanú” szabályozás összhangban van-e az Alaptörvényből levezethető követelményekkel.
- [77] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a Ket., illetve jelenleg az Ákr. valamint a Tpv. rendelkezései alapján a „védett tanú” esetében kizárólag abban az esetben van helye ezen státusz megszüntetésének, amennyiben azt a „védett tanú” maga kéri. Következésképpen a „védett tanú” státusz megszüntetésére irányuló kifejezett, a „védett tanútól” származó kérelem hiányában a GVH, vagy a felülvizsgálatot végző bíróságok nem rendelkeznek jogszabályi felhatalmazással a közigazgatási eljárásban meghallgatott „védett tanú” zártan kezelt adatainak felfedésére. Ugyanakkor amennyiben a bírósági eljárás során a peres felek valamelyike indítványoz tanú meghallgatást, amely bizonyítási indítványnak a bíróság helyt ad, ebben az esetben a tanú meghallgatására már a polgári perrendtartás szabályai szerint kerül sor.
- [78] A régi Pp. 172. § (5) bekezdése alapján, ha az eljárás során a bíróság megállapítja, hogy a tanút megidézni kérő fél ellenfele (a féllel ellenérdekű egyéb perbeli személy) – az ügyészt ide nem értve – a tanú személyi adatait ismeri, a bíróság a tanú személyi adatainak zártan kezelését megszünteti. A Pp. 293. § (3) bekezdése fenntartja a régi Pp. ezen szabályozását.
- [79] A konkrét ügyben az indítványozóval szemben kártérítési per van folyamatban a régi Pp. szabályai szerint, amely tényre az indítványozó is utalt alkotmányjogi panaszának kiegészítésében. Amennyiben a régi, illetve a Pp. alapján folyó közigazgatási perekben, vagy a versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti polgári perekben egy konkrét versenyügy vonatkozásában bírósági per van folyamatban, elképzelhető, hogy a felek tanú meghallgatására tesznek indítványt.
- [80] Amennyiben az eljáró bíróság akár a közigazgatási perben, akár a kártérítési perben helyt ad a bizonyítási indítványnak, a tanút a régi, illetve a hatályos Pp. szabályai szerint hallgatja meg. Ilyen esetekben előállhat olyan helyzet, hogy a régi illetve a hatályos Pp. szabályai szerint a közigazgatási alapeljárásban „védett tanúként” szereplő személy meghallgatását indítványozzák, akinek a személyazonosságát az eljáró bíróság abban az esetben köteles felfedni, amennyiben a régi Pp. 172. § (5) bekezdése, illetve a Pp. 293. § (3) bekezdése szerinti feltételek fennállnak, azaz az ellenérdekű fél (a GVH által elmarasztalt kartellezők nem alkotnak egységes pertársaságot, a hatósági eljárás során, illetve a bírósági perben is sok szempontból egymás vonatkozásában ellenérdekű félnek minősülnek) a tanút megnevezi. Tekintettel arra, hogy az eljáró bíróságot ezen Pp. rendelkezések alapján nem illeti meg mérlegelési jog, azaz megnevezés esetén köteles a tanú kilétének felfedésére, előállhat az a helyzet, hogy a közigazgatási eljárásban „védett tanú” kiléte a közigazgatási vagy a kártérítési perben felfedésre kerül.
- [81] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a konkrét ügyben feltárt kartell ugyan nem közbeszerzési kartell, azonban a „védett tanú” szabályozásával összefüggő kérdések a közbeszerzési kartellekkel kapcsolatos eljárásrendre is hatással vannak oly módon, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 420. §-ában szabályozott versenykorlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban bűncselekmény tárgyában – gyakran a GVH eljárásával párhuzamosan – büntetőeljárás is folyik.
- [82] A büntetőeljárás során szintén felmerülhet, hogy ugyanazon személy tanúként történő meghallgatása szükséges – tekintettel arra, hogy ugyanazon kartell felderítése folyik csak nem vállalkozásokkal, hanem természetes személyekkel szemben –, akit a versenyfelügyeleti eljárásban „védett tanúként” hallgatott meg a GVH. A büntető bíróság eljárása során a büntető eljárási törvény rendelkezései szerint jár el, ily módon a Ket., illetve az Ákr., valamint a Tpv. alapján elrendelt zárt adatkezelés nem köti a büntető bíróságot, a nyomozó hatóságot illetve az ügyészt.
- [83] A büntető eljárás során meghallgatott tanú esetében adataik zártan kezelését a Be. szabályai szerint kérhetik, amely lényegesen szűkebb körben teszi lehetővé a tanú nevének zárt kezelését, ezáltal fizikai anonimitásának alkalmazását. Következésképpen a GVH eljárásával párhuzamosan, vagy azt követően folyó büntető eljárásban is előállhat olyan helyzet, hogy a versenyfelügyeleti eljárásban „védett tanúként” meghallgatott személy fizikai anonimitása a büntető perben nem érvényesül.
- [84] Az Alkotmánybíróság szerint az ugyanazon kartellügy vonatkozásában folyó versenyfelügyeleti eljárás, közigazgatási per, polgári per, illetve a közbeszerzési kartellek esetén büntetőper esetén a résztvevők köre, ily módon a bizonyítási eljárás szereplői is gyakorlatilag azonosak. A különbség az egyes eljárások között a tényállás feltárása során eljárásjogi szempontból lényegében abból adódik, hogy az egyes eljárásokban eltérő felelősségi alakzatok kerülnek alkalmazásra.

- [85] A GVH versenyfelügyeleti eljárásában elmarasztalt kartellező vállalkozás lesz a közigazgatási per felperese, a később megindított kártérítési per alperese, illetőleg közbeszerzési kartell esetén a vállalkozás részéről a jogsértésben személyesen közreműködő vezető tisztségviselő, illetve munkavállaló a büntetőper vádlottja. Tekintettel arra, hogy ugyanazon kartell képezi mindegyik eljárás tárgyát, a bizonyítás során is lényegében ugyanazon bizonyítékok képezik a felelősség megállapíthatóságának gerincét az adott felelősségi alakzat sajátosságaira figyelemmel.
- [86] A jelenlegi jogszabályi környezetben rejlik ezen lehetőség az indítványozó tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát, tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, különösen a védelemhez való jogát hátrányosan érinti, hiszen a GVH által folytatott, több éven át tartó hatósági eljárás során végig úgy gyakorolta nyilatkozattételi jogát és védelemhez való jogát, hogy a „védett tanú” kiléte nem került előtte felfedésre, majd akár a közigazgatási perben, akár az azt követő kártérítési perben vagy büntetőeljárásban évek múltán mégiscsak ezen információ birtokába jut, amely a korábban tett nyilatkozataira és védekezésére alapvetően kihat.
- [87] A perújítás lehetősége e vonatkozásban nem minősül hatékony eszköznek arra, hogy egy adott esetben már jogerősen lezárt pert a „védett tanú” kilétére vonatkozó információra tekintettel újrakezddjenek, annál is inkább, mert egyáltalán nem biztos, hogy az eljáró bíróság a perújítást a konkrét esetben megengedhetőnek találja.
- [88] Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe, a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütköző mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség áll fenn annak következtében, hogy a jogalkotó nem szabályozta a tanúk zártan kezelt adatainak a különböző eljárási törvények hatálya alá kerülése esetén fennálló védelmének eljárásrendjét.
- [89] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tanúk zártan kezelt adatainak a különböző eljárási törvények hatálya alá kerülése esetén fennálló védelme eljárásrendjének hiánya nemcsak a „védett tanúk” érdekeit érinti, hanem a fentebb kifejtettek szerint az indítványozó oldalán is sérti a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való jogot, mivel ugyanazon ügygel összefüggésben ugyanazon személytől származó bizonyíték eltérő eljárásjogi szabályozása jelentős mértékben megnehezíti a hatósági eljárás során és a hatóság határozatának felülvizsgálatára indult közigazgatási perben az indítványozó védelemhez való jogának, illetve a közigazgatási eljárásban az ügyfelet megillető részvételi jogok gyakorlását.
- [90] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jelen határozat rendelkező részében foglaltak szerint a jogalkotó által mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapította meg és a mulasztást elkövető Országgyűlést felhívta a hiányzó szabályozás 2019. december 31-ig történő pótlására.

V.

- [91] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján elrendelte határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [92] A többségi határozat rendelkező részével egyetértek. Ugyanakkor a rendelkező rész 3. pontja a jelen ügyben igényli annak kifejtését, hogy a testület a jogalkotói mulasztást az Alaptörvény és az Abtv. 46. §-a szerinti felhatalmazás keretei között vizsgálta és állapította meg.
- [93] 1. Az Alkotmánybíróság hatásköri szabályait alkotmányos jogállásával és az adott ügyben gyakorolt hatáskörének rendeltetésével összhangban értelmezi {elsőként: 3367/2012. (XII. 15.) AB határozat, Indokolás [10]}.
- [94] Az Alaptörvény a testületre önmaga legfőbb védelmezőjeként tekint. Ebből következően az Alkotmánybíróság bármely hatáskörének tartalma az alkotmányos jogrend védelme kell legyen: ezt a célt tartja szem előtt akkor, amikor az egyéni – szubjektív – jogrendvédelmi funkcióit teljesíti (lásd az alkotmányjogi panasz intézményének különböző formáit!) avagy amikor előzetesen, illetve utólagosan, konkrét, illetve absztrakt alkotmányossági kérdésekre válaszolva objektív jogrendvédelmi kötelezettségeit látja el (lásd a normakontroll hatáskörök gyakorlását!).
- [95] Ehhez a hatásköri felhatalmazottsághoz igazodik az az eszköztár, amely az Alkotmánybíróság számára az alkotmányos jogrend védelme érdekében megállapítható jogkövetkezményként rendelkezésre áll. Ezek között a leghatékonyabb, egyben legerőteljesebb eszköz a megsemmisítés.
- [96] Az Abtv. sarkalatos rendelkezései értelmében a testület jogrendvédő jogállása és ehhez a jogálláshoz rendelt hatáskörei gyakorlását szolgálja a jogalkotói mulasztás megállapítása is. Erre utal az Abtv., amikor az Alaptörvényből levezethető lényeges, tartalmi jellegű szabályozásbéli hiányosságot alaptörvény-ellenességnek minősíti és az objektív jogrendvédelem keretei között a mulasztás eszközét adja a testület kezébe annak orvoslására [Abtv. 46. § (1)–(2) bekezdés]. Az Abtv. szerint ez a jogkövetkezmény csak a normakontroll hatáskörökhöz kapcsolódhat, és *ex officio* felhatalmazást jelent az Alkotmánybíróság számára.
- [97] Nem hivatalból indított eljárás, nem hivatalból gyakorolt hatáskör tehát, hanem az objektív jogrendvédelmi kötelezettség teljesítése a testület részéről: az indítvány kontextusában észlelt jogalkotásbéli hiányosság esetén alkalmazott jogkövetkezmény, amely az Alaptörvényből levezethető, lényeges és tartalmi jellegű alaptörvény-ellenességet orvosolja. Másképpen megfogalmazva: a mulasztás megállapítása nem más, mint az ügy kapcsán a testület által észlelt potenciális, jövőbeli szubjektív jellegű jogséremlék megelőzése.
- [98] Mindezen okokra tekintettel az jelen ügyben az Alkotmánybíróság az Alaptörvényben rögzített jogállásának megfelelően értelmezett hatáskörében eljárva döntött részben az indítvány megalapozatlanságáról, részben – az indítvány kontextusában – az Alaptörvényből levezethető lényeges és tartalmi jogalkotásbéli hiátus megállapításáról. A mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítása ezért nem feltétlenül az indítványozó javára szól – nem feltétlenül az ő szubjektív jogséremlékének az orvoslására szolgál –, mivel a mulasztás megállapításának jogkövetkezménye az objektív alkotmányos jogrendvédelem eszköze a testület kezében.
- [99] Az Alkotmánybíróság 2012 óta számos esetben élt az Abtv. 46. § (1)–(2) bekezdéseiben foglalt *ex officio* felhatalmazással (2016 és 2018 között majdnem 20 érdemi, mulasztást megállapító határozat született). Ezek közül a 13/2016. (VII. 18.) AB határozatra és a 14/2016. (VII. 18.) AB határozatra érdemes felhívni a figyelmet. A két döntésben ugyanis – a jelen üggyhöz hasonlóan – az Alkotmánybíróság nem az indítványozók javára és nem is kizárólagosan az indítványozók által felhívott alaptörvényi jogalpra hivatkozással állapított meg jogalkotási hiányosságban megnyilvánuló alaptörvény-ellenes mulasztást.
- [100] 2. A határozat rendelkező részének 3. pontjához továbbá szükségesnek tartom megjegyezni az alábbiakat is.
- [101] Egyetértek azokkal a véleményekkel, amelyek szerint a Be. és a Pp. – valamint a Pp.-t háttér jogszabályként megnevező Kp. – részletesen kimunkált rendelkezéseket tartalmaz a „különleges bánásmód” és annak különös szabályai, a „különösen védett tanú”, az adatkezelés, valamint az ügyiratok megismerése, illetve zártan kezelé-

se (lásd Be. 81. §–102. §), a tanú adatainak zártan kezelése körében [lásd Pp. 292. §–298. §, avagy a Kp. 6. §, 40. § (7) bekezdése és 78. §]. Ugyanakkor az egyes eljárások sajátosságai – és az ehhez kapcsolódó sajátos eljárási jogintézmények szabályozása –, a sajátosságokhoz kapcsolódó „rendszerben gondolkodás” kétségessé teheti azt, hogy az egyes eljárási szabályrendek reflektálnak-e egymásra.

- [102] A bizonyítási eljárás sikerének szempontja éppúgy értékelendő a közigazgatási eljárásban, mint az ahhoz jogorvoslatként kapcsolódó közigazgatási perben. De ugyanez a megállapítás tehető a közigazgatási eljáráshoz tényállásban kapcsolódó polgári (például kártérítési) vagy büntetőper esetében. A peres felek érdekei, jogaik gyakorlásához és kötelezettségeik teljesítéséhez fűződő érdek mellett nem elhanyagolhatók annak a tanúnak sem a jogai, aki valamilyen formában már védelmet élvezett az alapeljárásban. A jogorvoslatként avagy tényállásban kapcsolódó bírósági eljárások során ezt a védelmet főszabályként, amennyire az lehetséges, fent kell tartani. A kapcsolódó eljárásokban garantált (adat és/vagy személy)védelem fenntarthatósága tehát a rendelkező rész 3. pontjában megállapított mulasztás tárgya.
- [103] (Értelmezésemben az eljárási jogok egymásra figyelésének jó példáját mutatja a Pp. 24. § (3) bekezdése, amely a közhatalom gyakorlásával okozott kárigény elbírálása tekintetében jogállami módon és a bírói igazságszolgáltatás egyes funkcióinak egyenértékűsége mellett rendezi – tisztázza – a közigazgatási bírósági, valamint a polgári bírósági eljárások egymáshoz való viszonyát.)

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

- [104] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [105] A határozat rendelkező részét támogatom, de egyrészt az indokolás kiegészítését tartom szükségesnek, másrészt az indokolás egy részével szemben fenntartásaim vannak.
- [106] 1. Helyesnek tartanám, ha – szakítva az eddig kialakult indokolási gyakorlattal – a határozatokban a rendelkező rész után a részletes indokolás kifejtése előtt vagy az indokolás lezárásaként egy külön részben röviden összefoglalná az Alkotmánybíróság azt az érvelési alapot, amelyre tekintettel kimondja az adott határozat rendelkező részi döntését. Ezzel a döntést hordozó normatív alap – *ratio decidendi* – tisztán kiemelkedne a sokszor az oldalak tucatjain kifejtett érvelések részleteiből. Ez lehetővé tenné, hogy az alkotmánybíráskodás saját esetjogának precedensei az Alaptörvény rendelkezései fényében ellenőrizhetőbbekké váljanak. Másrészt ennek révén elkerülhető lenne, hogy az alkotmánybírói döntésekben levő sok-sok *ad hoc* jellegű megállapítás (*obiter dictum*) később precedens-megállapításként kerüljön felhasználásra. A precedensjognak ugyanis csak a konkrét ügyek részleteiből adódó tanulságok révén van legitimitása, és ez csak arra a normatív hordozó alapra, *ratio decidendi* vonatkozik, mely a körülmények mérlegelése alapján a konkrét ügy eldöntése közben adódott. Egy sor lehetséges absztrakt és csak távoli összefüggésekre mutató megállapítás, mely egy-egy adott ügy kapcsán felmerül és az érvelés kifejtésébe bekerül, sokszor csak egy-egy alkotmánybíró szubjektívitasából és teoretikus vagy szakmai érdeklődéséből fakad, de nem jelenti az adott ügy eldöntését hordozó normatív alapot. Ráadásul alkotmánybírói esetében, ha nem kerül lokalizálásra – és így elválasztásra – a precedensekben a *ratio decidendi* a pusztán odavetett és az ügytől távoli *obiter dictum* részekről, és az egész döntést az indokolás minden részével kötelező precedensnek fogják fel, akkor fennáll az a veszély, hogy odavetett megállapításokkal új és új alkotmányos elveket és értékeket alkossanak meg az alkotmánybírók, és ezzel a védelmükre bízott alkotmány helyett egy új alkotmány hozzanak létre.

- [107] A jelen esetben a rendelkező részi döntéseket hordozó *ratio decidendi*, a döntés normatív alapját az indokolás IV. részének 2. pontjából (Indokolás [34]–[38]) kellett volna kiemelni, mely az indítványt elutasítva az Alaptörvény által biztosított védelmi jogot a közigazgatási eljárásban a tanúvédelemre tekintettel értelmezte.
- [108] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a versenyfelügyeleti eljárás ügyfeleit megillető védelemhez való jog nem korlátozhatatlan alapjog. Az Alkotmánybíróság szerint a védelemhez való jog, illetve az ügyfelet megillető részvételi jogok megfelelően érvényesülnek, ha az ügyfeleknek már a közigazgatási eljárás során módjukban áll a velük szemben megállapítani tervezett tényállással kapcsolatban észrevételeik kifogásaik előadása, további bizonyítási indítványok tétele, mindez azonban nem követeli meg, hogy az ügyfelek közvetlenül ellenőrizhessék a tanúk adatait, körülményeit.
- [109] E *ratio decidendi* volt a normatív alapja a bírói döntés megsemmisítést kérő indítvány elutasításának illetve az alkotmányos mulasztás megállapításának, és a későbbi hasonló ügyek eldöntésénél ez a normatív alap jelenti az Alaptörvény vonatkozó rendelkezésének konkretizálását. Az indokolás összes többi része sok-sok oldalon keresztül megítélésem szerint pusztán csak *obiter dictum*, minden precedenselő nélkül, és ez a lokalizálás feszebbé tudná tenni a jövőben a hazai alkotmánybíráskodás precedensjogának működését.
- [110] 2. Nem tartom helyesnek továbbá az indokolásba a strasbourgi emberi jogi bíróság (EJEB) döntésének bevonását [lásd az indokolás IV. részének 2. és 4. pontjait (Indokolás [34]–[38] és [63]–[74])]. Az EJEB működésének utóbbi időben nyilvánosságra került alapvető problémája ugyanis az, hogy ennek döntéseit ténylegesen nem az arra illetékes bírói tanácsok formálják ki a Európai Emberi Jogi Szerződés alapulvételével, hanem egy, az évek alatt kialakult kb. 300 fős emberjogász apparátus a bírók függetlenségének legelemibb hiánya mellett. (Lásd ehhez többek között Matilde Cohen 2017-es tanulmányát „Túszok vagy bírák?” címmel, ahol a strasbourgi bírók függetlenségének teljes hiányát vázolja: „Judges or Hostages? In: Nicola/Davies eds: EU Law Stories. Cambridge University Press 2017, 58–80. p.) De a volt strasbourgi bíró, a koppenhágai professzor, David Thór Björgvinsson is éles kritikával illette a megbízatása lejárta után egy 2015-ben adott interjúban a tudományos kutatókat, hogy nem veszik észre az EJEB-bírók teljes kiszolgáltatottságát az évtizedes állandósággal Strasbourgban székelő emberijogi jogászapparátus felé [lásd Utrecht Journal of International and European Law (Vol. 81.) 2015. No.31.]. E visszás helyzet felszámolása, továbbá az EJEB-bírók függetlenségét megeremtő működés kialakítása a nemzetközi szerződésében résztvevő államok külügyi- és igazságügyi minisztériumainak a feladata és felelőssége, de megítélésem szerint mint alkotmánybírók mi is tartozunk annyi felelősséggel, hogy erre tekintettel és ennek deklarálásával a jövőben mi is kerüljük az EJEB-döntésekre való explicit támaszkodást, és mint autentikus bírósági döntésekre való hivatkozást döntéseinkben. Ezek ugyanis valójában a strasbourgi jogász-apparátus döntései, melyek elé csak álcaként vonják oda a tagállamok által kiküldött bírókat. Így amíg ez a helyzet fennáll, addig megítélésem szerint ezeket a döntéseket mint bírósági döntéseket nem vehetjük figyelembe. A döntéselőkészítő munkánk folyamán *pro domo* formájában mint autentikusságot nélkülöző egyszerű jogász vélemények személyre vételét információként én is támogatom, de a nyilvánosságra került döntéseink szövegében ezek kihagyását javaslom a jövőben.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [111] Egyetértek a többségi határozat rendelkező részének 1–2. pontjaival, azaz az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, illetve 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszok elutasításával. Szükségesnek tartom ugyanakkor az elutasítás indokolását kiegészíteni az alábbiakkal.
- [112] Az indítványozó alkotmányjogi panaszja lényegében azt sérelmezi, hogy a Ket. – szemben a régi Be. megoldásával – nem tett különbséget a különösen védett tanú és a tanú személyes adatainak zárt kezelése között. Helyes a többségi határozat következtetése, hogy az Alaptörvényből nem is vezethető le, hogy erre a különbségtételre a jogalkotó köteles lett volna a közigazgatási eljárás szabályozásának kialakításakor.
- [113] Álláspontom szerint a közigazgatási eljárás és a büntetőeljárás a tanú védelmére vonatkozó szabályok tekintetében sem hasonlítható össze. A bíróság előtti eljárás döntő jellegzetessége egyfelől az ellenérdekelt, ám

a törvény előtt egyenlő felek (büntetőeljárásban: a vád és védelem) küzdelme, másfelől a bíró által betöltött, alapvetően háttérben álló közhatalmi pozíció. A közigazgatási hatóság ezzel szemben olyan, karaktere szerint vizsgálati típusú eljárást folytat, amelynek célja a hatályos jog gyors, hatékony érvényre juttatása, és amelyben irányító, központi szerepet játszik. A közigazgatási jogviszonyban a hatóság nem mellérendeltje a közigazgatási eljárás alanyának.

- [114] Ebből a különbségből következik az, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt jog (hatósági ügyek tisztességes intézéséhez való jog) és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jog [tisztességes (bírószábi) eljáráshoz való jog] tartalma is eltérő. A tisztességes ügyintézéshez való jog – hasonlóan a tisztességes bírószábi eljáráshoz való joghoz – akkor érvényesül, ha a közigazgatási eljárás egészében lehetőséget adott az ügyfél számára eljárási jogai gyakorlására, anyagi jogai érvényesítésére, továbbá eljárási kötelezettségei megfelelő teljesítésére {vö. 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [29], [31]–[33]}. A különböző típusú eljárásokban ugyanakkor nem azonosak a tisztességesség követelményei; ugyanaz az eljárási elem az eljárás tisztességességének sérelmét idézheti elő az egyik eljárásban, míg ilyen kérdést nem vet fel a másokban.
- [115] A közigazgatási eljárásban a „hatékony védekezéshez való jog” önmagában nem értelmezhető, csupán az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének részjogosítványaként. Sem általánosságban, sem a konkrét esetben nem teszi a hatósági ügyintézés tisztességtelenné, ha megfelelő súlyú alapjog vagy alkotmányos érdek védelmére hivatkozva a hatóság a tanú személyének megismerhetőségét korlátozza.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

- [116] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [117] Egyetértek a rendelkező rész 1. és 2. pontjával, ugyanakkor nem értek egyet a 3. pontban foglalt jogkövetkezménynek a konkrét ügyben történő alkalmazhatóságával.
- [118] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra alapította a támadott jogszabályi rendelkezések és bírói döntés alaptörvény-ellenességét, hogy a megelőző közigazgatási eljárásban a védett tanúk meghallgatása, és az arról készült jegyzőkönyv bizonyítékként történő felhasználása sértette a tisztességes eljáráshoz való jogát. Különös tekintettel a konkrét ügy azon körülményeire, hogy az indítványozó közvetlenül nem vehetett részt a tanúk meghallgatásán, és ezért nem tudott kérdéseket közvetlenül feltenni az érintett személyeknek, ezáltal nem tudta ellenőrizni szavahihetőségüket. Az indítványozó ezzel összefüggésben lényegében azt kifogásolta, hogy nem volt ellenőrizhető a védett tanúk meghallgatásának, és az arra alapított tényállás jogszerűsége. Érvé- lése szerint az adott eljárásban az biztosította volna az eljárás tisztességes voltát, ha az eljáró hatóság a Be. szabályainak megfelelő garanciákat érvényesít, így például az eljáró hatóságtól független szerv foganatosította volna a védett tanúk meghallgatását.
- [119] Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján azt tekintette alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, hogy egy közigazgatási ügyben a „védett tanú” jogintézményének alkalmazásakor milyen eljárási garanciáknak kell érvényesülniük. Az Alkotmánybíróság kifejezetten utalt arra, hogy a konkrét ügyben nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, hanem a XXIV. cikk (1) bekezdése alapján kellett a vizsgálatot lefolytatni, mert a kö- zigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában az Alaptörvény e cikke fogalmazza meg a tisztességes eljárás köve- telményét.
- [120] Az ügy érdemi vizsgálata során pedig az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabályi ren- delkezések [Ket. 54. § (4)–(6) bekezdés] a védett tanú személyes adataihoz fűződő jogát a szükséges és arányos

mértékben védi a hatósági eljárás ügyfelét megillető jogokkal szemben, ezért alaptörvény-ellenesség nem állapítható meg. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés pedig azért nem alaptörvény-ellenes, mert a versenyfelügyeleti eljárás – figyelemmel az Alkotmánybíróság 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában foglaltakra is – nem tekinthető a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak (*hard core of criminal law*), ezért nem áll fenn olyan követelmény, amely a büntetőeljárás szabályaival egyező rendelkezések alkalmazását indokolná.

- [121] Az Alkotmánybíróság ezen megállapításaival, és emiatt az alkotmányjogi panasz elutasításával egyetérték.
- [122] 2. Az indítvány elutasítása mellett ugyanakkor, az Alkotmánybíróság jogalkotói mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg arra tekintettel, hogy a jogalkotó nem szabályozta a tanúk zártan kezelt adatainak a különböző eljárási törvények hatálya alá kerülése esetén fennálló védelmének eljárásrendjét. Az alaptörvény-ellenességet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, és XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése alapján állapította meg.
- [123] Álláspontom szerint nem lehetett volna jogalkotói mulasztás fennállását megállapítania az Alkotmánybíróságnak, az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [124] 3. Mindenekelőtt fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság a 104/2010. (VI. 10.) AB határozatban a tanúvédelem szabályozásával összefüggésben kiemelte: „[a] törvényalkotó szabadságában áll, hogy – mérlegelve az intézmény szükségességét, továbbá a büntető és a polgári ügyek elbírálásának sajátosságait – meghatározza a védelmi rendszer személyi körét és feltételeit.” Erre hivatkozással a konkrét ügyben megkeresett igazságügyi miniszter is arra mutatott rá az állásfoglalásában, hogy a különböző eljárásjogokban eltérő jogpolitikai szempontok alapján kell kialakítani a tanúvédelmi szabályozást. Ennek megfelelően például a polgári eljárásban a polgári jogviszonyok és jogviták sajátos jellege miatt a büntetőeljárásban szabályozott tanúvédelmi eszközök intézményesítésére nincs szükség ahhoz, hogy megvalósulhasson a bíróság jogvédelmi funkciójának zavartalan gyakorlásához, a tanúk biztonságához és a feleknek a kontradiktórius eljáráshoz való joga gyakorlásához fűződő érdekek közötti egyensúly.
- [125] Az eltérő szabályozás indokaival összefüggésben kiemelte az igazságügyi miniszter azt is, hogy a polgári eljárásban a tanúk fenyegetettségének mértéke általában kisebb, mint a büntetőeljárásban, illetve hogy a polgári eljárás során – szemben a büntetőeljárással – a felek rendelkezési jogának, a peranyag szolgáltatás kötelezettségének és a hivatalbóli bizonyítás tilalmának különös jelentősége van.
- [126] Véleményem szerint már e szempontok is jól szemléltetik, hogy az egyes eljárási törvényekben a tanúvédelem szabályainak a kialakítását eltérő jogpolitikai indokok alapján kell elvégezni, és ennek során a szabályozásnak az adott eljárás alapelvi rendszerébe, és sajátos struktúrájába kell illeszkednie.
- [127] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megállapította, hogy „[a] tisztességes eljárásból fakadó elvárás [...] az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata.” A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megítélése körében az Alkotmánybíróság szükségképpen vizsgálja a jogvita természetét, és az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit (Indokolás [34]). Ebből álláspontom szerint az következik, hogy egy hivatkozott eljárási jogsértés alkotmányos súlyát mindig az adott eljárási törvény rendszerében kell értékelni. Így a tanúvédelmi szabályok megsértését is mindig a konkrét jogvita jellege és az adott eljárási törvény szabályai alapján lehet megítélni.
- [128] Erre tekintettel indokolt áttekinteni, hogy a hatályos eljárási törvények milyen eljárási rendben biztosítják a tanúk zártan kezelt adataink védelmét.
- [129] A Be. 99. § (1) bekezdése alapján „[a] bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság indítványra elrendeli, hogy a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt vagy ezek segítőjének a nevét, születési nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állampolgárságát, személyazonosító okmányának számát, lakcímét, értesítési címét, tényleges tartózkodási helyét, kézbesítési címét, illetve elektronikus elérhetőségét zártan kezeljék (a továbbiakban: zárt adatkezelés)”. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a zárt adatkezelést hivatalból is elrendelheti [Be. 99. § (3) bekezdés]. A zárt adatkezelés részletes eljárási szabályait a Be. 99. § (2) és (4)–(10) bekezdései tartalmazzák.
- [130] A személyes adatok zárt kezelésére vonatkozó szabályozás összefügg az ügyiratok zárt kezelésének új intézményével. Az intézmények közötti kapcsolatot a Be. 99. § (7) bekezdés a) pontja teremti meg. Ebből következik ugyanis, hogy minden zártan kezelt személyes adatot zárt ügyiratként kell kezelni, azonban az ügyirat zárt ke-

zelése a törvény alapján más okból, más adatokra nézve is elrendelhető, nem kizárólag a zártan kezelt személyes adatok védelme érdekében.

- [131] A szabályozási koncepcióval összefüggésben a jogalkotó a törvény normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásában kiemelte, hogy „a büntetőeljárásban részt vevő személyek személyes adatainak kezelésével, illetve azok védelmével kapcsolatos rendelkezéseket akként alakítja át, hogy az a szabályozandó jogkérdést átfogóan rendezze. A [rég]i Be. a személyes adatok zárt kezelését kizárólag a tanúvédelem eszközeként, a tanúvallomással, mint bizonyítási eszközzel összefüggő rendelkezésként, a bizonyítás című fejezetben szabályozta. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a személyes adatokkal kapcsolatos információs önrendelkezési jog, ahogy azt a 166/2011. (XII. 20.) AB határozat is kimondta, nem csupán védelmi célt szolgál, és nem kizárólag a tanú vonatkozásában érvényesülhet. Mindezekre figyelemmel a törvény a személyes adatok zárt kezelését – nem mint védelmi eszköz – az adatkezelés szabályai között helyezi el, és annak alkalmazását a büntetőeljárásban részt vevő személyek új fogalomrendszerének megfelelően a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt (ideértve a tanút is) részére biztosítja.” A jogalkotó kiemelte azt is, hogy a Be. 99. §-ában „megjelölt adatkörben az érintett információs önrendelkezési joga teljeskörűen érvényesül. [...] Az önrendelkezési jelleget hangsúlyozza ugyanakkor, hogy az érintett beleegyezésével egyes adatok zárt kezelése mellőzhető. A gyakorlatban jellemzően előforduló eset, hogy a tanú és a terhelt lakóhelyük közelsége, vagy a köztük fennálló más kapcsolat okán személyesen is ismerik egymást, így a tanú nevének, esetenként lakóhelyének zárt kezelése a terhelt vonatkozásában céltalan lenne, amely ugyanakkor nem érinti a további személyes adatok zárt kezelésének indokoltságát. Ennek megfelelően a tanú az általa meghatározott körben, kifejezett nyilatkozatával a zárt kezelés mellőzéséhez hozzájárulhat. E rendszer kialakítására a törvény egyeztetése során a gyakorlati szakemberek által előterjesztett észrevételek figyelembe vételével került sor.”
- [132] A Pp. 285. §-a lényegében fenntartja a korábbi szabályozást (rég]i Pp. 171/A. §), azzal a különbséggel, hogy megteremti a pénzbírság kiszabásának a lehetőséget az adatbejelentéssel összefüggő szabályokat megsértő féllel szemben. A szabályozás lényeges elemei szerint a tanú zártan kezelt személyi adatait csak a bíróság, a jegyzőkönyvvezető (leíró) és az ügyész jogosult megismerni [Pp. 285. § (4) bekezdés első mondat]. A bíróság az eljárás során biztosítja, hogy a tanút megidézni kérő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek számára az eljárás egyéb adataiból a tanú személyi adatai ne válhassanak megismerhetővé [Pp. 285. § (4) bekezdés második mondat]. A tanú személyi adatait tartalmazó külön lapot senkinek nem lehet kézbesíteni, azt a tanút megidézni kérő felet és az ügyészt ide nem értve a felek a bíróságon sem tekinthetik meg, arról másolat nekik nem adható. A hatályos Pp. a tanú adatainak zárt kezelésének jelentőségére tekintettel, és a szabályok érvényesülésének elősegítése érdekében kifejezetten rögzíti, hogy az idézésben tájékoztatni kell a tanút az adatai kezelési módjáról, az adatkezeléssel kapcsolatos jogairól.
- [133] A jogalkotó a szabályozás kialakításával összefüggésben hangsúlyozta, hogy „[f]igyelemmel a közvetlenség, a pártatlanság és a tisztességes eljárás elvére, a tanú védelmének a fentebbinél magasabb foka a polgári peres eljárásban nem biztosítható” [lásd a rég]i Pp. 171/A. §-át megállapító 2008. évi XXX. törvény 23. §-ának normaszöveg-javaslatához fűzött indokolás].
- [134] A Kp. 78. §-a értelmében a Pp. 285. §-ának szabályai az irányadók.
- [135] A versenyfelügyeleti eljárás vonatkozásában a hatályos szabályozást a Tpt. 54/A. §-a tartalmazza. E rendelkezést a 2017. évi CXXIX. törvény 27. §-a iktatta a Tpt. rendelkezései közé. Ennek indokolása szerint „[a] zárt adatkezelésnek a jogrendszerben egységes szabályozása érdekében a törvény a Tpt. 54/A. § (1) bekezdésében szabályozza az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője természetes személyazonosító adatainak és laccímének zárt kezelését. Mindazonáltal a törvény – megtartva a Ket. koncepcióját e tekintetben – csak kérelemre, és abban a hátrányos következmény megfelelő valószínűsítése esetén teszi lehetővé az adatok zárt kezelését”. A jogalkotó az indokolásban kiemelte, hogy „a hivatalbóli fellépés a versenyfelügyeleti eljárás sajátosságaira tekintettel nem indokolt. (Ez nem érinti a kiskorú, a cselekvőképtelen és a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személy védelmére vonatkozó rendelkezések érvényesülését.)”
- [136] A fentiek alapján a következők kiemelését tartom szükségesnek.
- [137] A tanú adatainak zárt kezelésére vonatkozó szabályok szükségképpen igazodnak az adott eljárásrend alapvető jellegéhez. Így például a büntetőeljárásban a büntetőigény érvényesítéséhez fűződő társadalmi érdek a tanúvédelem szabályozása vonatkozásban is eltérő szabályozási koncepciót követel meg, mint a polgári vagy közigazgatási eljárásban. Nem hagyható továbbá figyelmen kívül az sem, hogy az eltérő eljárási rendeket különböző alapvető rendelkezések határozzák meg, és az eljárásban részes felek rendelkezési joga, vagy az officialitás elve eltérő szabályozást követel meg.

- [138] Az adatok zártan kezelésére vonatkozó szabályozás, amint erre az igazságügyi miniszter is kifejezetten utalt az állásfoglalásában, az alkotmányos szempontok [pl. 104/2010. (VI. 10.) AB határozat, 166/2011. (XII. 20.) AB határozat] figyelembe vételével került kialakításra. Ezzel összefüggésben jellemzően azt az egymással szemben álló érdeket kellett egyensúlyba hozni, hogy az adott eljárási rend keretein belül egyaránt érvényesüljön az eljárás alá vont személyek (felek) tisztességes eljáráshoz való joga, és a zárt adatkezeléssel érintett személyek (pl. tanúk) információs önrendelkezési joga. Úgy gondolom, hogy ezen összetett szempontrendszernek megfelelnek a hatályos eljárási törvények érintett rendelkezései. Kérdésként merül fel ezért, hogy az alkotmánybírósgai határozatban foglaltaknak a törvényalkotó milyen módon tehet, tesz eleget, figyelemmel az igazságügyi miniszter által is kiemelt, eltérő jogági szabályozási szempontokhoz igazodó alkotmányos követelményekre.
- [139] 4. Az Alkotmánybíróság megkeresésére az adott ügygel összefüggésben a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) állásfoglalásában arra mutatott rá, hogy a személyes adatok védelmét nemcsak az egyes kódexek hatálya alá eső szabályozási területeken, hanem olyankor is biztosítani kell, ha az adat az egyik eljárási kódex hatálya alól átkerül a másik hatálya alá. Ezzel összefüggésben – a NAIH álláspontja szerint – követelményként az határozható meg a szabályozással szemben, hogy olyankor is figyelembe vegye az érintett személyes adatainak védelméhez való jogát és méltányolható érdekét, ha az adatot más jogcímen, más célra használják fel.
- [140] A NAIH állásfoglalása tehát a szabályozás hiányosságának alapjogi relevanciáját nem az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben fogalmazta meg, hanem az érintettek személyes adatainak védelmére tekintettel.
- [141] Ehhez képest az Alkotmánybíróság a jogalkotói mulasztást azért állapította meg, mert a zárt adatkezelésre vonatkozó jogi szabályozásnak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből, és XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseiből levezethető lényeges tartalma hiányos. Ennek indokai szerint a mulasztás megállapítását az teszi szükségessé: az a körülmény, hogy „ugyanazon ügygel összefüggésben, ugyanazon személytől származó bizonyíték eltérő eljárásjogi szabályozása jelentős mértékben megnehezíti a hatósági eljárás során és a hatóság határozatának felülvizsgálatára indult közigazgatási perben az indítványozó védelemhez való jogának, illetve a közigazgatási eljárásban az ügyfelet megillető részvételi jogok gyakorlását”. Emellett az Alkotmánybíróság megjegyezte azt is, hogy a mulasztás megállapítása a közigazgatási ügyben védett tanúként kihallgatott tanúk érdekeinek a védelme miatt is szükséges.
- [142] Véleményem szerint ezekből a megállapításokból nem állapítható meg, hogy az Alkotmánybíróság milyen tartalmú szabályozást követel meg. A rendelkező rész szövegezéséből az azonban egyértelműen következik, hogy a szabályozási hiány a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben áll fenn, ugyanakkor az „ügyféli jogok” erősítése a különböző eljárási kódexekben éppen a zárt adatkezeléssel érintett személyek információs önrendelkezési jogának érvényesülése ellen hat.
- [143] 5. A fentiekben kifejtettek alapján, a hatályos szabályozás kétségtelenül megfelel az Alaptörvény érintett rendelkezéseiből levezethető lényeges tartalmának. Az alkotmányos szempontokból fakadó szabályozás lényege ugyanis, hogy a különböző eljárási törvények keretein belül – igazodva az érintett jogági szabályozás sajátos alapvető rendszeréhez –, a tisztességes eljáráshoz való jog és az információs önrendelkezési jog együttes érvényesülését biztosítsa. A konkrét esetben megállapított jogalkotói mulasztás ugyanakkor, amely a tisztességes eljáráshoz való jogra tekintettel követeli meg a szabályozás felülvizsgálatát, az alkotmányos szempontok együttes érvényesülése ellen hat.
- [144] Mindezekre tekintettel a hatályos szabályozás felülvizsgálatát és az Alkotmánybíróság által megállapított mulasztást nem tartottam indokoltnak.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

[145] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

[146] Egyetértek a többségi határozat rendelkező részének 1–2. pontjaival, azaz az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, illetve 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszok elutasításával, azonban a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával nem értek egyet. Az alkotmányellenes szabályozási hiányosságot az Alkotmánybíróság hivatalból állapítja meg. Ugyanakkor erre minden esetben egy hatáskörének gyakorlása során – jelen esetben egy alkotmányjogi panasz eljárásban – kerül sor. Eljárása során az Alkotmánybíróság kötve van az indítvány irányához, a hivatalbóli eljárás sem oldódhat el teljes mértékben az indítványi kérelemtől. Adott esetben a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség nyomán éppen az indítványozó alkotmányjogi panaszában célzott eredménnyel ellentétes jogi helyzet jön létre, ami a kérelem irányával ellentétes.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

[147] Egyetértek a többségi határozat rendelkező részének 1. és 2. pontjaiban foglalt elutasító tartalmú rendelkezésekkel, ugyanakkor annak 3. pontját – a lentiekben kifejtettek okán – nem állt módomban támogatni, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdésben biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.

[148] A többségi határozat rendelkező részének 3. pontja a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség fennállását abban látja, hogy „a jogalkotó nem szabályozta a tanúk zártan kezelt adatainak a különböző eljárási törvények hatálya alá kerülése esetén fennálló védelmének eljárásrendjét.”

[149] Álláspontom szerint a mulasztás a többségi határozatban megfogalmazott módon (azaz általánosságban) nem áll fenn, és az Alkotmánybíróság által alkalmazott jogkövetkezményből a jogalkotóra háruló jogalkotási kötelezettség túl távan került meghatározásra. Nézetem szerint az alkotmányossági probléma elsősorban azért merült fel, mert a közigazgatási jogban érvényesülő zárt adatkezelés lehetősége nem csupán a büntetőeljárási jogban is létező zárt adatkezelés szabályaival megegyező tartalmú rendelkezéseket foglal magában, hanem a Be.-ben külön jogintézményként szabályozott különösen védett tanú rendelkezéseihez hasonlatos szabályokat is jelent, anélkül azonban, hogy ez *expressis verbis* megjelenne az eljárási jogszabályokban [lásd például: Ákr. 28. §-át és Tpv. 54/A. §-át].

[150] A büntetőeljárási törvényben kidolgozott szabályok álláspontom szerint megfelelőek, azok módosítására szükség nincs, sőt éppen e rendelkezések szolgálhatnak megfelelő példaként az egyéb eljárásjogok számára, a tanú védelmét garantáló szabályok tekintetében. E jogalkotói kötelezettség ugyanakkor jóval szűkebb, mint ami a többségi határozatban megállapított, mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességből következik.

[151] A fentiekben kifejtettek alapján tehát a magam részéről a többségi határozat mulasztást megállapító jogkövetkezményét támogatni nem tudtam.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

[152] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2019. március 5.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1479/2016.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2019. évi 47. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3064/2019. (III. 29.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.46.444/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Szűcs A. Gábor ügyvéd, 1095 Budapest, Mester utca 22.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.46.444/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére.
- [2] 1.1. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és a XXVIII. cikk (7) bekezdésben rögzített jogorvoslathoz való jogot.
- [3] 1.2. Az indítványozó menedékkérelmét a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal mind a menekültkénti, mind az oltalmazottkénti elismerés tekintetében korábban már elutasította és megállapította, hogy a visszaküldés tilalma nem áll fenn. Az indítványozó akkor a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát kérte, azonban a bíróság a keresetét elutasította. Az indítványozó ezt követően második alkalommal is menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés iránti kérelmet terjesztett elő, melyet a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal elfogadhatatlannak minősített és végzésével részletes vizsgálat nélkül elutasított, mivel a kérelmező nem tudott olyan új tényt, illetve körülményt valószínűsíteni, amelyek alapján menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerésének lenne helye. Ezen felül elrendelte az indítványozó kitoloncolását Nigériába, valamint 2 évben állapította meg a beutazási és tartózkodási tilalom mértékét. Az indítványozó ismét kérte a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.46.444/2016/3. számú végzésével – nemperes eljárásban – a felülvizsgálati kérelmet elutasította.
- [4] 2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban és annak hiánypótlásában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítja. Arra hivatkozik, hogy az eljáró bíróság nem kézbesítette részére szabályszerűen a kérelmezett hatóság „ellenkérelem” megnevezésű nyilatkozatát, így a határozathozatalt megelőzően nem volt lehetősége arra észrevétel tenni. Álláspontja szerint a bíróság eljárása során sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk

(1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joga és a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati joga.

- [5] Álláspontja szerint a bíróság a közigazgatási nemperes eljárásban is köteles alkalmazni a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) általános rendelkezéseit, melyek közé tartozik a közigazgatási szerv nyilatkozatának kézbesítése is a kérelmező részére. Hangsúlyozza azt is, hogy ezt elektronikusan, a kapcsolattartási rendszer segítségével kellett volna megtenni. Mivel a kézbesítés elmaradása folytán az indítványozó nem tudott reagálni a közigazgatási szerv nyilatkozatára, így szerinte sérült a fegyverek egyenlőségéhez fűződő alapvető jogelv. Állítása szerint ennél fogva az egyetlen rendelkezésre álló jogorvoslati eszköz üresedik ki.
- [6] A 34/2014. (XI. 14.) AB határozatra hivatkozva hangsúlyozza, hogy nem a régi Pp. szabályai megsértésének megállapítását kéri, hanem a fegyveregyenlőség megsértéséből fakadó alapjogsérelmet támadja. Szerinte a fegyverek egyenlőségébe beletartozik, hogy amennyiben az alperesi oldalon álló félnek lehetősége van megismerni a felperesi beadványt a bíróság érdemi határozatának meghozatala előtt, e jogot a felperes részére is biztosítani kell az alperesi ellenindítvány vonatkozásában és lehetőséget kell biztosítani az észrevételei csatolására.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság a kérelmezett hatóság nyilatkozatának beszerzése érdekében megkereste az ügyben eljáró bíróságot.

II.

- [8] Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [9] Az Alkotmánybíróság 2017. november 7-én az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján, tanácsban eljárva a panasz befogadásáról döntött, mivel az megfelel az Abtv. által támasztott formai és tartalmi követelményeknek.
- [10] A befogadási eljárás során az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül annak a kérdésnek az eldöntése, hogy sérti-e a fegyverek egyenlőségének követelményét az, ha a közigazgatási nemperes eljárásban a jogerős döntés meghozatala előtt a kérelmezőnek nincs lehetősége reagálni a kérelmezett nyilatkozatára/ellenkérelmére.

IV.

- [11] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [12] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben az alábbiakat állapította meg. Bár az alkotmányjogi panaszhoz benyújtott hiánypótlásban az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére, azt csak annyival indokolta, hogy amennyiben az egyetlen rendelkezésre álló jogorvoslati fórum előtt jogszabályellenesen és Alaptörvényellenesen folytatják le a jogorvoslatot, akkor az kiüresíti a jogintézményt és annak alaptörvényi garanciáit. Mivel az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető indokolással nem támasztotta alá az állítását, az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ezen része az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak nem felel meg.

- [13] 2. Az indítványozó a fenti állítását leszámítva elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján a fegyverek egyenlőségének sérelmét állította, mivel a bíróság a kérelemre érkezett ellenkérelmet csak a végzéssel együtt kézbesítette a számára.
- [14] 2.1. A tisztességes eljárás (*fair trial*) az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” {legutóbb: 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [40]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján meghatározhatók a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]}. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy amíg a bírósági eljárás kiegyensúlyozottságához fűződő jog abszolút, azaz korlátozhatatlan, addig az egyes részjogosultságok más alapjogok vagy alaptörvényi értékek viszonylatában a szükségesség/arányosság kritériumrendszerében érvényesülnek {lásd például: 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [15] Az Alkotmánybíróság a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatában – melyet a 10/2017. (V. 5.) AB határozatban és a 3179/2018. (VI. 8.) AB határozatban is megerősített – kifejtette: „[a]z Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen” {erre nézve lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]}. „Az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségének elvét ugyan alapvetően a büntetőeljárás kapcsán értelmezte, azonban a tisztességes eljáráshoz való jog alapján alkalmazhatónak találta azt minden bírósági eljárás tekintetében [...] is” {legutóbb: 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [51]}.
- [16] A fegyverek egyenlősége elvének megfelelő érvényesülésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság korábban több ügyben azt is leszögezte, hogy annak elengedhetetlen feltétele, hogy a szembenálló felek jelen legyenek az eljárási cselekményeknél, valamint a vád, illetve a védelem és terhelt ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhesse meg az ügyben releváns adatokat {pl. 3245/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [17] 2.2. Az Alkotmánybíróság áttekintette a vonatkozó eljárási szabályok releváns részeit, tekintettel annak speciális vonásaira. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.) 51. § (2) bekezdésében rögzített elfogadhatatlansági ok fennállása esetén a hatóság végzéssel dönt a kérelemről, ami több fontos következményt is magával von. Egyrészt a döntés formájára tekintettel bírósági felülvizsgálat esetén a bíróság nemperes eljárásban dönt, másrészt a határidők is speciálisan alakulnak. Így a felülvizsgálati kérelmet a döntés közlésétől számított hét napon belül kell előterjeszteni, amit a menekültügyi hatóság az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküld a bíróságnak, amelynek a beérkezéstől számítva mindössze nyolc napja van a rendelkezésre álló iratok alapján döntenie. A bíróság tehát a fentiek szerint eleve nemperes eljárásban dönt, így a bíróság nem tart tárgyalást (legfeljebb a felek meghallgatására lenne elvi lehetőség), ráadásul a felülvizsgálatnak (néhány kivételtől eltekintve, amelyek nem jelen ügyre vonatkoznak) nincs halasztó hatálya, valamint a bíróság döntésével szemben semmilyen további jogorvoslattal sem lehet élni. Ezenfelül a rendkívül szoros határidő is nyilvánvalóan nehézkessé teszi a különböző eljárási garanciák betartását, miközben ezek jelentősége – éppen a fent részletezett okokra tekintettel – megnövekszik, hiszen a bíróság a peres vagy nemperes jellegtől függetlenül egyedüli felülvizsgálati fórumként, kontradiktórius eljárásban, végérvényesen dönt el egy olyan jogvitát, ahol a kérelmező egy állami szerv által hozott döntést kifogásol.
- [18] Az eljárási garanciák egyik fontos kelléke, hogy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságnak a közigazgatási szerv nyilatkozatát haladéktalanul közölnie kell a felperessel [rég. Pp. 332. § (1) bekezdés c) pont]. A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Knp.) 4. §-a értelmében a régi Pp. XX. fejezetének szabályai – a Knp., valamint külön törvényben foglalt, továbbá a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból fakadó eltérésekkel – megfelelően irányadók a közigazgatási nemperes eljárásokban is. Ebben a körben a közigazgatási szerv nyilatkozata közlésének jelentősége nem függhet önmagában attól, hogy a bíró-

ság peres vagy nemperes eljárásban dönt, annak van jelentősége, hogy a felperes/kérelmező mindkét esetben a hatósági döntés bírósági felülvizsgálatát kéri.

- [19] 2.3. Jelen ügyben a bíróság – a térítvevény tanúsága szerint – csak saját döntésének kézbesítésével egyidejűleg kézbesítette a hatóság nyilatkozatát, így arra a kérelmezőnek nem volt lehetősége reagálni. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy ez a hasonló eljárásokban nem példa nélküli eset, ugyanis a Kúria menekültügyi joggyakorlat-elemző csoportjának (a továbbiakban: JECS) összefoglaló véleménye már 2014-ben megállapította, hogy „az esetek többségében a 8 nap betartására úgy kerül sor, hogy a beérkező iratok alapján a bíró azonnal dönt. [...] Ez nemperes eljárásokban felveti azt a problémát, hogy úgy születnek döntések, hogy a kérelmező nem ismeri a kérelmezett beadványát.”
- [20] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint (a JECS összefoglaló véleményével összhangban) a kérelmezett nyilatkozata kézbesítésének elmaradása nem csak a régi Pp. szabályainak megsértését valószínűsíti, hanem felveti annak lehetőségét is, hogy sérül a fegyverek egyenlőségének elve. A kézbesítés elmaradása okán ugyanis az utolsó beadvány a később „nyertes félként” megjelenő hatóságé. Ez a gyakorlat azért sértheti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, mert a fegyverek egyenlőségéből fakadóan a résztvevő felek számára a bíróság előtti eljárásban biztosítani kell annak lehetőségét, hogy megismerhessék az összes felhozott bizonyítékot és előterjesztett iratot és azokra észrevételt is tehessenek.
- [21] 2.4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban az alaptörvény-ellenesség megállapíthatósága szempontjából a kézbesíteni elmulasztott irat tartalmának is jelentősége van. Attól ugyanis, hogy a kézbesítés elmaradása formálisan esetleg kimerítheti egy szakági eljárási szabály megsértését, még nem biztos, hogy ez szükségképpen magával vonja a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságát és ezáltal a bíróság döntésének megsemmisítését is.
- [22] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik lényeges ismérve, hogy nem elegendő csupán az eljárás végeredményéből következtetni arra, hogy valóban igazságot szolgáltatott-e az adott ügyben. Az eljárási szabályok betartása önálló érték, azonban nem merül ki a törvény betűjének betartásában, sokkal inkább annak van jelentősége, hogy figyelembe kell venni minden fél szempontjait.
- [23] Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság már kifejtette, hogy amennyiben megállapítható, hogy a döntés (értékelés) alapjául szolgáló dokumentumok teljes megismerhetősége a vizsgált eljárásban az indítványozó számára korlátozott volt, az Alkotmánybíróságnak mérlegelnie kell, hogy e tény befolyásolta-e az eljárás tisztességességét {3357/2017. (XII. 22.) AB határozat, indokolás [62]}. Mindezt – mint fentebb már említésre került – az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni, ugyanis egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sértő.
- [24] 2.5. Az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy jelen ügyben a nyilatkozat kézbesítésének elmaradása nem értelmezhető a fegyveregyenlőség elve megsértésének. Az indítványozó számára az alapügyben egy dokumentumot leszámítva biztosított volt az eljárás teljes időtartama alatt az ügyében keletkezett dokumentumok megismerése. A kézbesíteni elmulasztott nyilatkozat mindössze annyit tartalmazott, hogy a kérelmezett a felülvizsgálati kérelem elutasítását kérte a támadott végzés helyes indokaira tekintettel, egyúttal nyilatkozott arról, hogy nem él eljárási költség iránti igényvel. Azaz: a kérelmezett nem fogalmazott meg olyan újabb szempontokat tartalmazó ellenkérelmet, amellyel kapcsolatban a kérelmező reagálhatott volna. Így valójában a kérelmezett nyilatkozata tekinthető a reakciónak, amely nem igényelt újabb reakciót. Ebből következően a nyilatkozattétel elmaradása a konkrét esetben ténylegesen nem érintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, a bírói döntés tartalmát semmilyen formában nem befolyásolhatta.
- [25] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alaptörvényből nem következik, hogy a jogvitában résztvevő felek minden egyes beadványra – még azokra is, amelyek újabb szempontokat nem vetnek fel – reagálni tudjanak. A jogszabály valóban előírja a kézbesítést, azonban ennek elmaradása az alaptörvény-ellenesség szempontjából csak akkor bírna jelentőséggel, ha emiatt egy újabb szempontokat felvető ellenkérelemre nem tudna reagálni a felperes/kérelmező.

- [26] 3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.46.444/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [27] 4. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.46.444/2016/3. számú végzése végrehajtásának felfüggesztését nem tartotta indokoltnak, tekintettel arra, hogy az indítványozó a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal döntésének alkotmányosságát nem vitatta, a bírósági felülvizsgálatnak pedig a Met. – alapügy bíróság általi elbírálása idején hatályos – 53. § (2) bekezdésének II. mondata szerint a döntés végrehajtására nem volt halasztó hatálya.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [28] Az indítvány elutasításával egyetértek, azonban a többségi határozattól eltérő indokok alapján.
- [29] 1. Fenntartom azt a korábban már kifejtett álláspontomat, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése megfogalmazásánál fogva a peren kívüli eljárásokra nem vonatkoztatható, ezért a jelen ügyben véleményem szerint ezen Alaptörvényben rögzített jog tekintetében érdemi vizsgálat lefolytatásának nem volt (lett volna) helye.
- [30] 2. Nem értek egyet a többségi határozat azzal kapcsolatos megállapításával, hogy az indítvány a szintén hivatkozott, jogorvoslathoz való jog tekintetében ne tartalmazott volna alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Véleményem szerint az indítványban foglaltak megalapozták volna az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében érdemi vizsgálat lefolytatását, ugyanakkor az indítványban előadott sérelem és érvelés nem volt alkalmas a jogorvoslati jog sérelmének alátámasztására.
- [31] Mindezekre tekintettel az indítvány elutasításával a fenti indokok alapján értek egyet.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/569/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3065/2019. (III. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.20.067/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria Pfv.VI.20.067/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése; XXVIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben előterjesztett beadványok és a bíróságok által hozott határozatok alapján az alábbiakban összegezhető.
- [4] 1.2. Az indítványozó 2000. november 22-én kelt szerződéssel (kiskorú vevőként, törvényes képviselője útján) megvásárolt – az azóta felszámolás alá került – részvénytársaság eladótól, a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező per II. rendű alperesétől (a továbbiakban: eladó vagy II. rendű alperes) egy Zamárdiban fekvő üdülő ingatlant. A szerződésben 5 évre szóló visszavásárlási jogot kötöttek ki az eladó javára azzal, hogy a szerződésben megjelölt vételár évről évre emelkedik a hivatalos infláció mértékével és a visszavásárláskor az ilyen módon növelt érték lesz a vételár. Köteles továbbá a visszavásárlásra jogosult a vételáron túl megtéríteni a kötelezettnek az eddig az időpontig végzett, számlával igazolt beruházásai ellenértékét. A szerződés értelmében a visszavásárlás jogával az eladó, illetve a jogutódja ezen feltételek együttes teljesítésével élhet.
- [5] A szerződésben az ezt követő további 5 évre elővásárlási jogot, a szerződéskötéstől számított 10 évre használati jogot is kikötöttek az eladó javára. A szerződést a gyámhivatal jóváhagyta.
- [6] Időközben a Heves Megyei Bíróság elrendelte az eladó részvénytársaság felszámolását. A visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt természetes személy, a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező per I. rendű alperese (a továbbiakban: a visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy, vagy I. rendű alperes) és az eladó 2005. június 1-jén kelt szerződése szerint az eladó „ a csatolt, 2000 szeptember 22-én” kelt szerződés szerinti, a perbeli ingatlanon fennálló visszavásárlási joga gyakorlására az I. rendű alperest jelölte ki. A szerződéshez a 2000. november 22-i adásvételi szerződést csatolták. A 2005. július 21-én kelt átruházó nyilatkozat szerint pedig a perbeli ingatlanon fennálló visszavásárlási jogát a II. rendű alperes az I. rendű alperesre ruházta át. Az I. rendű alperes a 2005. augusztus 16-án tett nyilatkozatával élt a visszavásárlási jogával, amiről az indítványozó 2005. augusztus 18-án szerzett tudomást. Az I. rendű alperes 27 237 000 Ft-ban jelölte meg a visszavásárlási árat, melyet az indítványozó törvényes képviselője útján nem fogadott el. A visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy (I. rendű alperes) erre írásban felhívta az indítványozót, hogy számlákkal igazolja az ingatlanon végzett beruházásai összegét, és felhívta az indítványozót a bankszámlaszámának közzétételére

annak érdekében, hogy a vételárat átutalhasa részére, de ezeket az információkat kérése ellenére nem kapta meg.

- [7] Az indítványozó és az I. rendű illetve II. rendű alperes között több per volt folyamatban.
- [8] 1.3. A kijelölésről szóló megállapodás érvénytelenségének a megállapítása iránt a Siófoki Járásbíróság előtt folyamatban volt eljárásban (a továbbiakban: előzmény per) az indítványozó 2014. szeptember 30-án az előzmény per irataihoz csatolta a beruházások számláit. Ennek nyomán a visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy felajánlotta az indítványozó részére 43 094 250 Ft vételár megfizetését, amit az indítványozó nem fogadott el, mert jóval magasabb összeget tartott helytállónak. A visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy a felajánlott 43 094 250 Ft visszavásárlási árat ügyvédi letétbe helyezte. A per elhúzódására tekintettel azt a későbbiekben felvette a letétből.
- [9] A visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy ezt követően kérte a Siófoki Járásbíróságtól, hogy a visszavásárlási jog gyakorlásával létrejött adásvételi szerződés alapján az indítványozónak a felperesi tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatát ítéletével pótolja.
- [10] A Siófoki Járásbíróság ítéletével helyt adott a felperes keresetének és a kereseti kérelemben megjelölt nyilatkozatot pótolta. Ezt az ítéletet a Kaposvári Törvényszék a visszavásárlási ár téves meghatározása miatt hatályon kívül helyezte és a Siófoki Járásbíróságot új eljárásra utasította, amely ezúttal a törvényszéki ítéletben foglaltaknak megfelelően állapította meg a visszavásárlási árat, az alperesi nyilatkozatot pedig a megismételt eljárásban is pótolta. Az indítványozó fellebbezése nyomán a Kaposvári Törvényszék helybenhagyta a Siófoki Járásbíróság ítéletét. Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, mely a másodfokú, jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [11] Keresetében és jogorvoslati kérelmeiben az indítványozó az előzmény perben mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) irányadó rendelkezései értelmében a visszavásárlási jogot gyakorló személy kijelölése csupán arra irányulhat, hogy az a valódi jogosult nevében és javára eljárjon, a tulajdonjogot azonban csakis a visszavásárlási jog jogosultja szerezheti meg, az annak gyakorlására kijelölt személy nem. Ebből kifolyólag a visszavásárlási jog gyakorlására kijelölt személy visszavásárlási nyilatkozatot sem tehetett volna érvényesen. Az indítványozó azt is előadta, hogy a felperes igényének elévülése 2005. augusztus 18-án, visszavásárlási nyilatkozatának az indítványozó általi tudomásulvételével megkezdődött, és mivel az attól számított ötéves időtartam – vagyis a követeléseknek a régi Ptk. szerinti általános elévülési ideje – eltelt, a követelés elévült, 2014-ben a felperes semmilyen követeléssel nem élhetett volna az indítványozóval szemben.
- [12] Az eljáró bíróságok ezt az érvelést elutasították a következők szerint. A gazdálkodó szervezet kijelöléssel átengedheti ellenértékért az azt megillető jogok gyakorlását. Az ilyen ügylet következtében a jogosult gazdálkodó szervezet helyett a kijelölt személy válhat szerződő félle – egyúttal új tulajdonossá –, amennyiben a kijelölés folytán megszerzett jogot gyakorolja. Továbbá, ha a kijelölés értelmében a kijelölt helyett a kijelölő személy válna tulajdonossá, akkor értelmét veszítené az, hogy a gazdálkodó szervezet ellenérték fejében jelöli ki a visszavásárlás gyakorlására jogosult személyt.
- [13] A Kúria álláspontja szerint a perbeli követelés elévülési ideje akkor kezdődött el, amikor – 2014. szeptember 30-án – az indítványozó tájékoztatta a felperest számlákkal igazolt beruházásainak ellenértékéről, a felperes ugyanis ekkor került abba a helyzetbe, hogy a teljes vételárat meg tudja téríteni és követelhesse a tulajdonjog bejegyzéséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozat kiadását.
- [14] 1.4. Az alkotmányjogi panasz tárgyát képező, szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perben a felperes (az indítványozó) keresetében kérte annak a megállapítását, hogy az I. rendű alperes a visszavásárlási jogot gyakorló nyilatkozatával a perbeli ingatlanon nem szerzett tulajdonjogot, valamint, hogy a joggyakorló nyilatkozata érvénytelen. Kérte annak a megállapítását is, hogy a visszavásárlási jogot az I. rendű alperes nem jogszerűen továbbá jogosulatlanul gyakorolta, mert az alperesek közt létrejött kijelölésre vonatkozó megállapodás nem vonatkozott a perbeli szerződésre. Kérte továbbá, hogy a bíróság keresse meg a földhivatalt az I. rendű alperes javára a perbeli ingatlanra bejegyzett jogok törlése végett.
- [15] Keresetét azzal indokolta, hogy az I. rendű alperes a visszavásárlási jog gyakorlásával egyidejűleg nem fizette meg a vételárat, a felperes pedig ekkor még kiskorú volt, ennek ellenére nem állt rendelkezésre a gyámhatóság jóváhagyása. A kijelölés tárgyában létrejött szerződés annak tartalma alapján nem erre a szerződésre vonatkozott, így az I. rendű alperes a jogot nem gyakorolhatta.

- [16] Az alperesek a kereset elutasítását kérték.
- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [18] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet, majd két, az indítványozó által felülvizsgálati kérelem kiegészítésnek minősített beadványt is benyújtott. A Kúria a jogerős ítélet hatályában fenntartotta. A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott, a jogerős ítélet alapján a másodfokú bíróság az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetéseket vont le, azokkal a Kúria is egyetértett, jogszabálysértés nem történt.
- [19] A Kúria kiemelte, hogy a felperes által korábban megindított perben meghozott jogerős ítélet megállapította, hogy az alperesek közt 2005. június 1. napján a kijelölésről szóló szerződés érvényesen létrejött. Ez a tény ebben a perben már nem volt vitatható, csak az, hogy érvényesen gyakorolta-e a kijelölés alapján az I. rendű alperes a visszavásárlási jogot.
- [20] A visszavásárlási jogot az arra jogosult eladó, vagy a régi Ptk. 374. §-ának (5) bekezdése szerint irányadó 373. § (4) bekezdése alapján az általa a jog gyakorlására kijelölt személy, a vevőhöz intézett egyoldalú jognyilatkozatával gyakorolja. A visszavásárlási jog alapján az adásvételi szerződés a régi Ptk. 374. §-ának (1) bekezdése értelmében tehát a jognyilatkozat megtételével jön létre. A visszavásárlási vételár megfizetésére a jog gyakorlója a jogerős ítéletben leírtaknak megfelelően, az érvényesen létrejött szerződés alapján köteles, a vételár megfizetése azonban nem feltétele, vagy előkérdése a szerződés létrejöttének.
- [21] Amennyiben a jogosult megszerezte az ingatlan tulajdonjogát, akkor a vételár-fizetésen túlmenően fennállt a kötelezettsége arra is, hogy a felperes nyilatkozata alapján megtérítse az elszámolható beruházások ellenértékét. Ezek a kötelezettségek azonban nem érintik az egyoldalú jognyilatkozattal létrejött visszavásárlási jogon alapuló adásvételi szerződés érvényességét. Amennyiben ugyanis az I. rendű alperes nem tesz eleget a fizetési kötelezettségeinek, az a létrejött adásvételi szerződés megszegését jelenti a részéről, és a felperes ennek megfelelően a szerződésszegés jogkövetkezményei alapján léphet fel igényel vele szemben.
- [22] A Kúria rámutatott, hogy a vételár és a beruházások ellenértékének összegszerűsége, valamint az azok megfizetése iránti igényt a perben nem terjesztettek elő, ezért helyes volt e tekintetben az elsőfokú bíróság indoklása: amennyiben a felek között az összegszerűség vitatott, vagy az I. rendű alperes nem tesz eleget a fizetési kötelezettségének ez a felek között egy új eljárás tárgyát képezheti.
- [23] A felperes és a II. rendű alperes között 2000. november 22-én létrejött szerződéshez, amelyben a felek a visszavásárlási jogot is kikötötték, a gyámhatóság megadta a hozzájárulását. A szerződéssel a felperes gyámhatósági hozzájárulással – egyebek mellett – visszavásárlási joggal terhelt ingatlan tulajdonjogát szerezte meg. Az egyoldalú jognyilatkozattal gyakorolt visszavásárlási jog érvényességéhez ennek megfelelően már nem kellett a gyámhatóság hozzájárulása, mert a kiskorú felperes ekkor nem tett jognyilatkozatot. A visszavásárlási jog gyakorlása tekintetében nincs jelentősége annak sem, hogy ez a joggyakorlás szolgálja-e a kiskorú felperes érdekét vagy sem, hiszen a felperes eleve csak egy ilyen joggal terhelt ingatlanon szerzett tulajdonjogot.
- [24] A Kúria megállapította, hogy helyesen értékelte a jogerős ítélet az alperesek 2005. június 1-jén kelt szerződését is, mert a visszavásárlási jog gyakorlására szóló kijelölés nem csak egy szerződéshez, hanem magához az ilyen joggal terhelt ingatlanhoz is kötődik. Az okiraton szereplő nyilvánvaló elírás ezért nem tehetette érvénytelenné vagy létre nem jötté a szerződést, mert abból nem lehetett olyan következtetést levonni, hogy az más jogosultságra vonatkozhatna. Ebben a tekintetben az alperesek között nem volt vita, a szerződést egyformán értelmezték és a jogerős ítéletben leírtaknak megfelelően a régi Ptk. 207. §-ának (1) bekezdése alapján kívülálló személynek nincs perbeli legitimációja a szerződés tartalmának ilyen módon való vitássá tételére.
- [25] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 272. §-ának (1) bekezdése szerint a félnek a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére a jogerős ítélet kézbesítésétől számított 60 nap áll a rendelkezésére. A régi Pp. 273. §-ának (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni, ezért a felperesnek nem volt lehetősége arra, hogy a felülvizsgálati kérelmében foglaltakat kiterjessze és 60 napon túl benyújtott beadványában újabb jogszabálysértésekre hivatkozással támadja jogerős ítéletet. A határidő leteltét követően – ahogy azt a felperes maga is rögzítette beadványában – már csak az előzőleg előterjesztett felülvizsgálati kérelem indokai kiegészítésére lett volna lehetőség, a felperes azonban a 2015. november 12-i és 2015. december 1-én kelt beadványában új, a felülvizsgálati kérelemben nem hivatkozott jogszabálysértéseket jelölt meg a régi Ptk. 374. §-ának (5) bekezdése szerint irányadó 373. § (4) bekezdése és a 374. § (1) bekezdése alapján. A felülvizsgálati kérelem megváltoztatásának tilalma folytán ezeket az újabb jogszabálysértésekre történő hivatkozásokat a Kúria azonban érdemben már nem vizsgálhatta.

- [26] Hangsúlyozta a Kúria azt is, hogy a kizárás iránti kérelem tárgyában a Kúria már hozott határozatot. A felülvizsgálati eljárásban előadottak alapján sem volt levonható más következtetés, mint amit a Kúria másik tanácsa már a korábbi döntésében kifejtett az ügyvel kapcsolatban. Önmagában azért ugyanis, mert a másodfokon eljáró bíróság elnökének az elvált házastársa az I. rendű alperes jogi képviselőjének a testvére, a teljes másodfokú bíróság elfoglaltsága az ügyben nem volt megállapítható.
- [27] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát, amelyet a személyesen eljáró indítványozó 2016. március 29-én postai úton az ügyben első fokon eljáró bírósághoz, 2016. április 7-én az Alkotmánybírósághoz is benyújtott, utóbbival egyidejűleg külön íven szerkesztett beadványában kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az első fokon eljáró bíróságot a végrehajtás felfüggesztésére. Az indítványozó az Alkotmánybíróságra 2016. április 15-én benyújtott kérelmében utóbbi kérelmét megismételte, és csatolta a per tárgyát képező ingatlan – elintézetlen széljegyet is tartalmazó – tulajdoni lap másolatát.
- [28] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján a Kúria Pfv.VI.20.067/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [29] Az indítványozó az Emberi Jogok Európai Bírósága több határozatára továbbá az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság illetve a Kúria számos határozatára hivatkozott.
- [30] Az indítványozó kifejtette, hogy véleménye szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy megalapozhatja-e tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét, ha a Kúria egy ítélete – megítélése szerint – nyilvánvalóan jogellenes, és eltér a korábbi, hasonló tényállású ügyekben hozott ítéletektől. Másrészt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek ítéli az indítványozó annak vizsgálatát, hogy alkotmányos-e a tulajdon elvonásával járó támadott bírósági jogértelmezés.
- [31] Az indítványozó kérte továbbá az ítélet végrehajtása felfüggesztésére való felhívás kibocsátását. Kérte továbbá az Alkotmánybíróságot a soron kívüli és gyorsított eljárás elrendelését is.
- [32] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben.
- [33] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [34] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani.
- [35] A térítvevény tanúsága szerint a Kúria Pfv.VI.20.067/2015/7. számú ítéletét 2016. február 8. illetve 10. napján vette át az indítványozó két perbeli jogi képviselője, míg a személyesen eljáró indítványozó az alkotmányjogi panaszát 2016. március 29-én nyújtotta be az ügyben első fokon eljáró bírósághoz. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria Pfv.VI.20.067/2015/7. számú ítéletével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [36] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [37] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek csak részben felel meg.
- [38] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő annak megsemmisítésére.
- [39] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában szereplő, megsértettnek állított alaptörvényi rendelkezések egy része – az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése – nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak.

- [40] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [41] Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a) pont].
- [42] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [43] 4.1. Az indítványozó bár kifejtette, hogy álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmet szenvedett, a kúriai ítélet vonatkozásában érvei tartalmilag törvényességi kérdéseket érintenek. A Kúria jogalkalmazása – értékelése szerint – a bírósághoz való fordulás jogát kiüresítette. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét látja a régi Ptk. 374. § (5) bekezdése szerint irányadó 373. § (4) bekezdésének alkalmazása és értelmezése során a kialakult és egységesnek látott jogági dogmatika indítványozó által állított megszegése miatt.
- [44] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt, a befogadás feltételéül állított követelményeknek, mert az indítványozó egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [45] 4.2. Az alkotmányjogi panaszában az indítványozó részletesen kifejti, hogy a Kúriának a sérelmezett döntése alapjává tett azon jogértelmezése, miszerint a visszavásárlási joggal a jog gyakorlására kijelölt személy is élhet, nem önmagában azért ütközik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe, mert ellentétes a régi Ptk. értelmezésének bevett gyakorlatával, hanem azért mert – az indítványozó álláspontja szerint – alkotmányos indokok nélkül megfosztotta alkotmányosan védett tulajdonától, illetve attól, hogy a tulajdonában álló ingatlana felett a jogrendszer nyújtotta keretek között rendelkezzen.
- [46] Az indítványozó a régi Ptk. szabályait az eljáró bíróságoktól eltérően értelmezte, emiatt alkotmányjogi panaszában a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést vitatta. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján ezért a vizsgált ügyben megállapította azt, hogy az indítványozó a támadott határozat törvényességi szempontú felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül.
- [47] Az a tény, hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [48] 4.3. Az indítványozó a jogorvoslathoz való joga elvonásaként értékelte, hogy a felülvizsgálati eljárásban a Kúria megtagadta azt, hogy a hivatalból történő vizsgálata körében történő eljárása során az indítványozó által hivatkozott eseti döntésben kifejtettek szerinti érveket figyelembe vegye. Az indítványozó nézete szerint, a Kúria a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálását ebben a vonatkozásban nem végezte el. Ezzel megsértette az indítványozó jogorvoslathoz való jogát.
- [49] Az Alkotmánybíróság ezúton is hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint „[a] bírósági joggyakorlat egységének biztosítása sem az Alkotmánybíróság, hanem a bíróságok, kiemelten pedig a Kúria feladata [Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése, bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény III. fejezete], ezt az Alkotmánybíróság a jogbiztonságra és az alapjogokra figyelemmel sem vonhatja magához. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [14]}.

- [50] Az Alkotmánybíróság továbbá a 3025/2016. (II. 23.) AB határozatában is megerősítette azt a töretlen gyakorlatát, amely szerint „az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti [...]”. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe” (lásd: 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [24]). Lásd még például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]; 3054/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [9]–[12]; megerősítette továbbá például: 3102/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2016. (X.4.) AB végzés, Indokolás [26]; 3237/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [18].
- [51] Az Abtv. 27. §-a vonatkozásban az indítványozónak kell igazolnia, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.
- [52] Az indítványozó nem terjesztett elő olyan indokolást, amelynek alapján az összefüggés megállapítható lett volna az Alaptörvény általa felhívott cikkei az Alkotmánybíróság fenti gyakorlata szerinti sérelme és az indokolási elemek között.
- [53] 5. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során.
- [54] Az Alkotmánybíróság korábban az indokolt bírói döntéshez fűződő joggal kapcsolatban, – amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül értelmezhető – kimondta, hogy az alkotmányos előírás kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák (7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]).
- [55] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet részletes és a felülvizsgálati kérelem egyes elemeit érintő indokolást tartalmaz-e, és megállapította, hogy e tekintetben nem veti fel a panasz az alaptörvény-ellenesség kételyét. Az indítványozó által előadott érvek alapján ugyanis az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel a bíróságok az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálták és ennek értékeléséről számot adtak. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét (3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]).
- [56] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné.
- [57] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában, valamint 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [58] 6 Az alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása okán a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről valamint az ügy soron kívüli vagy gyorsított eljárásban történő intézéséről az Alkotmánybíróságnak nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/721/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3066/2019. (III. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Egri Törvényszék 2.Gf.20.114/2018/3. számú ítélete és a Debreceni Járásbíróság 56.G.40.157/2016/22. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, személyesen eljárva, közösen előterjesztett alkotmányjogi panasszal éltek az Egri Törvényszék 2.Gf.20.114/2018/3. számú ítélete, valamint a Debreceni Járásbíróság 56.G.40.157/2016/22. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az ügy közvetlen előzményeként előadták, hogy szerződés érvénytelenségének megállapítása, és eredeti állapot helyreállítása iránt pert indítottak az alperesi gazdasági társaság ellen. Keresetüket a bíróság elutasította, fellebbezésük nyomán a másodfokon eljáró bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] Ezt követően kártérítés iránti keresettel éltek az alperesi gazdasági társaság korábbi perbeni jogi képviselői ellen, ugyanis a társaság bár elhatározta végelszámolással történő megszűnését, és a cégjegyzékben a cég neve inntól fogva „végelszámolás alatt” toldattal szerepelt, azonban a bíróság felé nem jelentették be a végelszámolás megindításának tényét. Az indítványozók álláspontja szerint ennek elmulasztása miatt nem tudták bejelenteni a gazdasági társasággal szembeni hitelezői igényüket. Az indítványozók keresetét a Debreceni Járásbíróság 56.G.40.157/2016/22. számú ítéletével elutasította, melyet az Egri Törvényszék 2.Gf.20.114/2018/3. számú ítéletével helybenhagyott.
- [4] Az indítványozók ezt követően alkotmányjogi panasszal éltek.
- [5] Álláspontjuk szerint sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való alapjoguk, mert a bíróságok a tényállást nem megfelelően tárták fel és értékelték, a kereseti kérelmet nem bírálták el, indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget, az eljárás alatt sérült a fegyveregyenlőség elve, és a per észszerű időn belüli befejezését az elsőfokú bíróság késleltette.
- [6] Erre tekintettel kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a sérelmezett bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességét, és azokat semmisítse meg. Emellett alkotmányjogi panasz beadványukban kérték az Alkotmánybíróságot, hogy hívja fel az eljáró bíróságot a sérelmezett ítéletek végrehajtásának – az alkotmánybírósági eljárás befejezéséig történő – felfüggesztésére.
- [7] A bíróság értesítette az Alkotmánybíróságot, hogy 2018. november 14. napján kelt – 2018. december 7. napján jogerőre emelkedett – végzésével a jogerős ügydöntő határozat végrehajtásának felfüggesztését rendelte el, rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [8] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [9] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozók az alapul szolgáló per felperesei, az elsőfokú bíróság által hozott ítélet ellen fellebbezéssel éltek, jogorvoslati lehetőségüket kimerítették.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Egri Törvényszék 2.Gf.20.114/2018/3. számú ítéletének kézbesítése – a tértivevény tanúsága szerint – 2018. szeptember 11. napján történt, az alkotmányjogi panaszt

2018. november 6-án érkezett az első fokon eljáró Debreceni Járásbíróságon. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére a törvényes határidőn belül került sor.

- [11] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezték, valamint a megsemmisíteni kért bírói ítéleteket, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését. Az indítványukban előadták, hogy álláspontjuk szerint a bírósági döntések miatt ellentétesek az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel, ezzel részben eleget tettek a határozott kérelem törvényi feltételeinek.
- [12] Az indítványozók a sérelmezett bírósági ítéleteket több szempontból tartják az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakba ütközőnek.
- [13] Az indítványozók egyrészt azt sérelmezték, hogy a bíróságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, ezen belül a bizonyítással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségüknek. Az indítványozók e körben – utalva a fellebbezésükben kifejtettükre – azzal érveltek, hogy a bírósági eljárás során elmaradt annak tisztázása, hogy melyek a bizonyítandó tények, illetve az ügyben jelentőséggel bíró körülmények bizonyítása melyik felet terheli. Az indítványozók úgy vélték, hogy ennek hiányában nem voltak tisztában azzal, hogy milyen körben kellett volna eleget tenniük a bizonyítási kötelezettségnek.
- [14] Alkotmányjogi panaszukban az indítványozók megnevezték a fegyveregyenlőség elvét. E körben a költségmegtérítés iránti kérelmük elutasítását sérelmezték, valamint úgy vélték, hogy a jogi végzettségű alperesekkel szemben számukra a bíróság – mint jogi végzettséggel nem rendelkezők számára – nem biztosította a bíróság előtti egyenlő esélyeket, azonban arra vonatkozóan, hogy ez miként sértette a fegyveregyenlőség elvét, indokolást nem tartalmaz az alkotmányjogi panasz beadvány.
- [15] Ezen túlmenően az indítványozók általánosságban kifogásolták az első-, illetve másodfokon eljáró bíróságok ítélező tevékenységét. Alapvetően az előzményi perben történeteket idézték fel, illetve a jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírósági döntést illetően a korábbi jogerős bírósági ítélet joghatását, valamint az eljáró bíróság által levont jogkövetkezményét sérelmezték.
- [16] A fentieket összegezve: az indítványozók valójában nem a bíróságok sérelmezett ítéleteinek alkotmányosságát vizsgálatát kérték, hanem azt kívánták elérni, hogy a tényállás megállapítása, a tények és bizonyítékok értékelése, valamint az azokból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot változtassa meg az Alkotmánybíróság. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélezés, így a tényállás feltárása, a bizonyítási eljárás, azaz a bizonyítási eszközök körének megállapítása, és az ezekből nyert bizonyítékok értékelése nem tartozik az alkotmánybírósági eljárás körébe. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöböli az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]; 3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [13]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [17] Az indítványozók a továbbiakban azt is sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget a per észszerű időn belül történő befejezésére vonatkozó kötelezettségének. Az indítványozók előadták, hogy többször is hiánypótlásra szólították fel őket, végül a keresetlevél beérkezését követően az első tárgyalásra egy év elteltével került sor. Azonban arra vonatkozóan, hogy ez az eljárási időtartam mennyiben váltotta ki a bíróság érdemi döntésének szerintük alapjogot sértő mivoltát, a beadvány indokolást nem tartalmaz. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az észszerű határidőn belüli eljáráshoz való jog sérelme tekintetében az Alkotmánybíróság több polgári ügy vonatkozásában is úgy foglalt állást, hogy az a bírói döntés érdemét nem befolyásolja. Az eljárás elhúzódása miatt bekövetkezett esetleges jogsérelem az alkotmánybírósági eljárásban nem orvosolható {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}. Az Alkotmánybíróság az ügy észszerű időn belül történő elbírálásának jogával összefüggésben külön is kiemelte, hogy „az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódásából eredő következményeket enyhítse vagy orvosolja.” Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti panasz esetén csupán az indítványban támadott bírósági ítélet megsemmisítése felől rendelkezhet. Az ítéletek megsemmisítése révén viszont a bírósági eljárás újra kezdetét venné, ezáltal a per csak tovább húzódna. „A panaszos által sérelmezett pertartam, mint az adott pert jellemző körülmény olyan törvényességi szakkérdés, amelynek megítélése nyilvánvalóan nem tartozik az Alkotmánybíróság vizsgálódási körébe” {3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [17]}.

- [18] Tekintettel arra, hogy jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdései alapján, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel visszautasította.
- [19] Az indítványozók alkotmányjogi panasz beadványukban kérték az Alkotmánybíróságot, hogy hívja fel az eljáró bíróságot a sérelmezett jogerős ítélet végrehajtásának – az alkotmánybírósági eljárás befejezéséig történő – felfüggesztésére.
- [20] Az eljáró bíróság értesítette az Alkotmánybíróságot, hogy végzésével a jogerős ügydöntő határozat végrehajtásának felfüggesztését elrendelte, erre tekintettel, valamint azért, mert az alkotmányjogi panasz befogadása visszautasításra került a felfüggesztés iránti kérelmet az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1722/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3067/2019. (III. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.21.129/2017/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Egy magánszemély indítványozó (7100 Szekszárd, Tanya utca 4. szám alatti lakos, képviseli a Tettrekész Magyar Rendőrség Szakszervezete, a továbbiakban: indítványozó I.) és a Tettrekész Magyar Rendőrség Szakszervezete (székhelye: 7100 Szekszárd, Tanya utca 4., képviseli: dr. Balázs Ildikó ügyvivő főtitkár, továbbiakban: indítványozó II.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján terjesztettek elő alkotmányjogi panaszt, amelyben kérték a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.21.129/2017/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Fővárosi Törvényszék 25.P.23.427/2015/18. számú elsőfokú ítéletére, és a Fővárosi Ítéletábrla 5.Pf.20.805/2016/9/II. számú másodfokú jogerős ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az indítvány szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény I. és II. cikkét, a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A támadott bírósági határozatok alapján az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következőképpen foglalható össze.
- [3] 1.2. Az indítványozó II. szakszervezet főtitkári tisztségét betöltő indítványozó I.-gyel szemben a Székesfehérvári Nyomozó Ügyészség 2009. augusztus 8-án, míg a Kaposvári Nyomozó Ügyészség 2010. február 3-án rendelt el nyomozást, amelyeket utóbb megszüntettek. A Fejér Megyei Főügyészség és a Somogy Megyei Főügyészség ezután elrendelte a nyomozás folytatását, majd a Kaposvári Nyomozó Ügyészség a nyomozások egyesítéséről határozott. Az eljárás az indítványozó I.-gyel szemben folytatólagosan, részben bünszövetségben, üzletszerűen jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntette és más bűncselekmények miatt volt folyamatban. A büntetőeljárás során az indítványozó I.-et 2011 júniusában őrizetbe vették és indítványozták előzetes letartóztatásának elrendelését, amelyet a Kaposvári Városi Bíróság elutasított és lakhelyelhagyási tilalmat rendelt el vele szemben. Az ügyészség utóbb ismét indítványozta az indítványozó I. előzetes letartóztatását, amelyre tekintettel a Kaposvári Városi Bíróság az indítványozó I. előzetes letartóztatását elrendelte, a döntést a Somogy Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság helybenhagyta. A Kaposvári Nyomozó Ügyészség 2010. június 29-én meghozott végzése alapján az indítványozó II. irodájában házkutatást végeztek, majd a 2011. június 3-án, június 8-án és szeptember 15-én kelt határozatok alapján az indítványozó II. irodájában további házkutatásokra és iratok lefoglalására került sor.
- [4] A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság jogerős ítéletében az indítványozó I.-gyel szemben csalás büntette miatt első fokon kiszabott szabadságvesztés büntetést öt évre emelte fel.
- [5] 1.3. Az indítványozók – a büntetőeljárás során – a Legfőbb Ügyészség I. rendű alperessel és a Kaposvári Törvényszék II. rendű alperessel szemben személyhez fűződő jogaik megsértése és a jogkövetkezmények alkalmazása iránt terjesztettek elő keresetet.
- [6] Az indítványozók keresete szerint az I. rendű alperes a házkutatás és a nyomozás szabályainak be nem tartásával megsértette az indítványozó I. vonatkozásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 76. §-a szerinti egyenlő bánásmód követelményét, a személyes szabadság jogellenes korlátozásának tilalmát, az emberi méltóságot és a jóhírnévhez való jogot, valamint a régi Ptk. 82. §-ában védett magánlakáshoz fűződő jogot, ezért kérték az I. rendű alperes további jogsértéstől való eltiltásra, elégtétel adására, valamint az indítványozó I. javára 1 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezését.

Kérték az indítványozók keresetükben továbbá annak megállapítását, hogy az I. rendű alperes a házkutatás szabályainak megsértésével és jogellenes telefonlehallgatásokkal, valamint az indítványozó II. sértettként történő megjelölésével megsértette az indítványozó II. vonatkozásában az egyenlő bánásmód követelményét és a jóhírnévhez való jogot. Ennek alapján kérték az indítványozók az I. rendű alperes további jogsértéstől való eltiltását, elégtétel adására, valamint az indítványozó II. részére 1 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezését.

- [7] Az indítványozók keresetükben kérték annak megállapítását is, hogy a II. rendű alperes a jogellenes őrizetbevételrel és az előzetes letartóztatás jogellenes elrendelésével, valamint fenntartásával megsértette az indítványozó I. vonatkozásában az egyenlő bánásmód követelményét, a személyes szabadság jogellenes korlátozásának tilalmát, az emberi méltóságot, az egészséghez és jóhírnévhez való jogot. Kérték továbbá annak megállapítását, hogy a II. rendű alperes az indítványozó II. főtítkárának jogellenes őrizetbevételével, előzetes letartóztatása jogellenes elrendelésével és fenntartásával, az indítványozó II. mint szakszervezet helyzetének ellehetetlenítésével, valamint a tagok és tisztségviselők telefonbeszélgetéseinek jogellenes lehallgatásával megsértette az indítványozó II. vonatkozásában az egyenlő bánásmód követelményét és a jóhírnévhez való jogot. Erre tekintettel kérték az indítványozók a II. rendű alperes további jogsértéstől való eltiltását, valamint elégtétel adására, és az indítványozók javára személyenként 1 000 000 Ft nem vagyoni kár megfizetésére kötelezését.
- [8] 1.4. A Fővárosi Törvényszék 2016. március 17-én hozott 25.P.23.427/2015/18. számú ítéletével az indítványozók keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság – annak hangsúlyozása mellett, hogy ügyészségi és bírósági jogkörben okozott kár alapjául szolgáló jogsértés csak kirívóan súlyos jogszabálysértés esetén alapozza meg a felróhatóságot és ezáltal a kártérítési felelősséget –, azt mondta ki, hogy az alperesek részéről jogellenes magatartás tanúsítása nem volt megállapítható.
- [9] 1.5. A Fővárosi Ítéltábla 2017. január 10-én kelt 5.Pf.20.805/2016/9/II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgya és az indítványozók által az államnak külön felhívásra fizetendő kereseti illeték vonatkozásában helybenhagyta. A másodfokú bíróság lényeges körülménynek tartotta, hogy a polgári peres eljárás a büntető eljárással párhuzamosan, annak lezárultát megelőzően zajlott és a jogerős büntetőítélet tartalma a polgári perben csak fellebbezési szakban válhatott ismertté. Erre tekintettel a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a)–d) pontjai szerinti objektív jogkövetkezmények alkalmazását illetően a másodfokú bíróság arra az álláspont-ra helyezkedett, hogy nincs jogi lehetőség arra, hogy egy folyamatban lévő büntetőeljárásban az ügyészt, vagy a büntetőbíróságot a polgári bíróság az eljárási kötelezettségeik gyakorlásától eltiltsa, vagy a büntető eljárásba bármilyen módon beavatkozzon, ezért az erre irányuló indítványozói kérelmeket érdemi vizsgálat nélkül el kellett utasítani.
- [10] 1.6. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2018. április 25-én hozott Pfv.IV.21.129/2017/6. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A régi Ptk. 84. § (1) bekezdés szerinti szankciók alkalmazását illetően azonban a Kúria nem osztotta a jogerős ítéletben foglalt álláspontot. A Kúria érvelése szerint ugyanis, akit személyhez fűződő jogában megsértettek az „eset körülményeihez képest” támaszthatja a polgári jogi igényeket a jogsértő féllel szemben. Ebből következően a Kúria szerint a nyilvánvalóan alaptalan, vagy indokolatlan objektív szankciók alkalmazása iránti kérelem nem teljesíthető, azonban általánosan, elvi értelemben nem lehet azt kijelenteni, hogy az ügyészségi, bírósági jogkörben történő eljárás során megsértett személyhez fűződő jogok esetén eleve kizárt lenne az objektív szankciók alkalmazása.
- [11] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban – majd főtítkári felhívást követően annak kiegészítésében – elsődlegesen az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdéseire, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozva kérték a támadott bírói döntések megsemmisítését. Az indítványozók sérelmezték, hogy keresetük 2012. május 31-i benyújtása után az első tárgyalási határnapot 2014. február 19-re tűzte ki a bíróság, amelyet ezt követően kétszer is elhalasztottak a bíróság működésében felmerült objektív okokból. Az első tárgyalásra így csak 2014. június 27-én, több mint két évvel a kereset benyújtását követően került sor, míg az elsőfokú ítélet 2016. március 17-én, a II. fokú ítélet 2017. január 10-én, majd a Kúria ítélete 2018. április 25. napján született meg. Ugyancsak a tisztességes eljáráshoz való jogot sértette az indítványozók szerint az, hogy az indítványozó I. 2013. március 18. napján kérte a személyes költségmentesség megadását, amelyet a Fővárosi Törvényszék – az indítványozó I. előzetes letartóztatását, a vele szemben a lakóhelyétől több száz kilométerre elrendelt

lakhelyelhagyási tilalmat, valamint a kiskorú gyermekéről való gondoskodási kötelezettséget és a kapcsolattartás lehetőségét figyelmen kívül hagyva – elutasított, majd az ellene benyújtott fellebbezést, csak közel három évvel később, 2016-ban terjesztették fel a másodfokú bíróságra. Az indítványozói álláspont szerint a bíróság az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére vonatkozó kereseti kérelem kapcsán nem módosította a bizonyítási teherről történt tájékoztatást, sőt e kereseti kérelemmel nem is foglalkozott, úgyszintén elmaradt a kioktatás a bizonyítást illetően a telefonlehallgatásokra, illetve a „nem valós adatok közlésére” vonatkozóan is. Az indítványozók sérelmezték, hogy az ügyekben eljáró bíróságok nem vették figyelembe az általuk csatolt azon iratokat, amelyek álláspontjuk szerint bizonyították, hogy az I. rendű alperes személyiségi jogot sértő – a bűnösségre való egyértelmű utalást tartalmazó – módon „adott hírt a médiában” a házkutatásról. Ugyancsak a tisztességes eljárásból való jog sérelmével járt véleményük szerint az, hogy az indítványozók számos bizonyítási indítványát a bíróságok lakonikus rövidséggel utasították el, az ellentmondások feloldására nem törekedtek, törvénysértően állapították meg az indítványozó II. számára az illetéktartási-kötelezettséget, a nyomozás folytatásának körében hibás volt a bíróságok tényállás megállapítása, továbbá iratellenes volt az a megállapítás, miszerint a nyomozási határidők meghosszabbítása a jogszabályoknak megfelelően történt volna.

- [12] Az indítványozók szerint az Alaptörvény XV. cikkét sértette az, hogy a bíróságok egyoldalúan csak azokkal az állításokkal foglalkoztak, amelyeket az I. és II. rendű alperes állított, így „érezhetően több joggal rendelkezett” a bíróságokkal szorosan együttműködő ügyészség és a II. rendű alperes képviselőjét ellátó Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH). A bíróságok továbbá – indítványozói álláspont szerint – abból indultak ki, hogyha valaki ellen az ügyészség eljárást indít, arról már állíthatják, hogy bűnös, holott a személyiségi jogi jogsérelmek a büntetőeljárás nyomozati szakaszában valósultak meg, amely cselekményeket a büntetőbíróság nem vizsgálta. Az egyenlő bánásmód sérelmével a bíróságok annak ellenére nem foglalkoztak, hogy a sérelem valószínűsítése megtörtént, márpedig ez esetben a törvény szerint az ügyészségnek és az OBH-nak kellett volna bizonyítania azt, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartották. Az indítványozói álláspont szerint az állított jogsértések egyben megvalósították az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének és II. cikkének a sérelmét is.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenképp az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [14] 3.1. Az indítványozók a Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítéletét 2018. június 15-én vették át, az alkotmányjogi panaszt 2018. augusztus 14-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint megállapított határidőn belül – nyújtották be. Az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezést, a sérelmezett bírói döntéseket, az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseit, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét továbbá – a XV. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését illetően –, az alaptörvény-ellenesség indokolását, valamint kifejezett kérelmet a sérelmezett ítéletek megsemmisítésére. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszban támadott bírói döntések alapjául szolgáló eljárásban felperesek voltak, így érintettségük megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették. Ugyanakkor az Alaptörvény I. cikkének (1) bekezdése nem tartalmaz az indítványozók számára Alaptörvényben biztosított jogot, ezért e rendelkezésre alkotmányjogi panasz nem alapítható, továbbá az indítvány az Alaptörvény II. cikkét illetően, a támadott bírósági határozatok vonatkozásában, önálló indokolást nem tartalmaz.
- [15] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz felvesse a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [16] 3.2. Jelen ügyben az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésére hivatkozva állították az eljárás elhúzódását, az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz fűződő joguk sérelmét. Az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján ugyanakkor az volt megállapítható, hogy az eljárás időközbeni szünetelését követően, az indítványozók az elsőfokú bíróság által 2016. március 17-én elbírált módosított keresetüket 2015. december 17-én nyújtották be.

- [17] Az indítványozók a törvény előtti egyenlőségre hivatkozva – általánosságban – állították azt, hogy a bíróságok érezhetően több jogot biztosítottak az alperes Legfőbb Ügyészségnek és a Kaposvári Törvényszéknek, továbbá azt is, hogy a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogukat sértette – egyebek mellett – a tájékoztatási kötelezettség bíróság általi elmulasztása, az előzetes letartóztatás és a lakhelyelhagyási tilalom mikénti értékelése, a bizonyítási indítványaik bíróság általi elutasítása, valamint a költségmentesség engedélyezése és az illetékfizetés tárgyában hozott döntés is.
- [18] Az Alkotmánybíróság fentiek alapján azt állapította meg, hogy az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a bíróságok jogértelmezését vitatták és kérelmük valójában arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság az ügyükben meghozott bírósági ítéleteket az indítványozói érvelés szerinti jogértelmezéssel, törvényességi indokok alapján semmisítse meg.
- [19] Az Alkotmánybíróság már több ügyben kimondta, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyny – vélt, vagy valós – jogsérelem orvoslása eszközének, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb eszközzel már nem orvosolható {lásd például: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [20] 4. Az indítványozók a fentiekben kifejtettek szerint, a támadott bírói döntésekkel kapcsolatosan nem állítottak olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [21] Az Alkotmánybíróság mindezeket figyelembe véve megállapította, hogy az eljárás tárgyát képező alkotmányjogi panasz nem felel meg egyrészt az Abtv. 27. §-ában, másrészt a 29. §-ában szabályozott befogadási feltételeknek, ezért az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1349/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3068/2019. (III. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.334/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Paróczai Endre Máté ügyvéd, 2660 Balassagyarmat, Rákóczi út 18.) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Beüf.334/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Balassagyarmati Törvényszék Bv.454/2017/2. számú végzésére is kiterjedő hatállyal, mert azok véleménye szerint sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (7) bekezdését.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, hogy az indítványozó, akit 2005. március 21-től 2016. március 20-ig tartottak fogva több büntetés-végrehajtási intézetben, jogi képviselője útján kártalanítási kérelmet nyújtott be a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. §-a alapján, azt állítva, hogy az elhelyezési körülményei sértették jogait. A jogi képviselő által aláírt 2017. június 20-i keltezésű kérelem, a 2017. június 27-re datált meghatalmazással együtt 2017. júliusában érkezett a Balassagyarmati Fegyház és Börtönbe.
- [4] Az első fokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék Bv.454/2017/2. számú végzésében az indítványozó jogi képviselője által az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt előterjesztett kártalanítási kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mert az elkésett.
- [5] Megállapította, hogy noha nem ismert, hogy mikor és milyen módon juttatta el a jogi képviselő a kérelmet, valamint a meghatalmazást a büntetés-végrehajtási intézetbe és nem áll rendelkezésre postai feladást igazoló boríték sem, mindennek valódi jelentősége nincs, mert így is biztos, hogy a kérelem elkésett.
- [6] A Bv. tv. új 10/A. §-ának (4) bekezdése az igény érvényesítésére hat hónapos jogvesztő határidőt biztosít, ami 2017. január 1-jén kezdődött mindazok esetében, akiknek sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül, vagyis 2016. január 1. és 2016. december 31. között szűnt meg [436. § (10) bekezdés a) pont és (11) bekezdés].
- [7] Az indítványozóra ez utóbbi rendelkezés vonatkozik – hiszen 2016. március 20-án szabadult –, így kártalanítási kérelmét 2017. június 30-ig nyújthatta be.
- [8] Maga a határidő úgynevezett anyagi jogi határidő, ezért:
 - a kezdő nap beleszámít,
 - a lejárati napjára nézve sem alkalmazhatóak az eljárásjogi előírások,
 - nem irányadó az a szabály, miszerint „nem számít a határidő elmulasztásának, ha beadványt a határidő utolsó napján postára adták” [a büntetéseljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény [a továbbiakban: régi Be.] 64. § (4) bekezdés], illetve „a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták” [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény [a továbbiakban: régi Pp.] 105. § (4) bekezdés, ez utóbbi már csak azért sem releváns, mert a Bv. tv.-re alapított kártalanítási kérelmet nem közvetlenül a bírósághoz kell „intézni”, hanem a büntetés-végrehajtási intézetbe kell küldeni [Bv. tv. 10/A. § (5) bekezdés]] a kérelemnek a határidő utolsó napján, a munkaidő végéig meg kell érkeznie a címzetthez.
- [9] A Bv. tv. a határidők számításáról kifejezetten is részletesen csak a 218. §-ban szól, a 218. § VI. fejezetben található, a fejezet tárgya az elítéltek munkáltatása, ekként a határidőkről írtakat is kizárólag a munkáltatással

kapcsolatban kell alapul venni. Ezt igazolja, hogy nem az értelmező rendelkezések között (a 3. §-ban), és még csak nem is az alapvető rendelkezések között (az I. fejezetben) található a szóban lévő szabályozás, így nem a büntetés-végrehajtás egészére, minden aspektusára alkalmazandó.

- [10] A hat hónap azért nem eljárásjogi határidő, mert az valójában az egyes eljárási cselekmények elvégzésére nyitvaálló tartam [Be. 64. § (1) bekezdés], a kártalanítási kérelem benyújtása viszont nem eljárási cselekmény, ez – rendszertani értelmezéssel – szintén kimutatható.
- [11] A Legfelsőbb Bíróság a 4/2003 PJE számú jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE határozat) indokolásának VI. részében leszögezte:
- „A keresetlevélnek a bírósághoz történő benyújtása nem perbeli cselekmény. A bírósági út (peres vagy nemperes eljárás) az igényérvényesítés önálló szakasza. Nem eljárásjogi értelemben a bírósági eljárás természeténél fogva jogorvoslati jellegű. A keresetindítási (nemperes eljárás indítási) határidő között ezért a bíróság eljárást megelőző jogi tények (eljárások) szerint elvi alapon nem lehet különbséget tenni.”;
 - „Az anyagi jogi határidőre a [rég]i Pp. 105. § (4) bekezdés – a 105. § (1) bekezdésből következően csak a perbeli cselekményekre irányadó – szabálya nem alkalmazható, ezért a keresetindítás határidejét a fél – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – elmulasztja akkor is, ha a keresetlevelet a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adja.”
- [12] Noha a PJE határozat hatálya közvetlenül csak a polgári peres és nemperes ügyekre terjed ki, az iránymutatást a bírói gyakorlat egyéb esetekben is követi, ennek tipikus példája a régi Be. XXIX. fejezetének III. Címe szerinti kártalanítás (előzetes letartóztatásért, házi őrizetért, jogerős elítélésért stb.).
- [13] A törvény ott sem keresetindításról, illetve keresetről szól, hanem kérelemről, kártalanítási igényről, amit szintén nem a döntéshozatalra jogosult (hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, polgári) bíróságnál kell előterjeszteni – lásd: régi Be. 583. § (3) bekezdés –; s a hat hónapos határidő szintén jogvesztő.
- [14] Így tehát, amennyiben a kérelem nem érkezik meg időben ahhoz a bírósághoz, melyet a régi Be. megjelöl, az érintett kártalanításban nem részesülhet, a mulasztás következményei a határidő utolsó napján beállnak (Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.175/2012/3., 8.Pf.20.702/2013/3., továbbá Kúria Pfv.III.21.224/2012/4., Pfv.IV.21.504/2012/6., Pfv.IV.21.212/2014/6.)
- [15] A Bv. tv.-n alapuló kártalanítási rendszere is ilyen, azzal az eltéréssel, hogy a kérelmet a büntetés-végrehajtási intézethez kell benyújtani, és onnan kerül a bíróságra a fogvatartott nyilvántartás kivonatával és az intézeti véleményvel együtt [10/A. § (5) bekezdés, 70/A. § (2) bekezdés].
- [16] Ezúttal a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben az érkeztetés napja – a bélyegzőlenyomatból megállapíthatóan – 2017. július 4-e volt, bár látható egy 2017. július 3-ai keltezésű vezetői utasítás is – („Kérem a szükséges ügyintézés megkezdését”); mindkét időpont 2017. június 30-a utáni, ami azt jelenti, hogy az indítványozó a jogvesztő határidő lejártáig kártalanítást nem kért.
- [17] A későbbi kérelemhez, bármi is a késelem indoka, pozitív joghatás már nem fűződhet, ezért az igényt a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdés a) pontja alapján el kell utasítani.
- [18] A végzés ellen az indítványozó jogi képviselője nyújtott be fellebbezést. Álláspontja szerint a büntetés-végrehajtási bíró végzése jogszabálysértő, mivel ő a 2017. január 1. napjától indult hat hónapos jogvesztő határidőn belül nyújtotta be kérelmét. Közölte, hogy 2017. június 20-án adta be személyesen a Balassagyarmati Fegyház és Börtön kezelőirodájába a kérelmet, az iratokhoz pedig nem került becsatolásra a postai tértivevény és az átvételi elismervény sem. A megbízási szerződés és a kérelem is 2017. június 20-án kelt, míg a meghatalmazáson szereplő 2017. június 27-ei keltezés elírás. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság döntésében nem tudta pontosan megjelölni a kérelem benyújtásának módját és idejét. Minden alapot nélkülöz a bíróságnak az a megállapítása, mely szerint a kérelem 2017 júliusában érkezett a Balassagyarmati Fegyház és Börtönbe.
- [19] A másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.334/2017/2. számú végzésében a Balassagyarmati Törvényszék büntetés-végrehajtási bírójának Bv.454/2017/2. számú végzését helybenhagyta.
- [20] A bíróság megállapította, hogy a büntetés-végrehajtási bíró eljárása során a Bv. tv.-ben meghatározott szabályokat megtartotta és indokolási kötelezettségét teljesítve megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az elítélt kérelmét a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdés a) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, mert a kérelem elkésett.
- [21] Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése az igény érvényesítésére hat hónapos jogvesztő határidőt biztosít, ami 2017. január 1-jén kezdődött, azon elítéltek esetében, akiknek sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg. Az elítéltre pedig ez a rendelkezés vonatkozik,

mivel ő 2016. március 20-án szabadult. Ezért a kártalanítási kérelem benyújtásának jogvesztő határideje 2017. június 30. napja.

- [22] Az iratokból megállapítható, hogy a kártalanítás iránti kérelmen a büntetés-végrehajtási intézet érkeztető bélyegzőlenyomata elhelyezésre került, amelyen az szerepel, hogy az 2017. július 4. napja. Ugyan található az iraton egy vezetői utasítás, melynek dátuma 2017. július 3-a, ez is csak azt igazolja, hogy legkorábban az irat 2017. július 3. napján a büntetés-végrehajtási intézetben volt, ennek korábbi érkezésére utaló adat nem áll rendelkezésre. Emellett a jogi képviselő azon állítását, miszerint ő 2017. június 20. napján átadta az iratokat a büntetés-végrehajtási intézet kezelőirodájának, semmilyen objektív bizonyítékkal alátámasztani nem tudta.
- [23] Az iratokon szereplő bélyegzőlenyomatok alapján tehát helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a kérelem elkésett.
- [24] A Balassagyarmati Törvényszék az elsőfokú bíróság végzésében kifejtett indokokkal egyetértve a fellebbezést alaptalannak ítélte, ezért a fellebbezéssel támadott határozatot helyes indokainál fogva helybenhagyta.
- [25] 1.2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.334/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Balassagyarmati Törvényszék Bv.454/2017/2. számú végzésére is kiterjedő hatállyal, mert azok véleménye szerint sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (7) bekezdését.
- [26] Az indítványozó szerint a kártalanítás iránti kérelme a bíróságok döntésétől eltérően nem késett el. Az indítványozó kifejtette, hogy a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése alapján a kártalanítási igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. A Bv. tv. 436. § (10)–(11) bekezdései alapján a kártalanítási igény benyújtására az az elítelt is jogosult, akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg, ilyen esetben a hat hónapos jogvesztő határidő e rendelkezés hatálybalépésének napján kezdődik. Az indítványozó szerint figyelemmel arra, hogy a Bv. tv. kártalanítási igényt megállapító rendelkezései 2017. január 1-jén léptek hatályba, így esetében – eltérően a bíróságok által megállapított 2017. június 30-ai időponttól – 2017. július 1-je volt a kérelem beadási határideje. Kifejtette továbbá, hogy a Bv. tv. 10/A. § (5) bekezdése nem határozza meg a kérelem kézbesítésének módját, így a kártalanítás iránti írásbeli kérelmet akár személyesen – jogi képviselője útján is – átadhatja az érintett büntetés-végrehajtási intézet részére, amely így joghatályos kézbesítésnek minősül. Az indítványozó szerint sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való joga, mert a kártalanítás iránti kérelme érkeztetésének a hiányát a bíróságok nem a javára értékelték. Mivel a bíróságok kártalanítás iránti kérelmét érdemben nem vizsgálták meg, ezért jogorvoslati jogával nem tudott élni.
- [27] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben foglalt befogadhatósági feltételeknek.
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.334/2017/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz határidőben érkezett és azt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosult és érintett nyújtotta be jogorvoslati jogának kimerítését követően.
- [29] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [30] Az indítványozó alapvetően az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és a XXVIII. cikk (7) bekezdésébe rögzített jogorvoslathoz való jog sérelmére hivatkozott. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése nem a bírósági eljárásra, hanem a hatósági eljárásra vonatkozik. Mivel azonban az indítvány a Balassagyarmati Törvényszék eljárásával és döntésével kapcsolatban tartalmaz indokokat a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vonatkozóan, ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet tartalma szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemként bírálta el.
- [31] A bírósági ítéletekkel kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „[A]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói

döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel” [3170/2014 (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]].

- [32] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa valójában a bíróságok döntéseinek felülbírálatára irányul. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]]. Jelen esetben az indítványozó nem tudta igazolni, hogy a kártalanítási kérelmét pontosan mikor és milyen formában nyújtotta be a büntetés-végrehajtási intézetbe. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasa nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a bíróságok döntéseivel szembeni kifogásait fogalmazza meg, illetve a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott végzésben foglalt döntést magát, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. Fentiekre figyelemmel az indítvány nem tartalmaz olyan érvet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni vagy, amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését.
- [33] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételeknek, ezért azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [34] Nem értek egyet a végzés rendelkező részével, ezért annak elfogadását nem tudtam a szavazatommal támogatni. Úgy vélem, hogy az alább kifejtett indokok miatt helye lett volna az indítvány befogadásának és érdemi vizsgálatának.
- [35] Az alkotmánybírói határozat alapjául szolgáló bírósági eljárásban álláspontom szerint is helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy az indítványozó esetében a kártalanítási kérelem előterjesztésére nyitva álló határidőt a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a) pontja és (11) bekezdése, valamint a 10/A. § (4) bekezdése együttes alkalmazásával kellett megállapítani. Ezek értelmében a kártalanítási igény benyújtására meghatározott jogvesztő határidőt 2017. január 1-jei kezdő nappal kellett a bíróságnak kiszámítani, és a kártalanítás iránti igény ettől a naptól számított hat hónapon belül volt érvényesíthető.
- [36] A határidő kiszámításának a módjára a bírósági végzés indokolása nem tér ki, a határidő lejártának a napját csupán tényként megállapítja. A végzés valamennyi további érve a határidő megtartására vonatkozik. A határidő megtartásának a vizsgálatát ugyanakkor szükségszerűen megelőzi a határidő kiszámítása. A határidő kiszámításával a bíróságnak – a jelen esetben is – a határidő utolsó napját kellett meghatároznia, vagyis azt a napot, amelyen a kártalanítási kérelem még szabályszerűen előterjeszthető volt. Az így számított határidőhöz képest kellett értékelnie azt, hogy a jogalkotó által meghatározott törvényi határidőt az indítványozó megtartotta-e. A határidő megtartása keretében tehát a bíróságnak azt kellett megítélni, hogy a kártalanítási kérelem előterjesztésére ténylegesen a határidő utolsó napjával bezárólag sor került-e. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az adott határidő anyagi jogi vagy eljárásjogi jellegének az irányadó jogszabályi rendelkezések értelmében nem a határidő kiszámítása, hanem a határidő megtartása szempontjából van jelentősége. Ezért annak megítélése – vagyis a határidő anyagi, illetőleg eljárásjogi jellege – a határidő kiszámítását érintően a jelen ügyben is irreleváns.

- [37] A határidő számításával összefüggésben a bírósági végzés indokolása mindössze egyetlen utalást tartalmaz. Kifejti, hogy a Bv. tv. a határidők számításáról kifejezetten csak a 218. §-ában szól. A Bv. tv. 218. § a törvény VI. fejezetében található, a fejezet tárgya az elítéltek munkáltatása. A bíróság következtetése szerint ekként a határidőkről a 218. §-ban írtakat is kizárólag a munkáltatással összefüggésben kell alapul venni. Ebből nem következik ugyanakkor, hogy a határidő kiszámítására nem volt felhívható szabály. Álláspontom szerint a határidő kiszámításánál a bíróságoknak az alábbiakra kellett volna figyelemmel lenniük.
- [38] A Bv. tv. 70/A. § (1) bekezdése értelmében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek miatt az elítélt kártalanításáról az elítélt vagy a védő kérelmére a büntetés-végrehajtási bíró dönt.
- [39] A Bv. tv. a büntetés-végrehajtási bíró eljárásának általános szabályai között, az 50. § (6) bekezdésében rögzíti, hogy „[h]a e törvény, vagy más törvény eltérően nem rendelkezik, a büntetés-végrehajtási bíró eljárására a büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni azzal, hogy bizonyítási indítvány előterjesztésére vonatkozóan a Be. 520. § nem alkalmazható és előkészítő ülés megtartásának nincs helye.”
- [40] Az indítványozó kérelmének elbírálásakor a régi Be. volt hatályban, amelynek 64. § (2) bekezdése értelmében „[a] hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon végződik, amelynek száma a kezdőnapnak megfelel, ha pedig a hónapban nincs ilyen nap, a hónap utolsó napján.” A (3) bekezdés szerint továbbá: „[h]a a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.”
- [41] Így tehát a határidő kiszámítását a következőképpen kellett volna a bíróságoknak elvégezni: a 6 hónapban meghatározott határidő azon a napon járt le, amely a kezdő naptól számított hatodik hónapban a kezdő nap számának megfelelt. Ez pedig a január 1-jén kezdődő határidő esetén július 1. napja.
- [42] A 2017. évben július 1-je szombatra, vagyis munkaszüneti napra esett. A régi Be. egyértelműen rögzíti azt a határidő számítás körében – a határidő jellegétől függetlenül érvényesülő – általános szabályt, hogy ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le. Így a konkrét esetben a határidő július 3-án, hétfőn járt le.
- [43] Tekintettel arra, hogy a bíróságok sem vitatták: az iraton szerepel egy vezetői utasítás, amelynek kelte július 3-a, kétségtelen, hogy a határidő utolsó napján, július 3-án a kérelem már a büntetés-végrehajtási intézetben volt. Ebből pedig az következik, hogy annak előterjesztése határidőben megtörtént.
- [44] A fentiek alapján határozott álláspontom, hogy a bíróságok a kártalanítási kérelem előterjesztésére nyitva álló határidőt nem az irányadó törvényi rendelkezéseknek megfelelően határozták meg. Az alkotmányjogi panasz-eljárásban az Alkotmánybíróságnak azt kellett volna értékelnie, hogy a bíróságok döntése – vagyis az irányadó jogszabályi rendelkezések bíróságok általi alkalmazása – az indítványozó esetében alapjogi sérelemre vezetett-e.
- [45] Megítélésem szerint az elsőfokú bíróság azzal, hogy az indítványozó kártalanítási kérelme elbírálásakor figyelmen kívül hagyta a határidő számítás törvényi szabályait, elvonta az igényérvényesítés lehetőségét. A másodfokú bíróságnak észlelnie kellett volna, hogy az elsőfokú bíróság a határidőt nem a törvénynek megfelelően számította ki. Ezen észlelés hiányában a másodfokú bíróság által elvégzett felülvizsgálat nem tekinthető teljesnek.
- [46] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog mindenkinek jogot biztosít ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.
- [47] Az Alkotmánybíróság több évtizedes gyakorlata során számos alkalommal, többféle megközelítésben foglalkozott a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmával. Következetes gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége [lásd: 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; megerősítette: 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29]]. A jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékonyságához pedig az szükséges, hogy ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására [22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]]. Minden jogorvoslat lényegi eleme a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat ABH 1998, 182, 186., megerősítette: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15] és 14/2015. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [29]]. Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog a tényleges és hatékony jogorvoslás lehetőségének a biztosítását követeli meg.
- [48] Ez a követelmény ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) áll fenn, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok

- értelmezése során) a bíróságokat is kötelezi. Az Alaptörvény 28. cikke a bírósági jogalkalmazással kapcsolatban rögzíti, hogy annak során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni.
- [49] Figyelemmel a fentiekre, úgy vélem, hogy a konkrét esetben az Alkotmánybíróságnak érdemi vizsgálatot kellett volna lefolytatni azon alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés kapcsán, hogy az indítványozó kérelmének alapuló eljárásban a másodfokú bíróság által elvégzett felülvizsgálat megfelel-e az – Alkotmánybíróság értelmezése szerinti – tényleges és hatékony jogorvoslás követelményének.
- [50] Ezen kérdés alapján a konkrét esetben helye lett volna a jogorvoslathoz való jog sérelme érdemi vizsgálatának, és a vizsgálat eredményeként esetlegesen a jogsérelem megállapításának.
- [51] Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az eljárási határidők törvényes számítása nem csupán egy eljárás törvényességének a biztosítója, hanem az adott eljárásban érintett Alaptörvényben biztosított jog(ok) érvényesítésének is lényeges garanciája. Erre enged következtetni az is, hogy a jogalkotó a határidők kiszámításának a módját a különböző típusú eljárásokban teljesen egységesen szabályozta. Így a régi Be. hivatkozott 64. §-ával tartalmilag azonos szabályt rögzít a kártalanítás jogintézményét szabályozó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény a 8:3. § (2) és (3) bekezdéseiben: „[a] hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdő napnak. Ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le”, illetve „[h]a a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.”
- [52] Erre a garanciális szerepre az Alkotmánybíróságnak is figyelemmel kellett volna lennie az alkotmányjogi panasz eljárásában. Az adott esetben ugyanis az indítványozó az eljárási bíróságok jogértelmezése folytán elesett a kártalanítási igény érvényesítésétől, és így a bírósági eljárás olyan alapvető eljárási garanciák – az igényérvényesítésre nyitva álló határidő számítására vonatkozó szabályok – megtartását érintette, amelyek érvényesülése nélkül Alaptörvényben biztosított jogok, jelen esetben a jogorvoslathoz való jog, és ezzel szoros összefüggésben a bírósághoz fordulás joga lényegében kiüresedett.
- [53] Az Alkotmánybíróságnak ezért az Abtv. 27. §-ából fakadóan el kellett volna végeznie a bírói döntések alkotmányossági vizsgálatát.

Budapest, 2019. március 19.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/495/2018.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273